

Sárospatak, 2014

MÚZEUMPEDAGÓGIA A SÁROSPATAKI KÉPTÁRBAN

MÚZEUMPEDAGÓGIA A SÁROSPATAKI KÉPTÁRBAN

„A Sárospataki Képtár
oktatási szerepének bővítése”
(TÁMOP-3.2.8.B-12/1-2012-0004)
című program

MÚZEUMPEDAGÓGIA A SÁROSPATAKI KÉPTÁRBAN

MÚZEUMPEDAGÓGIA A SÁROSPATAKI KÉPTÁRBAN

a kiadvány készült

„A Sárospataki Képtár oktatási szerepének bővítése”

(TÁMOP-3.2.8.B-12/1-2012-0004)

című program keretében

Tartalom

Szerkesztette:
Bordás István képtárvezető, projektmenedzser
Dr. Sándor Zsuzsa szakmai vezető

Szerzők:
Ádám Márk, Balogh Istvánné, Berencsy Istvánné, Czidor Ágnes,
feLugossy László, Jaskó Beatrix, Leitnerné Csete Andrea,
Sándor Zsuzsa, Stark István

Fotók és alkotás reprodukciók:
Bordás István, Sándor Zsuzsa, Csordás Gábor

Kiadja:
Sárospatak Város Önkormányzata,
a TÁMOP-3.2.8.B-12/1 pályázati program támogatásával,
Sárospatak, 2014

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszachenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával,
a Kohéziós Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Nyomdai kivitelezés:
Kapitális Kft., Debrecenben
Felelős vezető: Ifj. Kapusi József

Bevezető	7
1. Foglalkozástípusok és programok	9
Múzeumi foglalkozásfajták	9
1.1. Múzeumi nap	10
A múzeumi nap különböző program-variációi	11
Balogh Istvánné: CSODAKÉPTÁR (MN1)	11
Jaskó Beatrix: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN (MN2)	25
Ádám Márk: ART vagy nem ÁRT? (MN3)	38
Berencsy Istvánné: SZÁRNYALÓ - SZOLGÁLÓ (MN4)	41
1.2. Múzeumi órasorozat	46
Múzeumi órasorozat-változatok	47
Leitnerné Csete Andrea: SZÍNEK-FORMÁK A KÉPTÁRBAN (MÓ1)	47
Czidor Ágnes: ALKOTÁS ÉS ÖNKIFEJEZÉS – A MŰVÉSZET FORMÁI (MÓ2)	51
1.3. Tematikus foglalkozás-sorozat	54
A tematikus foglalkozás-sorozat különböző program-variációi	55
Stark István: DOMJÁN JÓZSEF GRAFIKÁITÓL AZ ELEKTROGRÁFIÁIG (T1)	55
Balogh Istváné: KÉPZELETKALAND (T2)	58
feLugossy László: képTÉrképTÁR (T3)	65
feLugossy László: ÁLLÓKÉP-MOZGÓKÉP (T4)	68
1.4. A MÚZEUMI NAPKÖZI, mint speciális foglalkozás-együttes jellemzői	72
1.5. Válogatás a foglalkozási programokhoz készített feladatlapokból	74
2. A foglalkozások eredményei: tanulók alkotásai, feladatmegoldásai, pedagógiai módszerek	81
2.1. Múzeumi nap	83
2.2. Múzeumi órasorozat	118
2.3. Tematikus foglalkozás-sorozat	132
2.4. Nyári múzeumi napközi	140

(Megjegyzés: a nevet nem tartalmazó múzeumpedagógiai írások szerzője Sándor Zsuzsa)

Bevezető

A Sárospataki Képtárban egy igen jelentős múzeumpedagógiai program zajlott 2013-ban. Ennek a munkának *foglalkozási eredményeit* tárjuk az érdeklődők elé azzal a nem titkolt szándékkal, hogy pedagógusok kedvet kapjanak a képtári kiállítások meglátogatásához és a bemutatottakhoz hasonló múzeumpedagógiai tevékenységekben vigyék közelebb a művészetet tanítványaikhoz.

A résztvevők sárospataki és környékbeli települések általános- és középiskolásai voltak, összesen mintegy 570 diák.

Megköszönve a tanulók kíváncsiságáról, felfedezőkedvről és nagy alkotókészségről tanúskodó részvételét és a kísérő pedagógusok munkáját, örömmel mutatjuk meg iskolájuk névsorát:

Sárospatak, Református Gimnázium és Általános Iskola
Sárospatak, Árpád Vezér Gimnázium
Sárospatak, Farkas Ferenc Művészeti Iskola
Speciális Közoktatási és Módszertani Intézmény Sárospataki Tagintézménye
Sárospatak, II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola
Sárospatak, Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola
Tolcsva, Általános Iskola
Olaszliszka, Hegyalja Általános Iskola
Kenézlő, Általános Iskola
Vajdácská, Általános Iskola
Vámosújfalú, Általános Iskola
Hercegkút, Gyöngyszem Német Nemzetiségi Általános Iskola

Kiadványunkban egy egész éven át tartó komplex munka eredményei láthatók.

Különbféle foglalkozások során sok száz festmény, rajz, grafika és szobor született az alkotóteremben, sokszor pedig a kiállítóterekben. Közben a tanulók részletesen megismerkedtek a Domján József grafikáit és Andrassy Kurta János szobrait tartalmazó gyűjteményekkel, valamint a 20. századi magyar művészek alkotásait magában foglaló Béres Ferenc Gyűjteménnyel. A múzeumpedagógiai sajátosságból fakadóan ritka élménynek is számos esetben részesei lehettek, hiszen a raktárban őrzött és a szokásos látogatási körülmények között nem látható alkotásokkal is találkozhattak. (Mint ahogyan az alkotóterem falait is ilyen, a kiállításokon nem látható festmények borították.) A program egészéről részletes tájékoztatást ad a Képtár honlapja: www.patakikeptar.hu.

Köszönet a foglalkozásvezető szakembereknek is, akik a kötetben megmutatott eredményeket a tanulókkal végzett múzeumpedagógiai munkájukkal elérték:

Ádám Márk rajztanár
Balogh Istvánné főiskolai docens, művész-tanár
(Eszterházy Károly Főiskola Comenius Kar)
Berencsy Istvánné rajztanár (Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola)
Czidor Ágnes festőművész
feLugossy László Munkácsy-díjas festőművész
Jaskó Beatrix tanító
Leitnerné Csete Andrea rajztanár (II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola)
Stark István festőművész

Sándor Zsuzsa és Bordás István

1. Foglalkozástípusok és foglalkozási programok

Múzeumi foglalkozásfajták

A múzeumpedagógiai programban *többféle foglalkozástípussal* dolgoztunk, hiszen kezdettől fogva azt szerettük volna, hogy a hozzánk érkező gyerekek minél változatosabb pedagógiai módszerek segítségével ismerkedhessenek a Képtárral.

Így – összhangban az eredeti pályázati programban szereplő formákkal – a következő foglalkozás-változatokat töltöttük fel tartalommal:

- múzeumi nap
- múzeumi órasorozat
- tematikus foglalkozássorozat.

A programok kidolgozásakor elsőként minden munkatársunk a Képtárral történő ismerkedés átfogó témáját jelölte meg, ezeket a témákat egyeztetettük. A témamegbeszélésekkel szintén a változatosságot kívántuk biztosítani. Így jöttek létre a képtári anyagok feldolgozásához – többek között – a következő téma-magok: „műkincsrablás”, mesevilág, a művészet jellemzői, ló/lovás, gömbképek, fotó– és videóművészet, grafikai technikák.

Végül a pedagógiai programokra általában jellemző legfontosabb szerkezeti egységek szerint a részletes kidolgozás következett.

Ajánljuk tanulmányozásra a négy típuson belül elkészült alábbi tízféle programot. Reméljük, ezek is támogatják a pedagógus kollégák munkáját. És bízunk benne, egyre többen kedvet fognak érezni arra, hogy tartalmas feladathelyzetekbe szervezve elvigyék tanítványaikat képtárakba, múzeumokba, közöttük a Sárospataki Képtárba is. Természetesen múzeumpedagógiai foglalkozási tervet minden tanár és tanító készíthet és tud is készíteni. A munkához javasoljuk a következő *eljárást*:

- a) a *képtári/múzeumi anyag megismerése* és ismereti háttérének feltárása (szükséges a helyszíni ismerkedés, ezt még az internetes virtuális múzeumlátogatások sem tudják teljesen pótolni) [ismeret– és élménybázis]
 - b) a foglalkozásra (vagy foglalkozássorozatra) rendelkezésre álló *idő felmérése* és a foglalkozási típus megválasztása
 - c) a foglalkozás *átfogó témájának* kiválasztása (ha szeretnénk, hogy a gyerekek valamilyen egyéni szempont irányából ismerkedjenek meg a múzeumi anyaggal) vagy a műalkotások, műegyüttesek (pl. egy terem anyaga) által kínálgató tanulói *feladathelyzetek összegyűjtése* (megfigyelések, gyűjtő– és felfedezőmunka, elemzések, alkotótevékenységek) [módszertani bázis]
 - d) az elképzelések egyeztetése a *tantervvel*, tananyagkapcsolódások meglátása, kimutatása (egy képtár ugyan alapvetően festészeti-szobrászati gyűjtemény, de a feldolgozásokba – pl. az alkotások témái alapján – számos történelmi, zenei, irodalmi, természettudományi vonatkozás bekapcsolható)
 - e) a korosztályra vonatkozó *életkori jellemzők* szempontjából az ötletek, elgondolások szűrése
 - f) a képtár/múzeum – látogató pedagógiai *program elkészítése* és a hozzá tartozó *segédanyagok* (pl. társuló szemléltetés a művész által használt technikáról) összegyűjtése
- végül jöhetnek a tanulmányi út tényleges megszervezésének mozzanatai ...

A következő fejezetekben közölt szakanyagokban a foglalkozástípusok jellemzőinek elkülönítésekor az átfogó pályázati programunknak megfelelően a Sárospataki Képtár gyűjteményi kereteiben gondolkodtuk. Úgy véljük azonban, hogy leírásaink bármely helyszíneken és a legkülönbözőbb múzeumi körülményekre alkalmazhatók.

1.1. Múzeumi nap

A múzeumi nap koncepciója, múzeumpedagógiai jellemzői

Minden „múzeumi nap” több órás összefüggő foglalkozás-tömbből áll.

Mi 4 órás blokkot terveztünk, benne 1-2 db 10-20 perces szünettel.

Karakterét egy átfogó téma-keret határozza meg, a foglalkozások-tevékenységek ebben a keretben zajlanak.

A téma *kulcsszava* fémjelzi a múzeumi nap egészét.

Ennek a foglalkozásfajtának célja a Képtár *kiállítási anyagának és műgyűjtői-örzői-kiállítói szerepének tartalmas, elmélyült és játékos megismertetése*. Alapvetően kétféle aspektussal rendelkezhet: vagy a Képtár egészére, minden gyűjteményére (Béres Ferenc, Domján József, Andrassy Kurta János és a 70-es évek avantgárdja) vagy ezek közül valamelyikre (valamelyekre) irányul.

Ennél a foglalkozásfajtánál – éppen a hangsúlyozott változatosság és „élménybombázás” miatt – célszerű az egyes programrészeket más-más pedagógusnak vezetnie. Azaz több foglalkozásvezetőnek ajánlott együtt dolgoznia, akár forgószínpad-jelleggel is.

A múzeumi napok programjában a tanulók tevékenységei komplex és változatos pedagógiai-módszertani eszközök segítségével folynak.

Ezek közül a legfontosabbak:

- a) a foglalkozás-elem vezetőjének tárlat/tárlatrészlet vezetése és/vagy részletes műelemzés/ek, ismeretek, magyarázatok, minél szemléletesebb eszközökkel,
- b) gyerekek játékos elemző és cselekvő-alkotó feldolgozásai – tárlatrészlet-vezetés, műalkotás-börze, feladatlapok kidolgozása, szerepjátékok és műrekonstrukciók kellékekkel; szemlélt művek kiegészítése, átkomponálása; rögtönzött alkotások és rögtönzött kiállítások létrehozása; technikák kipróbálása, stb.

Négyféle témakeretre és négy korcsoportra célzottan a *típuson belül négy programfajta készült el*, melyek – a foglalkozásvezetők alternatív elképzelései szerint – az év során 30 múzeumi nap megvalósítását tették lehetővé.

Iskolai időben – a beutazás szervezésének megkönnyítése miatt – 2 db azonos vagy hasonló korosztályból való 15 fős csoport foglalkozása zajlott egyidőben. A múzeumi napok tervezésébe ezért a Sárospataki Képtárban általában a foglalkozások szervezésének *forgatókönyv-jellegű meg gondolása* is beletartozott.

A múzeumi nap egyes kisebb-nagyobb foglalkozásai *különböző iskolai tantárgyi tananyagokhoz, célokhoz-követelményekhez* kapcsolódnak.

A múzeumi nap különböző program-variációi

Balogh Istvánné: CSODAKÉPTÁR (MN1)

(1. változat – alsósoknak, benne 3 féle alvariáció)

MÚZEUMI NAP ÁTFOGÓ KONCEPCIÓJA, RÖVID LEÍRÁSA – utalással a három életkorra/alvariációra

Cél a Képtár képzőművészeti anyagának – benne a képzőművészeti területek, műfajok, technikák – játékos, szórakoztató, sokoldalú, a gyermekek több érzékszervét is aktivitásra serkentő megismertetése a foglalkozások során. A négy tanórát felölelő program kb. három azonos időtartamú blokkra (két szünettel) osztható, a Képtár három karakteresen elkülönülő képzőművészeti kínálatához igazodva.

Valószínűleg sok gyermek először lép be a Képtárba, ezért a kiállított művekről egy olyan átfogó képet kívánok bemutatni, amely a képzőművészet területeit egyenrangúan kezeli.

Minden blokk az adott terület rövid, az alsó tagozatos tanulók számára érthető nyelvezetű, játékos és egyben gyakorlatcentrikus bemutatásával kezdődik.

Mind a Képtári alkotások bemutatásánál, elemzésénél, mind a gyakorlati feladatoknál figyelembe vettem a kisiskolások érdeklődéséhez, a kiállítás anyagához, és egyben az iskolai tananyaghoz leginkább kötődő témákat, technikákat, társítva a mesék, mondókák, dalok csodavilágával.

Mindhárom blokk a képzőművészeti területtel történő ismerkedéssel (sokoldalú érzékeléssel) kezdődik: festmények, szobrok, grafikák testközelű nézegetésével, rakosgatásával, megtapogatásával, vagy az ecsetek, dúcok, vésők nyomainak, a bronz csillogásának, stb. közvetlen megtapasztalásával (kb. 20 perc).

A leglényegesebb ismeretekről játékos, többnyire képes feladatlapokat oldanak meg, amelyet emlékül és egyben emlékeztetőül hazavisznek. Ezek a feladatlapok a korosztályuknak (6-10 évesek) megfelelően, illetve a témához illően vizuális vezérlésűek, így a gyors, egyszerű válaszadás lehetőségét kínálják (kb. 10perc).

Mindhárom blokk végén rövid, a képzőművészeti terület anyagaival, eszközeivel való ismerkedés és alkotótevékenység történik úgy, hogy – jelentős előkészítés után – lehetőleg befejezett, hazavihető, akár kiállításra kész alkotások szülessenek (kb. 30 perc).

A tanulók jutalmazása a Képtárban található műalkotásokról készült megfelelő adatokkal ellátott képeslapokkal történik azzal a céllal, hogy otthon is nézegethessék, felidézzék a Képtárban történeteket, vagy elajándékozzák, elküldjék másoknak, akiket ezzel – remélhetőleg – kíváncsivá tesznek a Sárospataki Képtár iránt.

NAT és/vagy ISKOLAI TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

NAT, 2003/2007

Magyar nyelv és irodalom:

Az esztétikai nézőpont megalapozása: a szép megtapasztalása a természeti környezetben, a mindennapi élet tárgyaiban és különféle művészeti ágakhoz tartozó, az életkornak megfelelő néhány műalkotásban.

A műélvezet minél gyakoribb átélése a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.

A jó és a rossz fogalmainak használata mindennapi – különféle médiumok révén szerzett – élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben.

Matematika:

A múlt, jelen, jövő megértése adott időpillanatban (pl. előbb, ezután).

Elmondott, olvasott történet, helyzet képzeletben való követése; megjelenítése lejátsszással, kirakással, képpel.

Ember és társadalom:

Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből. Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése.

Rajz készítése történelmi vagy társadalmi témáról.

Modellek, makettek, tárgymásolatok készítése.

Tárgyak készítése hagyományos kézműves technikákkal.

Események, történetek, jelenségek mozgásos, táncos, dramatikus megjelenítése.

Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy megismerkedjenek – egy-egy magyar vagy külföldi híres ember (pl. művész, felfedező, feltaláló, tudós, szent, uralkodó, politikus) életével, tevékenységével”

Tárgy (test) és anyag megkülönböztetése a nyelvhasználatban.

Anyagfajták, különbözőségének felismerése, anyagnevek anyagfajtákhoz rendelése. Az anyagfajta és a használat közti összefüggés felismerése konkrét példán. Egyszerű játékok a hang, a fény és a hő terjedésével kapcsolatban.

A térérzet tudatosítása, tájékozódás a térben, irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek meghatározása (becslés, mérés).

Földön kívüli térségek létének felismerése. Ismerkedés a természet könnyen megfigyelhető ciklusaival. Ezek megfigyelése, az eredmények rögzítése.

Az égitestekkel kapcsolatos elképzelések felszínre hozása, megfogalmazása, megbeszélése.

Az élőlények három „felsőbb” nagy országához tartozó fogalmak (állat, növény, gomba)

kiszélesítése, az állat-és növényfogalom gazdagítása, a kezdeti gyermeki elképzelések meghaladása.

Ének-zene:

A zenei fantázia fejlesztése, mozgósítása, a csend, a zaj, a zörej elkülönítése.

Az emberi hang színeinek és a hangszerek hangszínének megismerttetése, megkülönböztetése vizuálisan is. Cselekményes zenék bemutatása, tartalmuk szóbeli vagy egyéb társművészetekből kölcsönzött eszközzel való kifejtése. Népi gyermekjátékok (pl. ritmikus játékok dallal, mondókával).

Csoportos mozgásos, hang- és térérzékelő gyakorlatok.

Összetett, több érzékterületre épülő gyakorlatok.

Térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok egyszerű mozgástechnikai, illetve alapfokú tánctechnikai elemek felhasználásával. Fantáziajátékok elképzelt tárgyakkal, elképzelt személyekkel, elképzelt helyzetekben.

Vizuális kultúra:

Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.

Szabadkézi rajzolás, festés.

Különböző anyagok élményszerű megtapasztalása, az élmények szóbeli megfogalmazása.

Tárgyak, műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján.

Elemző beszélgetés műalkotásokról.

Vizuális jelek jelképek alkotó használata.

Képek, látványok, események leírása, leírás alapján kép készítése.

Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése.

Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.

Dramatizált történet előadása közösen készített bábokkal.

Új technikák kipróbálása.

A MÚZEUMI NAP RÉSZLETES LEÍRÁSA ELEMENKÉNT, az egyes elemekhez rendelt időtartammal; a múzeumpedagógusok és a résztvevő tanulók teendői; tantárgyi kapcsolódások közlése szükség szerint; az 1-2, a 3. és a 4. évfolyamosoknak szóló alternatívákkal

(teljes időtartam 4 iskolai óra – 180 perc, ajánlott időtartam elemenként: 10-40 perc):

I. SZOBRÁSZAT

Megérkezés, ismerkedés 5 perc

A múzeum előtti külső térben felhívjuk a megérkező gyermekek figyelmét a Varga Imre által készített Szent Erzsébet szoborcsoportra, valamint a Képtár előtti Andrassy Kurta János: Lovas szobrára. Mindkettőt a legváltozatosabb módon (közelről, távolról, és minden lehetséges irányból) megszemléljük, körüljárjuk, megfigyeljük, ha lehetséges, megtapintjuk.

A múzeumpedagógus segítségével megpróbálják a gyerekek kitalálni a szobrok témáját, anyagát, és a kép és szobor közötti különbséget.

Röviden mesélhetünk (4-5 mondat) Szent Erzsébet mesébe illő életéről, kisgyermekkoráról, akit nagy valószínűséggel a templom melletti rotundában (körtemplom) kereszteltek meg, és négy éves korában mesészerű körülmények között vittek Németországba (lehetséges téma a későbbi alkotómunkához).

Megfontolandó, hogy néhány percen elsétáljunk-e a várig (újabb lehetséges témaforrás), ahol e rövid úton több szobrászati alkotással, a várral, s reményeim szerint a várgödörben élő fácánokkal is találkozhatnak.

A Képtár előtt 5 perc

Bemutatjuk a Sárospataki Képtár épületét, s beinvitáljuk a gyerekeket, miközben életkori sajátosságaihoz igazodva megfogalmazzuk a kultúra, a képzőművészet, a múzeum, ill. a képtár fogalmát, funkcióját.

(kultúra: az emberiség által létrehozott szellemi és anyagi értékek összessége)

(múzeum: görög szó, a kultúra valamely területéről való, megőrzésre méltó, tárgyak gyűjtésével és őrzésével foglalkozó, azokat tudományosan feldolgozó és kiállító intézmény)

(képzőművészet: a festészet, a szobrászat és a grafika gyűjtőfogalma)

(képtár: képeknek állandó jelleggel kiállított múzeumi gyűjteménye)

Bevonulás a Képtárba 10 perc

(lepakolás szükség szerint)

Andrassy-Kurta János rövid bemutatása néhány mondatban.

Kis képtári illemtan. Hogyan kell viselkedni a Képtárban?

A műalkotások védelme.

A Képtárba érve a belső udvarban a gyermekek azonnal találkoznak különböző anyagból készült plasztikai alkotásokkal. Múzeumpedagógus segítségével megfogalmazzák a kerekasztal és a dombormű fogalmát. Ezután következik a műalkotások már megismert megközelítése, körüljárása, a vélemények szóbeli megfogalmazása. Elsősorban a múzeumpedagógus felől árad az információ, szemléltet, magyaráz, kérdez, de többnyire a gyerekek fogalmazzák meg a válaszokat.

tér-forma-tömeg fogalma

tér: három dimenzió

térérzékelés: mozgással tapasztalható

tömeg: belső tartalom, súly, sűrűség, a felszín alatt lévő anyagi részecskék összessége
forma: ezen belső tartalmak külső pontjainak az összessége, határoló felszín

A szobrászkodás anyagai: agyag (terrakotta), fa, kő, gipsz, bronz, viasz, stb.
A mintázás (felépítés) és faragás (elvétele) közötti különbség. A bronzöntés. A szobrok mérete.
Szobrászkodáshoz használatos eszközök, szerszámok bemutatása valóságban, esetleg képeken (kalapács, véső, mintázófa, szobrászgyűrű...) vésőnyomok, vagy kéznyomok keresése a szobrokon.

A szobrok körüljárása során megtapasztalják a fény szerepét. Fény segítségével (a körüljárás során sok-sok összeadódó képpel) érzékelhető a formák háromdimenziós változatossága, a plasztikai alkotások felülete, az anyagok szépsége (vizuális nyelv). A vizuális nyelv érzékelésével, észlelésével és értelmezésével megfejthető a tartalom, és a művészi üzenet.

Részletesebb megfigyelésre, elemzésre javasolt alkotások:

1-2. osztály:
Andrássy-Kurta János: Lovas bronz
Andrássy-Kurta János: Rocinante bronz
Andrássy-Kurta János: Leányka arcmása terrakotta
Andrássy-Kurta János: Gyermekek vörösmárvány

A műalkotások részletes elemzése:

Példa: Rocinante c. szobor elemzése.

Mi a címe? Segít-e nekünk a megértésben a cím? Mi a különbség az eddig megfigyelt három ló között? Milyen a tartásuk? Milyen a koruk? Miből lehet erre következtetni?

Kinek a lovai lehetnek? (Az egyik díszes, cifra királyi ló. A királyoknak a legszebb lovakat választották ki, általában fehérre, még fel is öltöztették. A másik fiatal, sudár, mint a rajta ülő fiú. Vidámak, pajkosak. Melyikben van a legtöbb energia? Miből érezzük? A harmadik sovány, öreg, egyedül támolyog, stb.) Szomorú, elhagyatott. Milyen a szobrok kidolgozottsága, felülete? Mi indokolja ezt? Milyen a mozdulatuk? Milyen a szobrok hangulata? Mivel fejezi ki a művész? Milyen anyagból készült? Hogyan készül a bronzszobor? Mit üzen a szobor? Hogy fogalmaznád meg a gondolataidat szóban?

Részletesebb megfigyelésre, elemzésre javasolt alkotások:

3. osztály:
Andrássy-Kurta János: Rocinante bronz
Andrássy-Kurta János: Tavasz márvány
Andrássy-Kurta János: Kiáltó bronz
Andrássy-Kurta János: Utcaseprő asszony bronz

Letakarjuk valamelyik szobor címét (pl. Utcaseprő asszony, Kiáltó, vagy Gyümölcszüret), de megpróbáljuk megfejteni (vizuális nyelv olvasásával).

Tartalom-megformálás viszonya.

Figurális szobrok esetén többnyire a téma felőli indítástól jutunk el a megformálásig, de a megformálás (vizuális nyelv) segít a téma kibontásában.

4. osztály:

Andrássy-Kurta János: Rocinante bronz
Andrássy-Kurta János: Falu bolodja bronz
Andrássy-Kurta János: Gyümölcszüret márvány
Andrássy-Kurta János: Zene bronz

Játékos feladatok: 10 perc

Mindhárom csoportban/életkorban szoborjáték:

Célja: hogyan lehet a szoborral érzelmet, mozgást, változást kifejezni?

„A” játék (a csoport egyik fele néző, a mások fele „szobor”)

1-2. osztály:

Játsszunk a testünkkel! Hogyan lehet szavak nélkül, mozdulattal kifejezni, hogy: szomorúak, boldogok, fáradtak vagyunk, repülünk, félünk, fázunk, lépünk vagy futunk? Legjellemzőbb, legkifejezőbb mozgásformák kiválasztása, megfigyelése, indoklása.

3. osztály:

Játsszunk a kezünkkel! Hogyan lehet szavak nélkül, modulattal kifejezni, hogy fenyegetünk, izgulunk, kérünk, könyörgünk, hívunk, integetünk, simogatunk vagy ölelünk?

Legjellemzőbb, legkifejezőbb gesztusok kiválasztása, megfigyelése, indoklása.

4. osztály:

Játsszunk az arcunkkal! Hogyan lehet szavak nélkül, az arcunkkal kifejezni, hogy:

boldogok, szomorúak, mérgesek vagyunk, sírunk vagy csodálkozunk?

A legkifejezőbb mimika kiválasztása, indoklása.

A gyerekek egymást bírálják, a legsikeresebb mozdulatot bemutatók egy-egy Andrássy szoborról készült képeslapot kapnak.

Játékos feladat:

A csoport egyik fele a szobrászművész, aki a párja mozdulatait beállítja, a másik fele „agyag”:

1-2. osztály:

Egy-egy konkrét szobor mellett egy-egy mozdulat beállítása, majd összehasonlítása az eredetivel. A legjobbnak ítélt „mű” szereplője és „alkotója” kap a szoborról egy-egy képeslapot.

3. osztály:

A Képtárban található szoborról, vagy szoborcsoportról (amit korábban elemeztünk) emlékezet alapján állítják be a mozdulatot, majd összehasonlítják az eredetivel, s legjobbnak ítélt „mű” szereplője és „alkotója” is kap a szoborról egy képeslapot.

(szoborcsoport esetén több gyermek alkot egy csoportot)

4. osztály:

Titokban kell mindenkinek egy-egy szobrot kiválasztani, amit utána „megmintáz”.

Ha mégsem találják ki, segítségül kérdezhetnek a témájára, az anyagára, a méretére, stb., vonatkozóan.

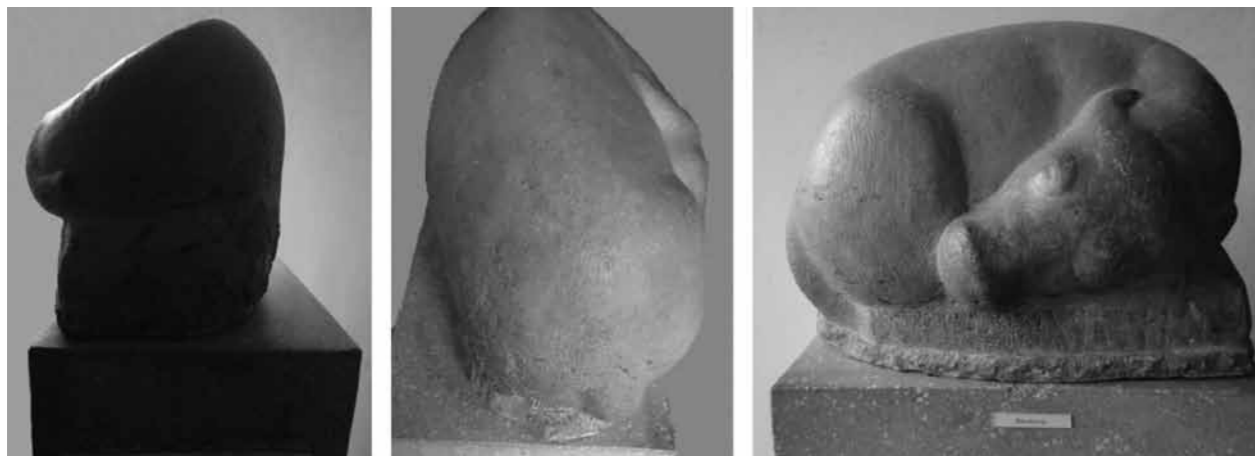
A győzteseknek képeslap jár.

(az ötletek a foglalkozásvezető tanárok tetszése szerint változtathatók)

Feladatlap képekkel

1-2. osztály:

– Egy sokoldalúan megfigyelt, körüljárt szobornak egy, nem a legjellegzetesebb (pl.1-2 kép) nézetéből készült felvétel alapján történő felismerése (Andrássy-Kurta: Bikaborjú szobra).

1. kép

2. kép

3. kép

Keress meg a szobrot!

Ajándék: a szoborról készült felismerhető, képeslap méretű fotó (3. kép), amit beragaszthat a másik mellé a feladatlapra.

Jelöljétek meg a domborműveket D betűvel! Jelöljétek M betűvel, ha mintázással, F betűvel, ha faragással készült!

3. osztály:

Egy szobor több sziluetszerű képének (nézetének) fotója egy lapon. Lehetőség szerint olyan, amely elsőre nem könnyen felismerhető.

Keressék meg a szobrot! Írjátok alá a művész nevét, a mű címét!

Húzzátok alá, hogy milyen anyagból készült (márvány, bronz, stb.)!

A megkereséshez nagyon pontosan meg kell figyelni és körüljárni a szobrokat.

A helyes megfejtők megkapják a szoborról készült, immár felismerhető képeslapot.

A lap többi részén különböző szobrász szerszámok képe.

Karikázzátok be a faragás eszközeit!

4. osztály:

3 db szobor mindegyikéről minimum két-két nézetből lefotózott sziluett egy lapon.

Kössétek össze az egy alkotáshoz tartozó képeket (nézeteket)!

Emlékeztek-e a címére? Ha nem, tippeljétek (szóban)! Utána keressétek meg, írjátok alá immár a megfelelő adatokat: alkotó, a szobor címe, anyaga!

A lap többi részén különböző szobrász szerszámok vannak.

Karikázzátok be a mintázás eszközeit!

Soroljátok fel, milyen anyagokból készülhetnek szobrok!

Jutalom a helyes megfejtőknek: képeslap a szoborról.

További ötletek:

A kiállítás szobrairól részletek, pl. csak lábak, vagy csak kezek fotói.

Keressétek meg a kezek, vagy lábak alapján a szobrokat!

Mi alapján találtátok meg? Mit fejeznek ki a mozdulatok? Mit üzen a szobor?
(az ötletek a múzeumpedagógus tetszése szerint változtathatók)

Alkotómunka 30 perc

Agyag, mintázó szerszámok (szobrászállvány, szobrászgyűrű, mintázófa, szoborváz, stb.) megismerése.

Játékos ismerkedés az agyaggal, nyomkodás csak kézzel, majd szobrász eszközökkel, szerszámokkal. A különböző nyomok megfigyelése.

Mintázás, építés először nagyobb, majd kisebb formákkal.

1-2. osztály:

Előre előkészített agyaglapból mélydombormű készítése.

javaslat: különböző arányú négyszög alakú agyaglapon formák bekarcolása.

Téma: tetszőleges

Javaslat ötlet hiányában:

– a megnézett szobrok hatása alapján kiválasztott témák (ember, állat, stb.)

– Szent Erzsébet története

(kiskirálylány korában hogyan játszanak Hermannal Eisenach királyi udvarában, stb.).

3. osztály:

Kerekszobor készítése kis (kb. 10-15cm) méretben.

Téma: tetszőleges

Javaslat saját ötlet hiányában:

– a kiállított alkotások által inspirálva (pl. emberek, állatok, harcosok, királyok, hadvezérek, stb.),

– a látott szobor-témák mozdulatainak folytatása (feláll, leül, megmozdul...),

– Szent Erzsébet életéből (ez esetben drapériákból, díszes szalagokból királyi pár „felöltöztetése” az egykori viseletnek megfelelően, esetleg egykori ruha viseletek bemutatása képeken).

4. osztály:

Téma: tetszőleges

Magas dombormű készítése.

Javaslat saját ötlet hiányában:

- a kiállított alkotások által inspirálva (pl. emberek, állatok, harcosok, királyok, hadvezérek, stb.),
- a látott szobor-témák mozdulatainak folytatása (feláll, leül, megmozdul...),
- Szent Erzsébet életéből (ez esetben drapériákból, díszes szalagokból királyi pár „felöltöztetése” az egykori viseletnek megfelelően, esetleg egykori ruha viseletek bemutatása képeken).
(szünet, két csoport esetén teremcsere)

II. SOKSZOROSÍTÓ GRAFIKA

Séta az emeletre Domján József alkotásaihoz 20 perc

Domján József rövid bemutatása, a sokszorosítás története. Domján József és Sárospatak.

Az egyedi grafika és a sokszorosító grafika közötti különbség elmagyarázása.

Magasnyomás, síknyomás, mélynyomás értelmezése, megbeszélése játékosan (cipő talpának nyomatával, mésznyomdával, stb.).

Szemléltetés: egy valódi Domján– dúc megfigyelése, óvatos megtapogatása.

Dúc fogalma, fametsző szerszámok bemutatása (milyen nyomot hagy a fában, a dúc sűrű rostú (ált. vadcserecsnye, vadkörte, stb.) fából készül. Másképpen rajzolunk papírra, s másképpen, ha fába metszünk (egyszerűsítés, lényegkiemelés).

Dúc(ok) és nyomat(ok) közötti összefüggés. Egyszínű, többszínű nyomatok. Tükörkép.

Próbanyomat Domján József egyik fa dúcáról a gyermekek segítségével.

Üveglap, fotóhenger funkciója, a nyomtatás módja, tisztaság, szárítás, adatulás.

Részletesebb megfigyelésre, elemzésre javasolt alkotások (fametszetek):

1-2. osztály:

Domján József: Napmadár

Domján József: Napkakas

Domján József: Rózsaszín főnix

Domján József: Páva

Madarak (kakas, páva, stb.) keresése a kiállított alkotások között.

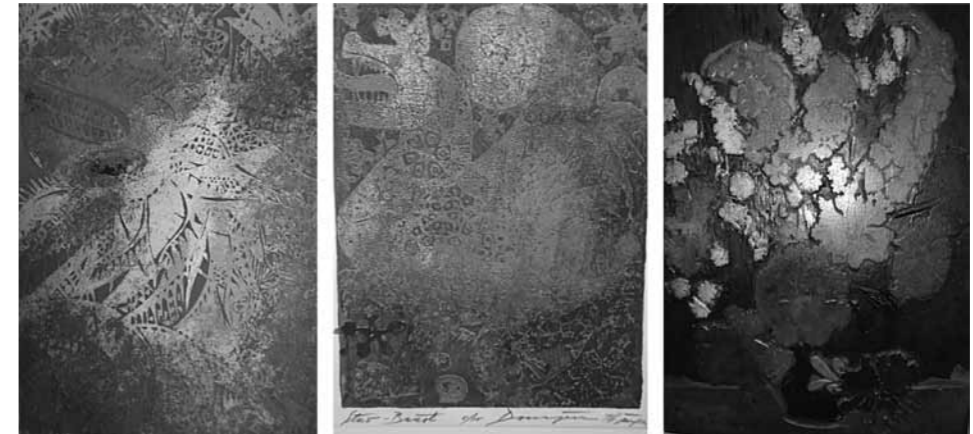
Felismerésük formák, arányok (nyak– test aránya, formája, rövid, vagy hosszú láb, farktoll, stb.), színek segítségével. Valóságos madarak ezek?

Néhány mondat a páváról (létező), és a főnixről (képzelt). Mindkettő a hallhatatlanság jelképe (ld. Jelképtár c. kötet).

Miért csodáljuk a madarakat? Hol élnek? Melyek a legkisebbek, melyek a legnagyobbak? A pávát hogyan jelenítette meg a művész?

(Tudatosítani, hogy a fametszet, ill. papírmetszet nem alkalmas naturális ábrázolásra, a metszőkéssel másképpen kell „rajzolni”, a formákat szükségszerűen át kell írni a fa „nyelvére”.)

Milyen alakú formákkal (egyszerűsített virág, kör, ívelődő háromszög, stb.) ábrázolta a művész a madár tollazatát, milyen a színük? Miért? Hány nyomatra volt szükség, hogy ez a kép megszülessen?

3. osztály:

Domján József: Alpesi hold

Domján József: Teknős

Domján József: Sárkány

Domján József: Rózsás szürke hold

Beszélgés a sárkányokról:

Léteztek-e? (fantázialény, általában a pusztulás erőit szimbolizálja, de van jó is, ld. Jelképtár) Sárkányokról szóló mesék, sárkányokat legyőző hősök felidézése.

Elképzelések meghallgatása.

Vannak-e jó és rossz sárkányok? Vajon milyen színekkel, formákkal lehet ezt kifejezni?

Íves, szögletes, hegyes, stb.? Sötét, vagy világos színekkel?

Hogyan fejezte ki a művész a sárkányok erejét, hogy félelmetesek, erősek, nagyok?

Tudatosítani, hogy a fametszet, ill. papírmetszet nem alkalmas naturális ábrázolásra, a metszőkéssel másképpen kell, lehet „rajzolni”, ezért szükségszerűen át kell írni a fa „nyelvére”.

4. osztály:

Részletesebb megfigyelésre, elemzésre javasolt alkotások (fametszetek):

Domján József: Mezei virágok

Domján József: Sötét pipacs

Domján József: Tulipán mese

Domján József: Utolsó hold

Előttük nagy virágcsokor. Virágok felismerése. Hogyan ismertük fel? Indoklás.

Megbeszéljük:

Mit jelent számunkra a virág, mit szimbolizál, miért nézzük, ajándékozunk egymásnak szívesen?

Mit jelent a vadvirág fogalma?

Mi a különbség az élő és a képen lévő virágok (pl. pipacs) között? Formák, színek egyszerűsítése, lényeg kiemelése.

Milyen nyomot hagyunk az ecsettel, a ceruzával, s milyen a fametsző késsel?

Hogyan egyszerűsítette a virágok formáját a művész?

Összegzés: a fametszet, ill. papírmetszet nem alkalmas naturális ábrázolásra, a metszőkéssel másképpen kell, lehet „rajzolni”, szükségszerűen át kell írni a fa „nyelvére”.

Néztél-e már nagyon közelről virágot? Megcsodáltad-e a belsejét? Egy pici hangyának, katicabogárnak milyen mesészerű palota, lakhely...stb.

Játék: 10 perc

1-2. osztály:

Földön, vízen, levegőben: Bekiabálok madár neveket, s földön élők hallatán le kell guggolni, a vízen élők esetén felállni, a levegőben élőknel felemelni a kezüket a gyerekeknek. Aki rosszul mozdul, kiesik. A győztes kap egy madárról készült Domján képeslapot.

Feladatlap képekkel

3.osztály:

Egy Domján mű részlete alapján a mű megtalálása, a részlet folytatása, kiegészítése a kép stílusához hasonló motívumokkal, színekkel.

Értékelés közösen, a győztes jutalma: egy sárkányt ábrázoló Domján mű (képeslap.)

4. osztály:

Egy Domján mű kis részlete hiányzik, mert megsérült (leragasztjuk a kép egy kicsi részét).

Mi lehetett ott? Egészítsék ki a kép stílusához hasonló motívumokkal, színekkel!

Értékelés közösen, a győztes jutalma: egy virágokat ábrázoló Domján mű (képeslap).

Alkotómunka kb. 30 perc

1-2. osztály:

Mesebeli madár ábrázolása nyomattal.

Egyszerű, rövid történet elmondása a tűzmadárról, vagy más mesebeli madárról.

Tűzmadár, vagy más mesebeli madár elképzelése, megjelenítése különleges (arany, ezüst, stb.) színekkel.

Előre elkészített krumplicukorral a Domján motívumokhoz hasonlatos egyszerű geometrikus formák segítségével a kikészített lapokra nyomdázunk.

Lehet a színeket keverni, összefolyatni...

Aki akarja, előre megrajzolhatja a madár formáját, vagy Domján madarokat ábrázoló dúcok közül egy alapot nyomtatunk, s a gyerekek folytatják krumplival, dugóval, radírral, stb.

Nyomdázás többszínű vízzel oldódó nyomdafestékekkel.

Lehet a színeket keverni, összefolyatni...

3. osztály:

Sárkányról szóló történet megjelenítése nyomattal.

A gyerekek előre elkészített, illetve saját maguk által kivágott krumplicukorral, dugóval, radírral, esetleg papírból kialakított dúcok segítségével nyomtatnak.

Ha akarják, papírból kitéphetik, vagy vágthatják a sárkány formáját, esetleg Domján József valamelyik sárkányt ábrázoló munkájának első nyomatát folytatják tovább több fejjel, több lábbal, más színnel, stb.

Nyomdázás többszínű vízzel oldódó nyomdafestékekkel.

Lehet a színeket keverni, összefolyatni...

4. osztály:

Virágokról kép készítés papírdúc segítségével!

A kitett virágok, virágkelyhek megcsodálása közlőről. Asszociációk jöhetnek létre (tündérvilág csodálatos szöknya, egy kicsi hangyának, katicabogárnak mesészerű palota, stb.).

Kis méretben dúc készítése tépéssel, virágokat, növényeket megjelenítő témakörben.

(szünet, két csoport esetén teremcsere)

III. FESTÉSZET

BÉRES GYŰJTEMÉNY 20 perc

A Béres Ferenc és a gyűjtemény rövid bemutatása.

Ismerkedés a festéssel.

Festmények, rajzok a falakon. Különbségek megállapítása.

A festmény címe, üzenete.

Festmények csoportosítása téma, illetve technika szerint!

Portré, tájkép, csendélet, állatok, mítoszok, belső képek, stb.

A festészet nyelve: képmező formája, kompozíció, méret és tér, szín, mozgás, fény és tónus, textúra, felület, absztrakció.

A festészet anyagai, technikái: akvarell, tempera, pasztell, olaj, akril, vegyes festőtechnikák. Téma és technika kapcsolata.

Tájképek elemzése:

pl. Szabó Vladimir: Téli város című képe

Az első benyomások megfogalmazása, majd a kép helyzetének (fekvő) felismerhető formáinak (emberek, házak, templomok, domb, folyó, hajó, állatok, stb.), felfedezhető cselekményének, helyszínének beazonosítása (jelzőkkel, hasonlatokkal, változatos szóhasználattal).

Milyen évszakot ábrázol a művész? Téli hangulat kifejezése színnel, fényvel, formákkal.

Színek felsorolása, pl. a sokféle fehérek, sárgák megkülönböztetése. Színnel, elhelyezéssel, iránnyal történő kiemelés.

Kompozíció megfogalmazása.

Beszélgetés társművészetek kapcsolatáról: irodalom-zene-képzőművészet

(ugyanarról fogalmazzák meg gondolataikat, csak más-más nyelven)

A természet minden művészeti ágat lenyűgöz.

Társművészeteket is foglalkoztatta pl. az évszakok ciklikus váltakozása.

Ilyen például Vivaldi: Négy évszak című hegedűversenye. Őt különösen izgatták pl. az állathangok, különféle mozgások vagy lelkiállapotok zenei ábrázolásának lehetőségei.

A művét festményszerűen alkotta meg, s a kotta fölé feljegyezte, hogy a hangok mit ábrázolnak (pl. levél susogást, vihart, vagy a korcsolya hangját a jégen).

Sőt! Szonettet is írt műveihez.

Weöres Sándor versei is ezt közvetítik szavakkal, rímekkel, ritmusokkal, stb.

Tudja-e egyik művészeti ág inspirálni a másikat?

Részletesebb megfigyelésre, elemzésre javasolt alkotások:

1-2. osztály:

Szabó Vladimir: Téli város

olaj, farost

Mednyánszky László: Magas Tátra a Csorba-tónál

olaj, vászon

Tenkács Tibor: Ősz a hegyek alatt

pasztell, papír

Urbán György: Fények

olaj, vászon

A képek elemzése után Weöres Sándor évszakokhoz, napszakokhoz kapcsolódó verseinek elemzése. Hangulat, évszak, vagy napszak kifejezése szavakkal, rímekkel, ritmusokkal, stb.

Irodalmi élmény képi átírása

3. osztály:

Berecz András: Ősz olaj, vászon
 Rudnay Gyula: Tiszapart olaj, vászon
 Imreh Zsigmond: Zúzmarás idő pasztell, papír
 Bertha Zoltán: Este olaj, vászon

Urbán György: Fények, illetve Domján József: Ragyogás című képének elemzése.

Nem adjuk meg a kép címét, a színek, fények, formák kapcsolatából adódó hangulatból a cím megfejtése. Non-figuratív kép, elvont gondolatok.

4. osztály:

Móka Ferenc: Táj holdfényben olaj, farost
 Urbán György: Fények olaj, vászon
 Domján József: Ragyogás vegyes technika, papír
 Szabó Vladimir: Téli város olaj, farost

Feladatlap képekkel kb.10 perc

1-2. osztály:

Egy lapon több festmény. Jelöld be a tájképek mellett, hogy mely évszakot ábrázolják a művészek! Miből állapíthatjuk meg?

3. osztály:

Legalább 10 festmény a kiállítás anyagából egy lapon.

Csoportosítsd a képeket témájuk (portré, tájkép, csendélet, stb.) szerint!

4. osztály

Legalább 10 festmény a kiállítás anyagából egy lapon.

Csoportosítsd a képeken látható alkotásokat technikájuk (akvarell, tempera, olaj, pasztell, stb.) szerint!

Alkotómunka: kb. 30 perc

Festészeti eljárások kipróbálása néhány mozdulat erejéig.

Festés száraz, illetve vizes papírra, rajzolás világos, illetve sötét színű papírra, festékek keverése, titkok..., ecsetkezelés, stb.

1-2 osztály:

Négy évszakot ábrázoló kép készítése csoportmunkában.

Egy kb. 6-8 méter hosszú (személyenként kb. fél méter) fehér tapéta papírra készítik a négy évszakot ábrázoló képet.

Mindenkinek kiosztjuk (vagy ők kiválasztják) az évszakot, s egymás mellett (a ciklusokat betartva) akár több évet is ábrázolhatnak. Javasolt technika: pasztell

Közben Vivaldi zenei hangok segítik a munkát.

3. osztály:

Weöres Sándor évszakokhoz, napszakokhoz kapcsolódó versei hangulatának figurális megjelenítése. Weöres Sándor versei is ezt közvetítik szavakkal, rímekkel, ritmusokkal, stb.

Vihar, eső, stb. eljátszása, majd megjelenítése gesztusokkal.

Javasolt technika: akvarell, vagy tempera

4. osztály:

Urbán György: Fények, illetve Domján József: Ragyogás című képek ihlette nonfiguratív kép festése.

Napszak hangulatának kifejezése nonfiguratív eszközökkel.

Pl. verőfény, ragyogás, hideg, forróság, vihar, stb.

Javasolt technika: vegyes-festőtechnika

MÚZEUMI NAP FORGATÓKÖNYV-VÁZLATA KÉT CSOPORT EGYIDEJŰ FOGLALKOZTATÁSÁRA (2X15 fő):

Első alkalommal az 1-2. osztály, illetve a 3. osztály munkáját tartom összeszervezhetőnek, ahol a gyermekek különböző helyszíneken felváltva cserélődnének.

Minden egységre 60 percet szánok. Belső tagolódása minden egységnek kb. 20-10-30 perc.

A szünetek ennek függvényében alakíthatók.

Javaslat:

1-2. osztály	3. osztály
60 perc - Szobrászat földszinti alkotóterem	60 perc - Sokszorosító grafika emeleti kiállító terem
15 perc szünet	
60 perc - Sokszorosító grafika emeleti kiállító terem	60 perc - Szobrászat földszinti alkotóterem
15 perc szünet	
60 perc - Festészet földszinti alkotóterem	60 perc - Festészet emeleti kiállító terem

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a három – 3x15=45 fő – csoportlétszámra vetítve):

- zenelejátszó
- rajztábla, 15 db
- szobrász korong, asztali, 15 db
- csiszolt szélű üveglap, A/3 méretű, 10 db
- egy fametsző készlet (szemléltetéshez)
- szobrász mintázó készlet, 15 db
- agyag, 100 kg
- akvarellpapír, 50 db
- minőségi rajzpapír különböző színű (fehér, sárga, zöld, kék), 50 db
- fotókarton, 50 db
- csomagoló papír, hajtogatás nélküli, 10 db
- fénymásoló papír, 1 csomag
- famentes rajzlap (műszaki rajzlap), A/3, 50 db
- akvarellkészlet, 24 színű, művész, 15 db
- pasztellkészlet, 24 színű, 15 db
- tempera készlet, 24 színű (vagy sorozat) legyen benne arany és ezüst szín is, 15 db
- paletta, 15 db
- ecset 18-as, 20-as, 15-15 db
- vízzel oldódó nyomdafesték, fél-fél kg (fehér, fekete, sárga, piros, kék, zöld színű)
- festékező henger (legalább 10-15 cm-es hosszúságú hengerrel), min. 8 db
- tapétapapír, fehér, 1 tekercs
- hajlakk, 10 flakon
- ragasztószalag, visszasedhető, festő célra, 10 tekercs
- képeslap, színes nyomtatás, képzőművészeti területenként 50 db
- feladatlap, képzőművészeti területenként 50 db
- papírtörölköző (min. 3 tekercs)

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

a művek bemutatása, sokoldalú szemléltetése, képzőművészeti technikák gyakorlatban történő bemutatása, ki-próbálása, műelemzési módszerek gyakoroltatása, tárlatvezetés, játékos képes feladatlapok, dramatikus játék

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

Jankovics Marcell: *A fa mitológiája*. Csokonai Kiadó, 1991. ISBN 963 260 0371
CSODAKÚT. Tanulmányok a népmeséről. Szerkesztette: Pap Gábor. Pontifex Kiadó, 1994. ISBN 963 85294 07
Jankovics Marcell: *A nap könyve*. Csokonai Kiadó, 1996. ISBN 963 260 094 0
Jankovics Marcell: *Ahol a madár se jár*. Pontifex Kiadó. ISBN 963 85294 2 3
Fekete Tamás: *Szobrászat*. Műhelytitkok-sorozat. Corvina Kiadó, 1982. CO2082-h-8286
Karátson Gábor: *Miért fest az ember?* Corvina Kiadó, 1970.
A képzőművészet iskolája I-II. Képzőművészeti Alap Kiadó, 1979. ISBN 963 336 050
Weöres Sándor verseskötetek
Jelképtár. Helikon. ISBN 963 208 005

a tervek készítésének ideje: 2013. április

Jaskó Beatrix: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN (MN2)

(elsősorban 6. évfolyamosoknak)

MÚZEUMI NAP ÁTFOGÓ KONCEPCIÓJA, RÖVID LEÍRÁSA:

A gyerekek szerepjáték keretében (műkincsrablás, nyomozás) *bejárják* a Képtár külső környezetét és belső ter-
meit. Feladatlapok segítségével *megismerik* az állandó kiállítások (Andrássy Kurta János, Domján József, Béres
Ferenc) anyagát, a művészek életét, a kiválasztott alkotásokat kiscsoportos formában *elemzik*. A feladatlapokban
a műalkotásokhoz kapcsolódó irodalmi-, történelmi- és zenei anyagokat *ismerik meg* a tanulók. A *feladatlapok*
mellett *dramajáték, kérdezz-felelek, activity és kirakós típusú játékok színesítik* a foglalkozást.

NAT és/vagy ISKOLAI TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

NAT 2003 – műveltségi területek szerint (részletek a dokumentumból)

Magyar nyelv és irodalom

Írás, szövegalkotás

Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Memoriterek (költemények, prózai szövegek) ismerete. Kü-
lönféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).

Beszédkésztség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

Gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése különböző nézőpontokból rövidebb fogalmazások for-
májában.

Önkifejezés és kreativitás

Önkifejezés és kreativitás különböző műfajokban (pl. különböző műfajokban (pl. szövegek átírása, olvasott pár-
beszéd írása, művekhez különböző befejezések készítése, a történet folytatása, rímes játékok).

Ember és társadalom

Ismeretszerzés, tanulás

Történelmi jelenetek elbeszélése, eljátszása különböző szempontokból. Önálló vélemény megfogalmazása tár-
sadalmi, történelmi eseményekről, jelenségekről és személyekről. Fogalmazás valamely történelmi-társadalmi
témáról. Rajz készítése történelmi vagy társadalmi témáról. Rajzos vázlat készítése. Események, történetek, je-
lenségek mozgásos, dramatikus megjelenítése. Legyen alkalmuk a tanulóknak arra, hogy – további ismereteket
szerezzenek a helyi hagyományokról, a lakóhely múltjáról,

Ember a természetben

Természettudományos megismerés

A természeti környezetet ábrázoló művészi kifejezési módok megismertetése példákon keresztül.

Tájékozódás, válogatás az információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben (pl. a könyvtárban, ezek gyűjtemé-
nyeiben (pl. kiállításon és múzeumban) tanári segítséggel.

Földünk-környezetünk

Információszerzés és -feldolgozás

A környezetben szerzett spontán tapasztalatok, ismeretek egyszerű megfogalmazása és természettudományi szem-
léletű magyarázata.

Művészetek

Ének-zene

Megismerő– és befogadó képességek

Életkornak megfelelő magyar, európai és idegen népdalok, műdalok megszólaltatása.

A zenemű üzenetének befogadása, értelmezése. Önálló véleményalkotás fejlesztése a zenei élmény szóbeli megfogalmazásával és nem verbális kommunikációval (más művészeti ág kifejezési eszközeinek használatával).

Dráma és tánc

A csoportos játékhoz és a megjelenítéshez szükséges képességek, készségek

Egyszerű kifejezési formák megismerése és alkalmazása (pl. gondolatkövetés, mimes játék, levél és napló, telefonbeszélgetés, állókép).

Rögtönzési és együttműködési képesség

Dramatikus improvizációk irodalmi művek alapján. Dramatikus improvizációk ismert történelmi események kapcsán. Csoportos improvizációs játékok tanári irányítással

Vizuális kultúra

1. Megismerő– és befogadóképesség

Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása

Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján, a célirányos figyelem fejlesztése céljából.

Érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.

Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.

Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás

Tárgyak, műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján. Elemző beszélgetés műalkotásokról. Ismerkedés egyszerű kifejező és tárgykészítő technikákkal.

Kommunikációs képességek

A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata.

2. Kreativitás

Alkotóképesség

Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a művészet képi, plasztikai műfajaiból tanult kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás

Saját és mások alkotásának értékelése. Saját értékek számbavétele. Önkritika. Együttműködés csoportmunkában.

Mozgókép-kultúra és médiaismeret

Egyszerű adatfelvételi eszközök, módszerek ismerete, használata. Előadások önálló jegyzetelése

Informatika

Adott informatikai környezet tudatos használat. Dokumentumok előállításához szükséges alapelemek (szöveg, rajz, zene, fénykép, animáció, film) szerkesztése.

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Dokumentumismeret (tárgy, könyv, hálózati dokumentum) Ismeretterjesztő forrásokból (pl. képes enciklopédia, ifjúsági tévéadás) információgyűjtés az alkotómunkához, a foglalkozásokhoz és a tervezéshez

A MÚZEUMI NAP RÉSZLETES LEÍRÁSA ELEMENKÉNT, az egyes elemekhez rendelt időtartammal; a múzeumpedagógusok és a résztvevő tanulók teendői; tantárgyi/műveltségterületi kapcsolódások közlése szükség szerint; (teljes időtartam 4 iskolai óra – 180 perc, ajánlott időtartam elemenként: 10-40 perc):

A) csoport [Andrássy], lent kezdenek

1. Üdvözlés, beszélgetés, a Képtár szerepének ismertetése, szerepjáték elkezdése, szerepek kiosztása -10 perc

2. Andrássy műveihez kapcsolódó **szerepjáték, drámajáték és feladatlapok kitöltése** kiscsoportos formában – alapvetően a gyerekek önálló munkavégzésére épül, de a pedagógus segít, irányít, koordinál.

A Képtár külső környezetének bejárása. – 20 perc

A Képtár alsó termének (Andrássy-terem) bejárása. – 25 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Ember és társadalom: Szent Erzsébet élete, történelmi jelenet eljátszása

Magyar nyelv és Irodalom: Móricz Zsigmond élete, művei, kreatív szövegalkotás

Drámajáték: dramatikus improvizációk történelmi események kapcsán, rögtönzések

Természetismeret: természeti környezetet, élőlényt ábrázoló művészi kifejezési mód

3. Alkotó munka: szobor vagy dombormű készítése; pedagógus kiosztja az eszközöket, témát ajánl, megbeszéli a mintázás, formázás technikáit. – 35 perc

4. Tízórai szünet: evés, ivás, mosdó– pedagógus útbaigazít. – 10 perc

a két csoport váltása

5. Domján teremhez kapcsolódó **szerepjáték, drámajáték, feladatlapok kitöltése** kiscsoportos formában – alapvetően a gyerekek önálló munkavégzésére épül, de a pedagógus segít, irányít, koordinál, a zenét elindítja. – 35 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Ember és társadalom: Spartacus élete, Budai Nagy Antal felkelése, Nándorfehérvári viadal

Magyar nyelv és Irodalom: Toldi-idézetek, népmese jellemzői

Ének zene: népdal felismerés

6. Béres teremhez kapcsolódó szerepjáték és feladatlap kitöltése kiscsoportos formában – alapvetően a gyerekek önálló munkavégzésére épül, de a pedagógus segít, koordinál, tanácsot ad, a leleplezésnél átveszi az irányítást. – 20 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Természetismeret: a természeti környezetet ábrázoló művészi kifejezési módok megismertetése

Mozgókép-kultúra és médiaismeret: fényképezőgép használata.

Informatika: dokumentumok, könyv (szöveg, rajz, fénykép) szerkesztése.

Életvitel és gyakorlati ismeretek: ismeretterjesztő forrásokból (pl. prospektus, könyv) információgyűjtés az alkotómunkához, a tervezéshez.

Magyar nyelv és Irodalom: gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése rövidebb fogalmazások, riportok formájában. Önkifejezés és kreativitás a közös könyv készítésében.

Földünk-környezetünk: a környezetben szerzett tapasztalatok, földrajzi ismeretek egyszerű megfogalmazása az alkotások elemzése kapcsán.

7. Szünet – 10 perc

8. Alkotó munka és a nap zárása – 25 perc: *Élményrajzok* készítése a nyomozás mozzanatairól, a Képtár bebarangolásáról; a rajzok könyvvé fűzése, a könyvhöz könyvborítók, illusztrációk készítése. Szabadon választható témák. A pedagógus ötleteket ad, a könyvkészítés, illusztrációkészítés sajátosságait ismerteti, kiosztja az eszközöket.

Az alkotó munka után a foglalkozásvezető a nap eseményeit összegzi, értékeli; beszélgetés.

B) csoport [Béres], fent kezdenek

1. Üdvözlés, beszélgetés, a Képtár szerepének ismertetése, szerepjáték elkezdése, szerepek kiosztása – 10 perc

2. Béres teremhez kapcsolódó **szerepjáték, kirakó és feladatlap kitöltése** kiscsoportos formában – alapvetően a gyerekek önálló munkavégzésére épül, de a pedagógus segít, koordinál, tanácsot ad, a kirakós feladatnál irányít. – 20 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Természetismeret: a természeti környezetet ábrázoló művészi kifejezési módok megismertetése

Mozgókép-kultúra és médiaismeret: fényképezőgép használata.

Informatika: dokumentumok, könyv (szöveg, rajz, fénykép) szerkesztése.

Életvitel és gyakorlati ismeretek: ismeretterjesztő forrásokból (pl. prospektus, könyv) információgyűjtés az alkotómunkához, a tervezéshez.

Magyar nyelv és Irodalom: gondolatok, vélemények, érzelmek, képzetek kifejezése rövidebb fogalmazások, riportok formájában. Önkifejezés és kreativitás a közös könyv készítésében.

Földünk-környezetünk: a környezetben szerzett tapasztalatok, földrajzi ismeretek egyszerű megfogalmazása az alkotások elemzése kapcsán.

3. Domján teremhez kapcsolódó **szerepjáték, drámajáték, feladatlapok kitöltése** kiscsoportos formában – alapvetően a gyerekek önálló munkavégzésére épül, de a pedagógus segít, irányít, koordinál, a zenét elindítja. – 30 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Ember és társadalom: Spartacus élete, Budai Nagy Antal felkelése, Nándorfehérvári viadal

Magyar nyelv és Irodalom: Toldi-idézetek, népmese jellemzői

Ének-zene: népdal felismerés

4. Alkotó munka: A nyomozás mozzanatairól, a Képtár bebarangolásáról élményrajzok készítése, a rajzok könyvvé fűzése, a könyvhöz könyvborítók, illusztrációk készítése. Szabadon választható témák. A pedagógus ötletadó, a könyvkészítés, illusztrációkészítés sajátosságait ismerteti, kiosztja az eszközöket. – 30 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Vizuális kultúra:

Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.

Tárgyak, műalkotások csoportosítása különböző szempontok alapján. Elemző beszélgetés műalkotásokról. Ismerkedés egyszerű kifejező és tárgykészítő technikákkal.

A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata.

Történetek, versek, kitalált dolgok vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése. Saját és mások alkotásának értékelése.

5. Tízórai szünet: evés, ivás, mosdó – pedagógus útbaigazít – 10 perc.

a két csoport váltása

6. Andrásy teremhez kapcsolódó **szerepjáték, drámajáték és feladatlapok kitöltése** kiscsoportos formában – alapvetően a gyerekek önálló munkavégzésére épül, de a pedagógus segít, irányít, koordinál. A leleplezésnél átveszi az irányítást.

A Képtár külső környezetének bejárása – 25 perc

A Képtár alsó termének bejárása – 40 perc

Tantárgyi/műveltségterületi kapcsolat:

Ember és társadalom: Szent Erzsébet élete, történelmi jelenet eljátszása

Magyar nyelv és Irodalom: Móricz Zsigmond élete, művei, kreatív szövegalkotás

Drámajáték: dramatikus improvizációk történelmi események kapcsán, rögtönzések

Természetismeret: természeti környezetet, élőlényt ábrázoló művészi kifejezési mód

7. Szünet – 10 perc

8. Alkotó munka és a nap értékelése – 25 perc: szobor vagy dombormű készítése, a pedagógus kiosztja az eszközöket, témát ajánl, megbeszéli a mintázás, formázás technikáit.

Az alkotómunka után a foglalkozásvezető a nap eseményeit összegzi, értékeli; beszélgetés.

MÚZEUMI NAP FORGATÓKÖNYV-VÁZLATA KÉT CSOPORT EGYIDEJŰ FOGLALKOZTATÁSÁRA (2X15 fő):

Részletes forgatókönyv A) – mint Andrásy

A) csoport, lent kezd

I. Udvaron üdvözlés, bemutatkozás – 5 perc

Beszélgetés: mi a Képtár szerepe, mi az, hogy műkincs, hogyan kerül egy műtárgy a Képtár birtokába, mit csinál a Képtár vezetője, mit csinál a restaurátor, milyen gyűjtemények láthatók itt, mi az, hogy állandó és időszakos kiállítás.

II. Feladatok a képtári gyűjteményekben – a nyomozás eseményei

1. Andrásy gyűjteményének kezdeti bemutatása: ki ő, milyen műfajban alkotott.

„Kedvenc szobrom tőle a *Zene* című. Itt látható... jaj, eltűnt! Hová tűnhetett, ki tehette? Most mi legyen? Segítsetek!”

Egy **üres oszlopon** csak a kinyomtatott alkotó és cím, egy játék vagy egy nyelvet öltő karikatúra.

2. Szerepjáték elkezdése, ismertetése – 5 perc

Alakítsunk három csoportot: Képtárigazgató és csoportja, Nyomozók csoportja, Riporterek csoportja – a későbbiekben is ilyen hármas csoportbontásban lesznek a dramatikus feladatok és a feladatlapok)

Szereplők:

Képtárigazgató (eszköze: prospektus, nyakkendő), melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató*

Múzeumőr (eszköze: térkép, kulcs), melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Múzeumőr térképe*

Nyomozó (eszköze: nyomozati jegyzőkönyv, fényképezőgép, ceruza, nyomozósapka, nagyító).

Riporter (eszköze: jegyzetfüzet, toll, feladata: újságcikkek írása, hirdetés, plakát kitalálása).

Orgazda (öt úgy választjuk ki, hogy mindenki becsukja a szemét, megérintjük a vállát és ő eldugja a zsebébe az elrabolt műtárgyról készült fotót, feladata: a végén előveszi a képet, hogy valóban egyezik a megtalált tárggyal). Lehet a gyerekeket kísérő pedagógus is. *MN2-JaskóBea-segédanyag-Orgazda*

3. Az első nyom: Nézzük meg, milyen nyomokat találunk (fotózás, helyszíni rajz, írjunk plakátot/hirdetést: Eltűnt a Képtárból... a becsületes megtaláló 1 000 000 Ft jutalmat kap).

Jelek: *lelakatolt doboz*, az üres állvány mögötti szekrényben, amit a **Múzeumőr** egyik kulcsa nyit, benne: tenyérnyomat (valószínű a rablóé, képrészlet – Lovas c. szobor – és utalás: Elrabolom a szobrot és gazdag leszek! De lépéseket hallok! Elrejttem... Lovon fogok menekülni...)

Mellékletek: *MN2-JaskóBea-Lovas utalás A*

4. A Képtár külső környezete – 20 perc

– **Feladatlap kidolgozása. Műelemzés – melléklet: 1. feladatlap** – *MN2-JaskóBea-flap1*

A feladatlapon levő fotóhoz: „Hol lehet ez a szobor? Keressük meg!” (A Lovas c. szobor talapzata tövében egy kő alatt boríték, benne az 1. sz. feladatlap.)

(Segítség a **Képtárigazgató** prospektusában, **melléklet: MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató**) Milyen idős lehet az alak, milyen hangulata van, mit csinál a ló, milyen idős lehet a ló, mit csinálhat az alak, vajon mit mondhatott ebben a helyzetben, mit szimbolizálhat, milyen anyagból készült, milyen szobrászt ismersz még, nézz körül. Látsz másik lovas szobrot? Ott a következő nyom!

– **Feladatlap folytatása (Szent Erzsébet szoborcsoport):** kiket ábrázolhat, mikor történhetett a jelenet, miért a Vártemplom előtt van, miért Sárospatakon, ki az alkotója, (segítség: **Képtárigazgató** prospektusa, **melléklet: MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató**), miben különbözik a másik szobortól, milyen ruhában vannak, miért ilyen a testtartásuk.

– **Dramatikus játék:** „Találjatok ki párbeszédet, mit mondhattak egymásnak. Játsszuk el! Nézzetek szét, hátha találunk nyomot!” (*Doboz*, benne **kirakó** a **Gond** c. szoborról, **melléklet: MN2-JaskóBea-segédanyag-kirakó Gond**) „Rakjuk ki! **Hol lehet ez a szobor?**” (**Képtárigazgató** prospektusa, **melléklet: MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató**)

5. Andrásy-terem – 25 perc

– „Nézzetek körül, ki találja meg a keresett szobrot?” (Fényképezés, dokumentálás: megtaláltuk a következő nyomot... borítékban eldugva a következő feladatlap, a mellette lévő dombormű mögött.)

– **Feladatlap kidolgozása. Műelemzés** – melléklet: 2. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap2*

Ki volt Andrásy? Miben különbözik a festmény és a szobor? Miben különbözik a szobor és a dombormű? Milyen anyagból készülhet? Technikái. Melyiken találsz vésőnyomot (nagyító használata). Mit szimbolizál? Mi a szobrászat, milyen szobrot ismersz még? Stb.

– **Dramatikus játék:**

„Válassz ki egy neked tetsző szobrot! Találj ki róla egy történetet vagy mesét! Pl: ki ő, hol lehet, mit érezhet, mit gondolhat, mit mondhat, mit csinálna, ha megmozdulna. Játssz is el! Valamelyikőtök vegye fel a szobor helyzetét, majd mozduljon el és mondjon is valamit. Vagyis: folytasd a szobor életét, történetét!”

„Keress meg ezt a művet: **Verekedők**; ott találd a következő nyomot!” Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-újságcikk*

A dombormű mögött egy újságcikk: Keresik xy körözött bűnözőt, visszaeső műkincsrablót... fantomkép róla. Vajon melyik szoborra hasonlít?

– **Alkotó munka** (földszinti alkotóterem) – 35 perc:

„Készíts el egy **nyomozót ábrázoló szobrot!**” vagy témavariáció: a gyerek-nyomozócsoporthoz szoborcsoporthoz (saját maguk, ahogyan nyomoztak).

A **Ripporter** találjon ki híreket: a sikeres nyomozói csapatnak köszönhetően... kitüntetésben részesültek... szobrot állítottak tiszteletükre... emléklapokat kaptak...

Tízórai szünet: – 10 perc: kézmosás, evés-ivás, WC...

a két csapat váltása

– **Nézzük meg a rablóra hasonlító szobrot.** Újabb nyom az talapzaton: apró betűkkel írva, amely nagyítóval látható: a rejtekhelyre 22 lépcsőfok vezet. Menjünk fel! (A **Múzeumőr** térképe segít, **mellékletek:** *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Múzeumőr térképe; MN2-Jaskó Bea-segédanyag-nagyítás; a foglalkozásvezető egy nagyítót ad a gyerekeknek.*)

6. Domján-gyűjtemény, Domján terem – 35 perc

– (Magnó a patkóval szemben.) „Egy **zenét** hallotok, melyik kép ábrázolja a dal tartalmát, hangulatát: (*Én elementem a vásárba ...*) Keresd meg, találsz egy következő nyomot.” (Boríték feladatlapal az asztal alá ragasztva.)

– **Feladatlap kidolgozása. Műelemzés** – melléklet: 3. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap3*

Mi kötötte Domjánt Sárospatakhoz, milyen technikákkal dolgozott, milyen szimbólumokat használt, idézetekhez párosítható képek, metszetkészítés folyamata, népi motívumok Domján munkáiban, melyik képpel illusztrálnál egy mesekönyvet.

– „Keress meg azt a képet, amelyen egy tüzet okozó, piros szemű mitikus meseszereplő van. Lépj ötöt, amerre a nyelvét nyújtja és megtaláld a következő nyomot. Várd meg a többi csapatot is!” (Szekrény alatt *lakat* tal lezárt doboz.)

– **Activity:** „Ahhoz, hogy a következő nyomot megtaláljuk egy kirakó darabjait kell megszerezni.” Kirakó darabjai és a képek a pedagógusnál, melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-aktivitás*

3 csapat. Mindegyik csapatból egy tag kihúzza a borítékot, melyben egy olyan festmény képe van, ami itt van a teremben. Ezt a képet kell úgy elmagyaráznia, hogy a csapattagok kitalálják 1 perc alatt. (Pl: milyen alakok vannak rajta, milyen színű, mi a jellegzetessége, milyen technikával készült, stb.) A többieknek ki kell találniuk a címét, vagy rá kell mutatniuk a képre. Ha letelt az 1 perc másik csapat is kitalálhatja. Ha sikerül, megkapnak egy kirakó darabját. (3x3 = 9 kiskép, **kirakva: Domján képe**)

– **Kit ábrázol a kirakott kép?** Mit tudunk róla? (**Képtárigazgató** prospektusa, melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató*)

„Keress meg eredetiben ezt a képet, ott találd a következő nyomot.” Domján szénrajz portréja alatt, az asztal alsó lapjához ragasztva boríték, benne a 4. sz. feladatlap.

– **Feladatlap kidolgozása, rejtvény megoldása** – melléklet: 4. feladatlap keresztrejtvényvel, *MN2-Jaskó Bea-flap4*. Kérdések: technikák, műfajok, életutak, történelmi személyek a festményeken, szimbólumok, stb.

Megfejtés: Béres Ferenc, a pedagógus részére, melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-flap4 megoldás*

7. Béres-gyűjtemény. Béres-terem – 20 perc

„Nézzük meg a Béres termet! Keresd meg Béres Ferenc képét, ott találd a következő nyomot!” (A kép mellett szék, a hátlapjára boríték ragasztva az 5. sz. feladatlapal.) **Műelemzés, feladatlap kidolgozása** – melléklet: 5. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap5*. Műelemzések, színek, formák, hangulatok. (Ha szükséges, az utolsó feladatnál a foglalkozásvezető és Képtárigazgató segítségével közösen megbeszéljük Béres és Domján kapcsolatát.)

8. A nagy leleplezés – 10 perc

A terem négy sarkában szobrok drapériával letakarva.

„Nézzetek szét! A sarkokban a szobrok drapériával vannak letakarva.”

3 csapat. 4 kérdést fogok feltenni és mindegyikre 3 választ adok. Ezek közül egy lesz igaz, a többi hamis. Amelyik csapat a *helyes választ* mondja, *levehetsz egy leplet* és megnézhetjük, mi van alatta.

Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-leleplezés Béresterm*

Kérdések:

- mi volt Béres Ferenc foglalkozása
- hogyan kötődött Sárospatakhoz
- hány Rippl-Rónay festmény van a teremben
- az alábbi 20. sz-i festők közül ki nem szerepel a Béres-gyűjteményben.

Minden leleplezésnél egy kis cetli: Már közel jársz, hogy megtaláld az elrejtett műkincset. **Melléklet:** *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-közeliárok*

Utolsó leleplezésnél megvan a szobor: **Andrásy: Zene.**

Az **Orgazda** vegye elő, mutassa az eddig rejtgetett képet, vajon egyezik a kép a megtalált művel?

Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Orgazda* első képe: Andrásy: Zene c. műve.

Szünet – 10 perc

III. Alkotómunka a nyomozás eredményeiről – 25 perc

Csörög a telefonom (képzeletbeli beszélgetést folytatok a Nemzetközi Nyomozóirodával):

Igen... Itt vannak a gyerekek... Sikeresen megoldották a rejtélyt... Igen? ... Elkészítjük... stb.

„Gyerekek! A Nemzeti Nyomozóiroda és Gál Judit (aki a viszkis rablóról is írt könyvet) a ti nyomozásotokról szeretne regényt írni, sőt, ha találnak szponzort még meg is filmesítik. De a segítségetek kell.” A **könyvhöz illusztrációkra és tervekre** van szükség. Bármilyen lehet a téma: könyvborító (találd ki a címét), kép a nyomozókról, kép a legizgalmasabb nyomozási pillanatról, kép a helyszínről. Technika: A/3-as vagy A/4-es lap, színes ceruza, filctoll. (Közben a **Ripporter** riportot készíti: kinek mi tetszett legjobban stb.) A végén a cikkeket, plakátokat, illusztrációkat egy könyvvé lehet fűzni.

Pótfeladat. (ha még marad idő...)

Élményrajz: Mi tetszett a legjobban a mai napon? Melyik a kedvenc képed? (Másold le, vagy készíts hasonlót.)

Részletes forgatókönyv B) – mint Béres

B) csoport, fent kezd a Béres-teremben

I. Béres teremben üdvözlés, bemutatkozás – 5 perc

Beszélgetés: mi a Képtár szerepe, mi az, hogy műkincs, hogyan kerül egy műtárgy a Képtár birtokába, mit csinál a Képtár vezetője, mit csinál a restaurátor, milyen gyűjtemények láthatók itt, mi az, hogy állandó és időszakos kiállítás.

II. Feladatok a képtári gyűjteményekben – a nyomozás eseményei

1. A Béres-terem kezdeti bemutatása: ki ő, milyen művek láthatók.

„Kedvenc szobrom a teremben Andrásytól a *Rocinante*. (A foglalkozásvezető egy **talapzat** felé mutat, de az **üres**.) Itt látható... jaj, eltűnt! Hová tűnhetett, ki tehette? Most mi legyen? Segítsetek!”

Egy üres oszlopon csak a kinyomtatott alkotó és cím, egy játék ló vagy egy nyelvet öltő karikatúra.

2. Szerepjáték elkezdése, ismertetése – 5 perc

Alakítsunk három csoportot: Képtárigazgató és csoportja, Nyomozók csoportja, Riporter csoportja – a későbbiekben is ilyen hármas csoportbontásban lesznek a dramatikus feladatok és a feladatlapok.

Szereplők:

Képtárigazgató (**eszköz:** prospektus, nyakkendő), melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató Múzeumőr (eszköz:* térkép, kulcs), melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Múzeumőr térképe*
Nyomozó (**eszköz:** nyomozati jegyzőkönyv, fényképezőgép, ceruza, nyomozósapka, nagyító).
Riporter (**eszköz:** jegyzetfüzet, toll, feladata: újságcikkek írása, hirdetés, plakát kitalálása).
Orgazda (öt úgy választjuk ki, hogy mindenki becsukja a szemét, megérintjük a vállát és ő eldugja a zsebébe az elrabolt műtárgyról készült fotót, feladata: a végén előveszi a **képet**, hogy valóban egyezik a megtalált tárggyal). Lehet a gyerekeket kísérő pedagógus is. Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Orgazda*

(3-5. A Béres teremhez kapcsolódó feladatok – 20 perc)

3. Az első nyom. Nézzük meg, milyen nyomokat találunk (fotózás, helyszíni rajz, írjunk plakátot/hirdetést: Eltűnt a Képtárból...a becsületes megtaláló 1 000 000 Ft jutalmat kap...) Jelek: *lelakatolt doboz*, az üres állvány mögött, amit a **Múzeumőr** egyik kulcsa nyit, benne: tenyérynymat (valószínű a rablóé, képrészlet – Zsuzsanna c. szobor– és utalás: Elrabolom a szobrot és gazdag leszek! De lépéseket hallok! Elrejttem... Zsuzsanna minden titkomat tudja...)

Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Zsuzsanna utalás*

Keressük meg ezt a szobrot! Mögötte boríték, benne feladat.

4. Kirakós. 3 csapat. 4 kérdést fogok feltenni és mindegyikre 3 választ adok. Ezek közül egy lesz igaz, a többi hamis. Amelyik csapat a helyes választ mondja, megkapja a kirakó egyik darabját. Mellékletek: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-kirakókérdések Béres* (foglalkozásvezetőnek); *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-kirakó Béres* (foglalkozásvezető előzőleg felvágta a segédanyagban lévő képet)

Kérdések:

Mi volt Béres Ferenc foglalkozása?

Hogyan kötődött Sárospatakhoz?

Hány Rippl-Rónay festmény van a teremben?

Az alábbi 20. sz-i festők közül ki nem szerepel a Béres– gyűjteményben?

Kirakva: Béres Ferenc portréja.

„Keress meg a festményt, ott találsz a következő nyomot.” A kép mellett szék, háttámláján boríték ragasztva, benne 5. feladatlap.

5. Műelemzések és játékos feladatok.

– **Feladatlap kidolgozása.** Melléklet: 5. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap5* Műelemzések, színek, formák, hangulatok. Ha szükséges, az utolsó feladatnál közösen megbeszélhető, hogy milyen kapcsolat volt Béres és Domján között. (**Képtárigazgató** prospektusa, **melléklet:** *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató:* Amikor Domján József 1956-ban elhagyta Magyarországot, műtermében ott maradt a képzőművészeti gyűjteménye. Amikor ez kiderült, próbáltak helyet keresni a gyűjteménynek Magyarországon, hiszen Amerikába nem lehetett elszállítani. A sárospataki képtárat 1968-ban Béres Ferenc kiváló énekművész, egykori sárospataki diák hozta létre, nem volt olyan diák, akivel neki ne lett volna baráti kapcsolata. Így jutott el ahhoz a gondolathoz, mi lenne, ha Sárospatakra kerülne a Domján-gyűjtemény, annál is inkább, mert a képzőművész résztvevője is volt egyszer a hajdani sárospataki művésztelepnek, mint ifjú képzőművész-hallgató. Így értek össze a szálak, amelynek a végeredménye az lett, hogy ez a gyűjtemény Sárospatakra került.)

Utolsó feladatban egy fénykép: Domján-plakát. „Keress meg eredetiben ezt a plakátot, ott találsz a következő nyomot.”

– Mit tudunk róla? (Domján képe alatt a Patkóban az egyik székpárna alatt rejtvény)

– **Feladatlap kidolgozása, rejtvény megoldása.** Melléklet: 4. feladatlap keresztrejtvényvel, *MN2-Jaskó Bea-flap4.*

Megfejtés: Béres Ferenc.

Kérdések: technikák, műfajok, életutak, történelmi személyek a festményeken, szimbólumok stb., melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-flap4 megoldás.*

6. Domján-gyűjtemény, Domján terem – 30 perc

– (Magnó a patkóval szemben.) Egy **zenét** hallotok, melyik kép ábrázolja a dal tartalmát, hangulatát: (*Én elmentem a vásárba ...*) Keresd meg, találsz egy következő nyomot (boríték feladatlapal az asztal alá ragasztva).

– **Feladatlap kidolgozása. Műelemzés** – melléklet: 3. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap3*

Mi kötötte Domjánt Sárospatakhoz, milyen technikákkal dolgozott, milyen szimbólumokat használt, idézetekhez párosítható képek, metszetkészítés folyamata, népi motívumok Domján munkáiban; melyik képpel illusztrálnál egy mesekönyvet?

– „**Keress meg azt a képet, amelyen egy tüzet okádó, piros szemű mitikus meseszereplő van.** Lépj ötöt, amerre a nyelvért nyújtja és megtalálsz a következő nyomot. Várd meg a többi csapatot is!” (Szekrény alatt *lakatalt lezárt doboz.*)

– **Activity:** „Ahhoz, hogy a következő nyomot megtaláljuk egy kirakó darabjait kell megszerezni.” Kirakó darabjai és a képek a pedagógusnál, melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-aktivitás*

3 csapat. Mindegyik csapatból egy tag kihúzza egy borítékot, melyben egy olyan festmény képe van, ami itt van a teremben. Ezt a képet kell úgy elmagyaráznia, hogy a csapattagok kitalálják 1 perc alatt. (Pl: milyen alakok vannak rajta, milyen színű, mi a jellegzetessége, milyen technikával készült, stb.) A többieknek ki kell találniuk a címét, vagy rá kell mutatniuk a képre. Ha letelt az 1 perc másik csapat is kitalálhatja. Ha sikerül, megkapnak egy kirakó darabját. (3x3 = 9 kiskép, kirakva: Domján képe)

7. Alkotó munka a Béres teremben – 30 perc

Csörög a telefonom (képzeletbeli beszélgetést folytatok a Nemzetközi Nyomozóirodával):

Igen... Itt vannak a gyerekek... Sikeresen megoldották a rejtélyt... Igen? ... Elkészítjük... stb.

„Gyerekek! A Nemzeti Nyomozóiroda és Gál Judit (aki a viszkis rablóról is írt könyvet) a ti nyomozásotokról szeretne regényt írni, sőt, ha találnak szponzort még meg is filmesítik. De a segítségetek kell. A könyvhöz *illusztrációkra* és *tervekre* van szükség. Bármilyen lehet a téma: könyvborító (találd ki a címét), kép a nyomozókról, kép a legizgalmasabb nyomozási pillanatról, kép a helyszínről. Technika: A/3-as vagy A/4-es lap, színes ceruza, filctoll. (Közben a **Riporter** riportot készít: kinek mi tetszett legjobban stb.) Végül a cikkeket, plakátokat, illusztrációkat egy könyvvé lehet fűzni.

Tízórai szünet: – 10 perc: kézmosás, evés-ivás, WC...

A két csapat váltása

– „Gyerekek! Tudjátok hol van eredetiben az a kép [Domján portréja], amit kiraktatok? Keressétek meg, ott találjátok a következő nyomot.” Domján portréja alatt, az asztal széléhez ragasztva egy cetli, rajta *újabb nyom, apró betűkkel* (nagyítóval látható, a foglalkozásvezető átadja): „Nézz a szekrény alá!” felirat, melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-nagyító*

Szekrény alatt doboz, benne képrészlet (Lovas c. szobor) és utalás: „lovon menekülök tovább...), mellékletek: *MN2-Jaskó Bea-Lovas utalás B*

8. A Képtár külső környezete – 25 perc:

– **Feladatlap kidolgozása. Műelemzés** – melléklet: 1. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap1*

A feladatlapon levő fotóhoz: „Hol lehet ez a szobor? Keressük meg!” (A Lovas c. szobor talapzata tövében egy kő alatt boríték, benne az 1. sz. feladatlap.)

(Segítség a **Képtárigazgató** prospektusában, melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató*) Milyen idős lehet az alak, milyen hangulata van, mit csinál a ló, milyen idős lehet a ló, mit csinálhat az alak, vajon mit mondhatott ebben a helyzetben, mit szimbolizálhat, milyen anyagból készült, milyen szobrászt ismersz még, nézz körül. Látsz másik lovas szobrot? Ott a következő nyom!

– **Feladatlap folytatása (Szent Erzsébet szoborcsoport):** kiket ábrázolhat, mikor történhetett a jelenet, miért a Vártemplom előtt van, miért Sárospatakon, ki az alkotója, (segítség: **Képtárigazgató** prospektusa, melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató*), miben különbözik a másik szobortól, milyen ruhában vannak, miért ilyen a testtartásuk.

– **Dramatikus játék:** „Találjatok ki párbeszédet, mit mondhattak egymásnak. Játsszuk el! Nézzetek szét, hát-ha találunk nyomot!” (*Doboz*, benne **kirakó** a **Gond** c. szoborról, melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-kirakó Gond*) Rakjuk ki! **Hol lehet ez a szobor?** (**Képtárigazgató** prospektusa, melléklet: *MN2-JaskóBea-segédanyag-Képtárigazgató*)

9. Andrassy terem – 30 perc

„Nézzetek körül, ki találja meg a keresett szobrot?” (Fényképezés, dokumentálás: megtaláltuk a következő nyomot... borítékban eldugva a feladatlapok, a Gond c. szobor mellett lévő dombormű mögött)

– **Feladatlap kidolgozása. Műelemzés** – melléklet: 2. feladatlap, *MN2-Jaskó Bea-flap2*

Ki volt Andrassy? Miben különbözik a festmény és a szobor? Miben különbözik a szobor és a dombormű? Milyen anyagból készülhet? Technikái. Melyiken találsz vésőnyomot (nagyító használata). Mit szimbolizál? Mi a szobrászat, milyen szobrot ismersz még? Stb.

– **Dramatikus játék:**

„Válassz ki egy neked tetsző szobrot! Találj ki róla egy történetet vagy mesét! Pl: ki ő, hol lehet, mit érezhet, mit gondolhat, mit mondhat, mit csinálna, ha megmozdulna. Játssz is el! Valamelyikőtök vegye fel a szobor helyzetét, majd mozduljon el és mondjon is valamit. Vagyis: folytasd a szobor életét, történetét!”

– **Keressd meg ezt a művet: Verekedők**, ott találd a következő nyomot! Várd meg a többi csapatot!”

– Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-újságcikk* A dombormű mögött egy újságcikk: Keresik xy körözött bűnözőt, visszaeső műkincsrablót... fantomkép róla. Vajon melyik szoborra hasonlít? Ott találd a következő nyomot. A talapzatra ragasztva apróbetűs szövegcsík: „Balra egy titkos ajtón menj tovább...”, melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-nagyító*; a foglalkozásvezető egy *nagyítót* ad a gyerekeknek.

10. A nagy leleplezés – 10 perc

A **teremben négy Andrassy szobor letakarva.**

„Nézzetek szét! Négy szobor drapériával van letakarva.”

3 csapat. 4 kérdést fogok feltenni és mindegyikre 3 választ adok. Ezek közül egy lesz igaz, a többi hamis. Amelyik csapat a helyes választ mondja, levehet egy leplet és megnézhetjük, mi van alatta, melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-leleplezés Andrassyterem*

Kérdések:

Ki vagy kik voltak Andrassyra nagy hatással?

Ki írta a következő hitvallást?

Miért Andrassy Kurta a neve?

Kb. hány szobrot és domborművet alkotott életében?

Minden leleplezésnél egy kis cetli: Már közel jársz, hogy megtaláld az elrejtett műkincset. Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-közeljártok*

Utolsó leleplezésnél megvan a szobor: Andrassy *Rocinante*.

Az **Orgazda** vegye elő, mutassa az eddig rejtegetett képet, vajon egyezik a kép a megtalált művel?

Melléklet: *MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Orgazda*, a segédanyag alsó képe.

Szünet – 10 perc

III. Alkotó munka – 25 perc

„Készíts el egy **nyomozót ábrázoló szobrot!**” **Ripporter** találjon ki híreket: a sikeres nyomozói csapatnak köszönhetően... kitüntetésben részesültek... szobrot állítottak tiszteletükre... emlékplakettet kaptak...

Könyvkészítés: a nap alatt összegyűjtött jegyzetek, képek rajzok összefűzése egy közös könyvvé.

Pótfeladat. (ha még marad idő...)

Élményrajz: Mi tetszett a legjobban a mai napon? Melyik a kedvenc képed? (Másold le, vagy készíts hasonlót)

ALGORITMUS A KÉT CSOPORT MOZGÁSÁRÓL

A) csoport			B) csoport		
feladat	helyszín	idő	idő	helyszín	feladat
Üdvözlés Andrassy gyűjtemény kezdeti bemutatása szerepjáték elkezdése	Andrassy, dufart	8.30- 8.40	8.30- 8.40	Béres terem	Üdvözlés Béres gyűjtemény kezdeti bemutatása szerepjáték elkezdése
1. feladatlap	Képtár külső környezete	8.40- 9.00	8.40- 8.55	Béres terem	Béres - kirakó, 5. feladatlap
2. feladatlap	Andrassy, dufart	9.00- 9.25	8.55- 9.00	Patkó	4. feladatlap Zenehallgatás
Alkotómunka	alkotó terem	9.25- 10.00	9.00- 9.30	Domján terem	3. feladatlap Aktivitív
Szünet	csoportok hely- színváltása	10.00- 10.10	9.30- 10.00	Béres terem	Alkotó munka
Zenehallgatás 3. feladatlap Aktivitív	Patkó Domján terem	10.10- 10.40	10.00- 10.10	csoportok hely- színváltása	Szünet
4. feladatlap	Patkó	10.40- 10.45	10.10- 10.35	Képtár külső környezete	1. feladatlap
5. feladatlap utolsó feladatnál	Béres terem Patkó	10.45- 11.05	10.35- 11.05	Andrassy dufart	2. feladatlap
Leleplezés	Béres terem	11.05- 11.15	11.05- 11.15	Alkotóterem	Leleplezés
Szünet		11.15- 11.25	11.15- 11.25		Szünet
Alkotómunka	Béres terem	11.25- 11.50	11.25- 11.50	Alkotó terem	Alkotómunka

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (egy csoportlétszámra vetítve):

szerepjáték kellékei: Képtárvezető prospektusa, nyakkendő, Képtár térképe, lakatkulcs, fényképezőgép, nagyító, nyomozósapka, 2 db kisméretű jegyzetfüzet, elrabolt szobrok helyett 2 műanyag játék (ló és gitározó), rabló tenyérynnyomata A/4-es méretű lapon

feladatlapok kellékei: 5 db boríték, 2 db papírdoboz (cipősdoboz), 2 faláda/doboz lakattal, ragasztószalag, 3 papírdoboz, 4 db drapéria, 1 pótállvány (az elrabolt szobornak), zenelejátszó, az *Én elmentem a vásárba* c. dal felvétele

alkotó munkához (15 fő): 20 db A/4-es műszaki lap, 5 db vastag filctollkészlet, 5 db vastag színesceruza-készlet, 5 db kemény olajpasztell, 15 db puha grafit, 5 db radír, 15 db fatábla, agyag, mintázókés, 5 db szivacs, 5 db vizesedény, drót, hurkapálca

foglalkozásvezető részére: a forgatókönyvben jelölt mellékletek (aktivity-instrukció, rejtvény-megoldás, Béres-kirakó, leleplezés-A és leleplezés-B)

MELLÉKLETEK ÖSSZESÍTŐ JEGYZÉKE

feladatlapok, 5 féle, fájlnevekkel, példányszám egy csoport részére:

<i>MN2-Jaskó Bea-flap1</i>	– 3 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-flap2</i>	– 3 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-flap3</i>	– 3 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-flap4</i>	– 3 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-flap5</i>	– 3 példány/alkalom

egyéb nyomtatott segédanyagok, fájlnevekkel, példányszám egy csoport részére:

<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-aktivity</i>	– színes, A/4-es méretben, mely tartalmaz a gyerekek számára utalást, a pedagógus számára instrukciókat, 9 db <i>Domján</i> képet A/4-es méretben, amit a gyerekeknek kell elmagyarázni és kitalálni, és <i>Domján</i> portróját, amit 9 darabra, egy kirakóként kell szétvágni. Minden helyes megfejtésért egy kirakódarabot kapnak a gyerekek. 1 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-flap4 megoldás</i> <i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Képtárigazgató</i>	– 1 példány/alkalom, foglalkozásvezető – a szerepjáték szerinti gyermek-Képtárigazgatónál lesz, leírás a Képtár anyagairól és kapcsolódó információk, A/5-ös kiadvány, színes, 2 példány/alkalom (egy példány a foglalkozásvezetőnek)
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-kirakó Béres</i>	– A/4-es méret, színes kép, Béres Ferenc portréja, melyet a kirakóhoz négyfelé kell vágni, 1 példány/alkalom, csak a B) csoport használja
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-kirakó Gond</i>	– színes, A/4-es méretben, Andrassy: <i>Gond</i> c. szobráról kép kirakónak szétvágyva, mellette utalás a következő nyomhoz, 1 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-kirakókérdések Béres</i>	– A/4-es méret, 4 kérdés a válaszokkal, a foglalkozásvezető példánya, 1 példány/alkalom, csak a B) csoport használja
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-közeljártok</i>	– A/4-es méret, 8 db szövegcsík, amit a leleplezésnél a szobrok mellé kell rakni, 1 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-leleplezés Andrassyterem</i>	– A/4 -es méret, foglalkozásvezető példánya, 4 kérdéssel és válaszokkal, csak a B) csoport részére, a feladatok az Andrassy teremben lesznek, a kérdések és válaszok is Andrassy életművéhez kapcsolódnak, 1 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-leleplezés Béresterem</i>	– A/4 -es méret, foglalkozásvezető példánya, 4 kérdéssel és válaszokkal, csak az A) csoport részére, a feladatok a Béres teremben lesznek, a kérdések és válaszok is a Béres teremhez kapcsolódnak, 1 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Lovas utalás A</i>	– Andrassy: <i>Lovas</i> c. szobor részlete, fotó, színes, A/5, a kép mellett egy nyomravezető utalás 1 példány/alkalom az A) csoport részére
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Lovas utalás B</i>	– Andrassy: <i>Lovas</i> c. szobor részlete, fotó, színes, A/5, a kép mellett egy nyomravezető utalás, 1 példány/alkalom a B) csoport részére
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Múzeumőr térképe</i>	– térkép/alaprajz a Képtárról, a szerepjáték szerinti gyerek-Múzeumőr részére, bejelölve fontosabb nyomok helyei, mérete A/4, 1 példány/alkalom
<i>MN2-Jaskó Bea-segédanyag-nagyítós</i>	– 3 db apróbetűs (4-6 pt) szövegcsík, melyek utalnak a következő nyomhoz, 1 példány/alkalom

MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Orgazda

– színes, A/5 -ös méretben lesz kinyomtatva; a *Zene* c. kép az A) csoport Orgazdánál, a *Rocinante* c. kép a B) csoport Orgazdánál lesz. Ezt a szerepjáték kezdetén titokban kell átadni. A kép végig az Orgazda zsebében lesz. A leleplezésnél, ha jól nyomoztak a gyerekek, akkor az utolsó leleplezett szobor megegyezik az Orgazdánál lévő képpel (amit a rabló akart elrabolni és értékesíteni). A végén a csoport tagjai – a kiváló nyomozás jutalmaként – a képreprodukciót ajándékba kapják.

MN2-Jaskó Bea-segédanyag-újságcikk

– színes, A/4-es méretben, mely egy rendőrségi hírt közöl a rablásról és a rabló személyleírásáról. A benne lévő fantomkép hasonlít Móricz Zsigmond szobrára, ahol a következő nyom lesz.

MN2-Jaskó Bea-segédanyag-Zsuzsanna utalás

– A/4-es méret, színes kép Andrassy: *Zsuzsanna* c. szobráról, mellette utalás a következő nyomhoz, 1 példány/alkalom, csak a B) csoport használja

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

dramajátékon, szerepjátékon alapuló kiscsoportos kooperáció, kreatív kézműves alkotó foglalkozás, tárlatvezetés, kutatás, foglalkoztató feladatlapok

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

<http://www.sztaki.hu/providers/andrassykurtajanos/>
http://hu.wikipedia.org/wiki/Domj%C3%A1n_J%C3%B3zsef
<http://www.szabadsag.ro/szabadsag/servlet/szabadsag/template/article,PArticleScreen.vm/id/73479>
<http://domjanart.hu/bevetes-domjan-jozsef-vilagaba/>
<http://www.hermuz.hu/hom/index.php/hu/a-sarospataki-keptar-kepzomuveszeti-gyujtemenyei>
http://hu.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A1ssy_Kurta_J%C3%A1nos
<http://royalmagazin.hu/kultura-miskolc/konyv-ajanlo-zene-ajanlo/1018-beres-ferenc-egesz-eleteben-a-magyar-enekkulturat-szolgalta>
http://www.zempenimuzsa.hu/06_4/tukacs.htm

a tervek készítésének ideje: 2013. április

Ádám Márk: ART vagy nem ÁRT? (MN3)

elsősorban 7. évfolyamosoknak

MÚZEUMI NAP ÁTFOGÓ KONCEPCIÓJA, RÖVID LEÍRÁSA:

A Múzeumi Nap célja a Sárospataki Képtár termeinek felfedezése, az ott található műalkotásokkal való ismerkedés. Mindezt sokkal szabadabb módon, mint egy átlagos múzeumi körtúra során. Fontos, hogy a diákok elszakadhassanak a kötött tevékenységformáktól, és kibontakoztathassák saját kreativitásukat. Azon felül tudatosuljon bennük, hogy a művészet, mint tevékenységforma körbe veszi mindennapi életüket. A fő téma tehát a környezetünkben jelen lévő művészet, ennek célja, miértje, s ezen keresztül megismertetni a diákokat azon gondolatokkal, amik az alapját képezhetik a művészet iránt fogékony nemzedék kialakításának.

NAT és/vagy ISKOLAI TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

NAT, 2003/2007

Vizuális kultúra tanterv 7.-8. osztályosok számára

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a **vizuális kultúra** feladatok gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermedialis szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű képi információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Illetve segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés célja az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása.

Kapcsolódó tantárgyak:

Természetismeret: Az ember és környezetünk kapcsolata. A természeti és mesterséges, technikai és épített tér. Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat.

Matematika: rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint, rendszerezést segítő eszközök használata, készítése.

Mozgókép-kultúra és médiaismeret: A történetmondás alapfordulatai.

A történet felépítése, tér-időszerzés. Verbális tartalmak képi adaptációja.

Célok: Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. Festészeti technikák alapszintű elsajátítása, alkalmazása. Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel. A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. Önálló

vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Alapvető manuális készségek fejlesztése az alkotás folyamata során.

Követelmények: Személyes fantáziavilág megjelenítése. Látványok, jelenségek megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. akvarell, temperafestés, fotó kollázs/montázs, pasztell, vegyes technika), illetve különböző általuk ismert ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva) használatával. Látvány megjelenítése egyénileg választott sajátos szándék (pl. kiemelés, figyelemirányítás) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek sajátos változtatásával (pl. sajátos nézőpont, aránytorzítás, formaredukció, elvonatkoztatott nézőpont, kitalált események, esemény láncolatok, személyek, tárgyak, stb.).

A MÚZEUMI NAP RÉSZLETES LEÍRÁSA ELEMENKÉNT, az egyes elemekhez rendelt időtartammal; a múzeumpedagógusok és a résztvevő tanulók teendői; tantárgyi kapcsolódások közlése szükség szerint; (teljes időtartam 4 iskolai óra – 180 perc, ajánlott időtartam elemenként: 10-40 perc):

Előkészületek: Mielőtt a diákok megérkeznek a teremrend elrendezése: félköríves teremrend (frontális jellegű), a székek a projektor vetítővászna felé való elrendezése. Az oktatási segédanyagok előkészítése. Legelőször a kreatív belépőjegyek elkészítése. (Részletesen az 1. sz. oktatási segédletben.)

Megérkezés, bemutatkozás. Ismerkedés. A belépőjegyek kiosztása. A diákok figyelmét felhívni arra, hogy jól őrizzék meg a kapott belépőt, mert a későbbiekben, még fontos szerepe lesz. (5 perc)

Foglalkoztató terem. Power point reprezentáció művészet szerepéről mindennapjainkban. (2. sz. oktatási segédlet) Környezetünkben megjelenő művészet tanulmányozása. Mai modern hagyománybontó populáris művészeti technikák, alkotói tevékenységek megismerése és ismertetése. A tanulók rávezetése arra, hogy a világunk a művészetek világa, és csupán látnunk kell ahhoz, hogy kitaláljuk, miként folyhatunk bele eme világba. (10 perc)

Foglalkoztató terem. Hagyománybontó művészeti tevékenységek filmes bemutatása. (3. sz. oktatási segédlet) Pl. Valóság-hű térillúziók keltése aszfalton. Élő festmények bemutatása. Formabontó élő alkotói tevékenység bemutatása. (20 perc)

Domján terem. A képtár Domján grafikáinak rövid áttekintése. Domján életének rövid ismertetése, anyagok, technikák ismertetése. (15 perc)

Feladat 1: Ezen alapokra építve a feladat, hogy diákok olyan munkát hozzanak létre, mely a műalkotások hagyományos technikáján túlmutat. Ennek folyamata: a múzeumi jegy hátoldalán lévő kontúrok szabadon történő színezése (tempera, színes ceruza, filctoll, pasztell). A kész műveket, egy adott üres, előre előkészített felületre elhelyezik, melyből összeáll a teljes kép a diákok egyéni látásmódjának keverékében. Tehát a munka egyéni feladatból indult ki, a végeredmény pedig egy csoportos kompozíció. (25-30 perc + 5perc az elhelyezési idő).

Szünet (tízórai).

A foglalkoztató terem átrendezése: a padok, asztalok, és székek elhelyezése a fal mellé, hogy a lehető legkisebb helyet foglalják, és a teremben egy olyan felület kialakítása, ahová le lehet a földre 2 db 2x3 m-es műszaki rajzlap.

Alkotás készítése foglalkoztató teremben. (70 perc) Feladat 2:

Feladat ismertetés előtt ismerkedés a felhasználásra kerülő technikákkal, temperafestés, akvarellfestés, pasztell, színes ceruza. Majd a diákok két csoportban fognak hozzá a munkához. Egy csoport 7-8 fős az összlétszám függvényében. Feladatuk lesz tehát létrehozni egy 2 méter x 3 méteres képet közös alkotói tevékenységgel. Adott számukra egy nagyméretű papírív, melybe első lépésként belekomponálják önmagukat. (pl.: körberajzolják magukat, hogy elhelyezzék magukat a képen.) Nem fog mindenki elférni, így meg kell, hogy beszéljék, kik fognak szerepelni a képen és milyen beállításban. Ezután létre hoznak egy szabadon választott festmény háttérét. Lehetnek például vadnyugaton, városban, dzsungelben, másik bolygón viszont bele kell helyezniük magukat abba az adott környezetbe, mintha egy festmény részei lennének. A cél, hogy egy világot hozzanak létre, ahol a való világ, amit ők reprezentálnak, és a fantázia, a művészet világa találkozik, összemossódik egymással. (4. sz. tanári segédlet: olyan fényképek bemutatása, mely ötletindító a munkák elkészítéséhez.) De hogyan is kerülnek bele a képbe? Fényképezőgép segítségével. Tehát végül az elkészült háttérrel a fal elé állítjuk, majd a diákok odaállnak az előre felrajzolt pozíciókban, és így készül róluk egy fénykép: ők és a megalkotott háttér együtt, ezzel teljessé válik az alkotás. Az elkészült fotókat a foglalkozásvezető kinyomtattja, és a diákok hazavihetik. (Mindehhez nagy felületek kidolgozására alkalmas eszközök javasoltak pl.: tempera, min.15-20-as ecsetig, pasztell).

A program befejezése: Összegzés, az alkotások megtekintése, megbeszélése, rendrakás. (10 perc)

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra vetítve):

projektor, vetítő vászon (vetítésre alkalmas falfelület)
fényképezőgép,
színes filctollak
tempera készlet, 24 színű 15 darab
pasztell készlet 10 darabos 15 darab
2 flakon fixatív (vagy hajlakk)
festőpaletta 15 darab
ecset 15-ös mérettől 20-as méretig, minimum 15 darab
vizes tálak, 15 darab
10 m x 3 m-es dípa (műszaki rajzlap) tekerestömb
ragasztó (papírragasztó/technokol)
papír törlőkendő 2 tekeres

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

Ajánlott módszerek: Csoportos feladatmegoldás a közös feladat idejére. A projektoros/filmnézés/előadás idejére félkör alaprajzú vetítő felület irányába mutató széksorok, frontalizált jellegű teremrend. A foglalkozásvezető által használt alkotások bemutatása, ismertetése több médiumos szemléltetése; képzőművészeti technikák gyakorlati bemutatása, alkalmaztatása.

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

Harrison, Hazel: *Művészakadémia*. Gloria kiadó. 1996.
Kent, Sarah: *Kompozíció*. Park könyvkiadó. 1996.
Merényi György: *Tárgykultúra, környezetkultúra*. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest. 1998.

a terv készítésének ideje: 2013-06

Berencsy Istvánné: SZÁRNYALÓ– SZOLGÁLÓ (MN4)

(Lovak ábrázolása a képtár alkotásain) – elsősorban 8. évfolyamosoknak

MÚZEUMI NAP ÁTFOGÓ KONCEPCIÓJA, RÖVID LEÍRÁSA

A múzeumi nap célja a Sárospataki Képtár termeinek felfedezése, az ott található gazdag, sokszínű műalkotásokkal való ismerkedés.

Az anyag a képzőművészet legjellemzőbb ágaira mutat példákat. Újdonság lehet számukra, hogy nem egy körbejárás lesz, hanem az itt történő alkotás.

Valószínűleg ez a korosztály már nem először jár képtárban, de lehet közöttük olyan aki még itt egyáltalán nem volt. Ezért fontosnak tartom néhány viselkedési „szabály” megismerését, a helyhez kötődő fogalom tisztázását. Képtár, képzőművészet.

Az előtérben Andrássy Kurta János rövid életrajza, az ott található szobor, dombormű megtekintése, jellemzőinek megbeszélése.

A téma a **lovak** sokrétű szerepét feszegeti az ember életében. A mitológiákban szereplő pegazusoktól, kentauroktól kezdve a „munkalótól” a „közlekedési lehetőségen” át, a szórakozásig. A magyar nép életének elengedhetetlen szereplője volt ez az állat. A gyerekek ismereteire támaszkodva egy játékkal indul: „Jut eszembe a lórol...” Mindenki mond egy szót, ami a lórol eszébe jut. A képtár felfedező útján egy feladatlapra fel kell írniuk azoknak az alkotásoknak a címét és alkotóját, amelyek lovat ábrázolnak, amelyeken lovat látnak. Ki találta a legtöbbet? Majd a festéssel illetve a szobrászattal foglalkoznak. Megismerkednek a hozzájuk kapcsolódó eszközökkel, anyagokkal, technikákkal.

NAT és/vagy ISKOLAI TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

NAT, 2003/2007

Vizuális kultúra

Hozzásegíteni a tanulókat vizuális művészeti alkotások mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez. Látványok, képek jellemzése, elemzése rajzban, szóban. Örömteli élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret adó alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben alkotómagatartás kialakítása, egyúttal pedig segíteni a művészeti alkotások mélyebb megértését, a katartikus hatású művek átélését. Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a művészet képi, plasztikai műfajaiból tanult módszerek, technikák alkalmazásával.

Ember és társadalom

Eligazodás, válogatás a különböző jellegű információs anyagokban és ezek gyűjteményeiben (pl.: kiállításon, múzeumban).

Magyar nyelv és irodalom

A különféle mondatok változatos és tudatos használata a közlési célnak és szándéknak megfelelően. Különböző vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, vélemény megfogalmazása szóban. A tet-szésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak elsajátítása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése és elfogadása.

Matematika

Képi emlékezés statikus helyzetekben (kép, helyzet felidézése összképben; részletek felidézése).

Nyitottság és önbizalom az újjal való ismerkedéshez.

Friss vagy felfrissített ismeretek, információk, felismerések közvetlen alkalmazása egyszerű utasítás végrehajtásában. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban.

A MÚZEUMI NAP RÉSZLETES LEÍRÁSA ELEMENKÉNT, az egyes elemekhez rendelt időtartammal; a múzeumpedagógusok és a résztvevő tanulók teendői; tantárgyi kapcsolódások közlése szükség szerint. (teljes időtartam 4 iskolai óra – 180 perc, ajánlott időtartam elemenként: 10-40 perc)

1. a) Megérkezés, ismerkedés -5 perc

b) A Képtár illetve a Kis Bazilika előtt található szobor megfigyelése, elemzése -10 perc

Varga Imre: Szent Erzsébetet és IV. Lajost ábrázoló szoborcsoport.

Andrássy Kurta János: Csikón ülő fiú.

Összehasonlítási szempont: anyag, kidolgozás, méret, elhelyezés.

A Varga Imre szobor kapcsán rövid történelmi háttér Szent Erzsébetről, Sárospatakhoz való kötődéséről.

A Képtár előtt néhány fontosabb adat a Képtárról (mikor épült, milyen gyűjteményekből áll, állandó kiállítások stb.)

2. Belépve a Képtár kapuján az általános viselkedési szabályokkal foglalkozunk és elemzéseket végzünk. 15 perc

A gyerekek ismereteire támaszkodva pár fogalom megbeszélése:

- képtár
- kultúra
- képzőművészet

Az itt található szobrok, domborművek megfigyelése, elemzése:

kerekszobor, dombormű fogalma

A szobrászkodás anyagai: agyag (terrakotta), fa, kő, gipsz, bronz.

A mintázás (felépítés) és faragás (elvétele) közötti különbség. A bronzöntés. A szobrok mérete.

Szobrászkodáshoz használatos eszközök, szerszámok bemutatása valóságban, esetleg képeken (kalapács, véső, mintázófa, szobrászgyűrű...) vésőnyomok vagy kéznyomok keresése a szobrokon.

SZOBRÁSZAT

3. A Képtár alsó szintjének körbejárása. 20 – 30 perc

Az 1. számú feladatlap kitöltése, megbeszélése.

Az első részben szobrászati alkotások megfigyelése:

- anyaga
- mérete
- címe
- különbség a kinti szobrokhoz viszonyítva

Megtekintendő **Andrássy Kurta János** alkotások a földszinti teremben:

Lovas	bronz
Rocinante	bronz
Harci jelenet	bronz
Nomád lovas	bronz

A bronzszobor készítésének menete.

4. Alkotó munka (foglalkozási teremben) 40-50perc

Szobrászati eszközök bemutatása, kézbeadása (mintázó eszközök: mintázó gyűrű, mintázófa).

Tanári szemléltetés: PPT-ben elkészített anyag megbeszélése, megtekintése ötletadásként, segítőként:

- pegazus, kentaur
- vadlovak
- házasított lovak
- lovak az ember életében:
 - munkaló
 - harci „eszköz”
 - közlekedési „eszköz”
 - szórakozási lehetőség

Körszobor készítéséhez témák ajánlása:

ló és az ember; ló; lovas; esetleg egy megtetszett alkotás emlékezetből történő mintázása.

Végül az elkészült alkotások megtekintése, megbeszélése, kézmosás.

Szünet (tízóraizás)

FESTÉSZET ÉS GRAFIKA 20-25 perc

5. BÉRES GYŰJTEMÉNY: rövid bemutatás.

Ismerkedés a festészettel.

Festmények, rajzok a falakon. Különbségek megállapítása.

A festmény címe, üzenete.

Festmények csoportosítása téma, illetve technika szerint. (Portré, tájkép, csendélet, állatok, mítoszok, belső képek, stb.)

A festészet vizuális összetevői: képmező formája, kompozíció, méret.

2. számú feladatlap (kép megkeresése a részlet alapján)

Szabó Vladimír: Téli város című képe

Az első benyomások megfogalmazása, majd a kép helyzetének (fekvő) felismerhető formáinak (emberek, házak, templomok, domb, folyó, hajó, **állatok**, stb.), felfedezhető cselekményének, helyszínének beazonosítása.

Jut eszembe a lóról ... játék (mindenki mond egy szót ami a lóról eszébe jut)

Néhány megbeszélésre ajánlott alkotás:

Csuk Jenő: Lovak az itatónál

Szőnyi István: Lóvásár

Zsignár István: Fekete ló

DOMJÁN GYŰJTEMÉNY megtekintése. 15–20 perc

(Milyen technikával készült, témája, fellelhető állatok, mérete, helyzete.)

A Domján, illetve a Béres gyűjteményben keresnek olyan alkotásokat, dúcokat, amelyeken lovak szerepelnek. (Üres lapot kapnak, melyre felírják a talált alkotások készítője nevét, a mű címét.) Értékelés, megbeszélés.

6. Alkotás (foglalkozási teremben) 40-50 perc

Alkotási lehetőségek:

– bejátszott hanganyag csatajelenetről, ennek megbeszélése, megfestése

– egy olyan kép festése, amelynek központi témája az ember és a ló

– lovak

– részlet a Lovagregény című filmből (a lovagkorból egy párviadal megfestése, megrajzolása)

Javasolt technika: pasztell, akvarell, tempera.

Alkotások megtekintése, megbeszélése, rendrakás.

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK

– projektor, vetítő vászon

– rajztábla, 15 db

– szobrász korong, asztali, 15 db

– egy fametsző készlet (szemléltetéshez)

– szobrász mintázó készlet, 15 db

– agyag 30 kg

– akvarellpapír, A/3-as 20 db

– famentes rajzlap (műszaki rajzlap), A/3, 20 db

– akvarellkészlet, 24 színű, 15 db

– pasztellkészlet, 24 színű, 15 db

– tempera készlet, 24 színű (vagy sorozat) legyen benne arany és ezüst szín is 15 db

– paletta, 15 db

– ecset 18-as, 20-as, 15-15 db

– hajlakk, 2 flakon

– feladatlap, képzőművészeti területenként 20-20 db

– papírtörölköző (min. 3 tekercs)

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MŰZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

A művek bemutatása, sokoldalú szemléltetése; képzőművészeti technikák gyakorlatban történő bemutatása, ki-próbálása; műelemzési módszerek változatosan.

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

–

a terv készítésének ideje: 2013-06

1.2. Múzeumi órasorozat

A múzeumi órasorozat koncepciója, múzeumpedagógiai jellemzői

A „múzeumi órasor” a képtári programunkban 6 elemű (6x/2X45perc/= 12 iskolai óra) foglalkozási egység volt. A múzeumi óra fő célja a *Képtárban fellelhető céltartalommal válogatott műalkotások megismertetése* úgy, hogy mind a négy gyűjteménybe bepillantást nyerjenek a résztvevő tanulók. A tevékenység sorozatba a *fő célhoz kapcsolódóan bevonandók* egyes művészek stílusára-életművére, valamint egyes műalkotások ábrázolási témáihoz kötődően történelmi eseményekre, híres személyekre, a népzene, a népzene és a tárgyi népművészetre vonatkozó tematikák és ismeretek.

A foglalkozássorozatba valamely kiemelt szempontból beépülnek a Képtár következő gyűjteményei, illetve azoknak némely elemei: Domján József Gyűjtemény, Andrassy-Kurta János Gyűjtemény, Béres Ferenc Gyűjtemény, 70-es évek avantgárdja.

A tanulók elemző és alkotó feladatokat egyaránt feldolgoznak, elemző tevékenységeiket jellemzően feladatlapok és cselekedtető mozzanatok segítik. Alkotótevékenységüket a fentebb leírt témakapcsolódáson túl a Képtárban is megfigyelhető technikákkal való összehangolás jellemzi. A művészek által használt technikákat szükség szerint egyszerűbb eljárásokkal helyettesítjük: gipszfaragás, mintázás agyagból, tus/toll/színes rajz, linómetszet, vizes bázisú festés – különféle papírokra.

A foglalkozástípusok közül a múzeumi óra áll a legszorosabb kapcsolatban az iskolai tantervekkel, azon belül is a tananyagokkal és követelményekkel. Minden óraegység elsősorban a rajz/vizuális kultúra tantárgy konkrét iskolai tananyagát dolgozza fel, miközben kisebb részben átlép a környezetismeret, a hon- és népismeret, a történelem vagy más tantárgyak területére is. Ebből a szempontból tehát a múzeumi óra az iskolai tananyagra épülő interaktív foglalkozás, amely a kiállítóteremben vagy a hozzá kapcsolt foglalkoztató teremben folyik.

A résztvevő tanulók életkori szakaszaihoz igazodva kétféle múzeumi órasorozat tematikája készült el: egy 7-8. évfolyamosok és egy 9-12. évfolyamosok számára

Múzeumi órasorozat-változatok

Leitnerné Csete Andrea: SZÍNEK-FORMÁK A KÉPTÁRBAN (MÓ1)

7-8. évfolyamosok számára

A FOGLALKOZÁSOK ÁTFOGÓ LEÍRÁSA; TANTERVI KAPCSOLÓDÁS megmutatásával (tantárgyak, célok/követelmények, tananyagok; 7. és külön 8. évfolyamos bontásban):

A program lényege: a Sárospataki Képtár gyűjteményének megismertetése a tanulókkal. Néhány kiválasztott műalkotás részletesebb elemzése (műfaj, technika, kompozíció). A megismert technikák alkalmazásával önálló alkotások létrehozása.

Legfőbb tantervi kapcsolódások (eredeti szöveg, a kihagyásokat ... jelzi):
NAT/Vizuális kultúra, 7-8. évfolyam

1.1. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása:

A vizuális nevelés gyakorlati tevékenységeinek egyik célja az érzéki tapasztalás, ... a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása.

Látvány képi, szobrászi eszközökkel történő megjelenítése. Formák helyes arányviszonyainak elemzése, megítélése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Szabadkézi rajzolás, festés. Egyszerű kéziszerszámok használata. Különböző festő technikák kipróbálása. A kifejezés, közlés különböző rajzi technikáinak használata. Kézműves technikák munka folyamatainak kipróbálása.

1.3. Kommunikációs képességek:

A vizuális nyelv alapelemeinek (pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, forma stb.) tudatos alkalmazása a közlő, kifejező szándékú alkotásokban.

A sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemek (vonal, sík, forma, szín) korosztályi szintű használata különböző célú kompozíciókban.

2.1. Alkotóképesség:

A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése. A fejlesztés célja az örömteli élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret adó alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a művészet képi, plasztikai műfajából tanult kifejező eszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.

A FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA ALKALMANKÉNT, a foglalkozásvezető és a tanulók teendői, esetleg az egyes feladatok szintjei; egy-egy alkalmon belül a belső szerkezet kifejezhető; szükség szerint 7. és külön 8. évfolyamos alvariációval (alkalmak száma: 6, egy alkalom időtartama: 2x45 perc):

1. Formálás térben – szoborkészítés, mintázás agyagból

A tanulók első alkalommal jönnek a Képtárba, ezért egy feladatlap felhasználásával először önállóan járják be a kiállítást. A kitöltött lap megoldásaként Andrassy Kurta János nevét kapják a gyerekek.

A szobrászművész rövid életrajzának az ismertetése után, közösen, újra megnézzük a kiállításon látható szobrokat, valamint néhány darabot a raktári anyagból. (Alvó, vörös márvány; Anya, bronz; Anya, andezit; Öregség, vörös márvány; Zene I-II, bronz; Apánk, bronzplakett; Zenélő fiúk, bronzplakett)

Elemzés:

- hogyan jelenítünk meg mozgást, alakokat a térben
- milyen anyagokat használt a művész
- a megmunkálás, felületalakítás különbségei az anyagtól, technikától függően (pl. öntés-faragás)

Az elemzés lezárásaként projektor segítségével (prezentáció) röviden összefoglaljuk a szobrászati technikákat kivitelezési eljárás szerint. (faragás-mintázás-öntés)

Műhelymunka: mintázás agyagból.

7. évfolyam

A kiállítás anyagából az elemzés során nagyobb figyelmet szentelünk az állatokat ábrázoló szobroknak.

Téma: Kedvenc négylábú állat

A gyerekek által választott állat ábrázolása (különböző állatokról készült képek segítik a munkát).

8. évfolyam

Az elemzés során az embereket ábrázoló szobrok kapnak nagyobb hangsúlyt.

Téma: Szabadidő

Emberalak (elképzelt személy) mintázása a tanuló által választott tevékenység közben, a legjellemzőbb mozdulat, helyzet megragadásával, felhasználva a művész ábrázolásmódját.

Akinek ez a téma nagyon nehéznek bizonyul, az a kiállítás egyik alkotását alapul véve, átírva alkothat, egy vagy két emberalakot ábrázoló szobrot.

2. Domján József, a színes fametszet legnagyobb mestere

A Domján gyűjtemény anyagának megtekintése, megismerése önálló tevékenységként feladatlap segítségével.

Domján József élete és munkássága: tanári előadás a művész életútjáról projektoron kivetített képek felhasználásával.

Sokszorosító grafikai eljárások megismerése. A sík-, a magas- és a mélynyomás technikai különbségei. A színes fametszet technikája részletesen is. (Projektor.) Fametszéshez használt eszközök (kések, gumikalapács) bemutatása. Ha sikerül szerezni megfelelő keménységű falapot, a gyerekek egy-egy metszés erejéig ténylegesen ki is próbálhatják a fametszés technikáját.

A színes fametszet technikája részletesen is, először tanári bemutatással.

Műhelymunka: színes lenyomat készítése a művész eredeti dúcainak felhasználásával, minden tanuló vagy esetleg két-két gyerek egy dúc segítségével készíti el a saját alkotását, lenyomatát.

3. Fekete-fehér

Az előző alkalommal a diákok megismerkedtek Domján József színes fametszeteivel és kipróbálták a nyomtatás technikáját is. A mai foglalkozáson a művész fekete-fehér nyomatait elemezzük. Az alkalmazott témák, motívumok megfigyelése. Néhány motívum jelentésének (páva, fönixmadár), a megbeszélése után következik a tanulók önálló munkája.

Műhelymunka: a Domján-gyűjtemény fametszeteiből (fekete-fehér) kiindulva linómetszet készítése.

7. évfolyam:

Téma: címer-, embléma tervezése valamilyen célra.

8. évfolyam

Téma: saját egyéniségét kifejező embléma tervezése saját, meghatározott célra.

Minden tanuló kap egy papírlapot, amin megtervezi azt az emblémát, amit ki szeretne metszeni. Fontos felhívni a figyelmet a tükröképes elrendezésre! A tervezés után következik a linóleumra történő átrajzolás.

A metszés elkezdése előtt mindenki a saját linóleum darabjának a széléről egy vonallal leválaszt egy 2 cm széles sávot. Ez lesz a próbametszés felülete, ezen próbálják ki a tanulók a metszés technikáját, megismerik a különböző linómetsző kések által hagyott nyomvonalak jellemzőit, valamint azt, hogy milyen erősen kell a kést lenyomni a

metszés alatt. Fontos a balesetvédelmi szabályok betartása, mert a kések könnyen ejthetnek mély sebeket!

Az óra utolsó részében az elkészült dúcokról lenyomatot készítünk.

4. Festészeti technikák

Ezt a foglalkozást, a kiállítás néhány színes festményének az elemzésével kezdjük. (Téma, festészeti technika, színhasználat, kompozíció.) A képek abban a teremben vannak felfüggesztve a falra, ahol a tanulók a műhelymunkát végzik.

Projektor segítségével (prezentáció) rendszerezzük a festészeti technikákról (akvarell-, tempera-, olajfestés, gouache, pasztell, freskó, al secco) a legfontosabb ismereteket (műfaj, festékek, kötőanyagok).

A rendszerezés közben néhány módszert ki is próbálnak a diákok kisméretű lapokon (ugyan az a téma, de más anyaggal).

Műhelymunka: a Képtárban található Atila nevű festő képe alapján merített (vizezett) papírra történő festés (akvarell) élményének a megélése, majd az elkészült színes foltokat tartalmazó kép tovább fejlesztése tustintával történő belerajzolással egyéni ötlet alapján.

5. Pont-vonal-folt

Domján József (Agónia, Képzelet III.), Sugár Gyula (Csendélet-Béres gyűjtemény) és Riez A. Béla (Pontvonás, Csomó, Modern sakktábla) festményeinek elemzése után rövid prezentáció a 20. századi absztrakt festészet kialakulásáról, néhány nagy alakjáról (Kandinszkij, Modigliani).

Műhelymunka: absztrakt kompozíció készítése vizuális elemek, jelek, színek felhasználásával, szabad festés, rajzolás zenére nagyméretben (A/2).

6. Papír a papíron

Kunt Ernő néhány fametszetének (Raktári anyag: Bogár Imrét megéneklik, Portré, SK:95/76), a megtekintése közben felelevenítjük a színes fametszet technikáról tanultakat.

Domján József egyik fametszete segítségével a tanulók fogalmazzák meg a két művész formavilágának, technikájának hasonlóságait és eltéréseit. Az önálló feladat megoldásához jó ötletet adhat Csík István: Két figura című alkotásának megtekintése is.

Műhelymunka: papírnymat készítése (A/5-ös körüli méretben) redukált formák, síkidomok felhasználásával; papírdúc, majd nyomat készítése.

A téma szabadon választott: tájkép, csendélet, portré, emberalak környezettel.

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra – 15 fő – vetítve):

1. foglalkozás:

agyag (egy diáknak kb. d=10cm, m=20cm hengertömb) 16 db rajztábla, 16 db ceruza, 15 db A/4-es rajzlap (a szobrok alá, hogy ne ragadjanak a táblához), 16 db eldobható kötény (ez használható a nyomtatásnál is), mintázó eszközök, 15 db vizes edény (festésnél is használható majd), kéztörölkésre alkalmas anyagdarabok, 1 tekercs papírtörölő, egy vizes edény a mintázás közben szükséges kézmosáshoz, törülköző, szappan, víz, projektor, laptop, vetítővászon

2. foglalkozás:

a Művész által készített eredeti dúcok, 50 db A/3-as lap a nyomtatáshoz, citromsárga, vörös, kék, fekete, vízbázisú nyomdafesték vagy nyomtatáshoz alkalmas festék, 16 db lapos ecsetkészlet (a festék felviteléhez), vizes edények, törülközőanyagok, 2 tekercs papírtörölő, műanyag lemosható asztalterítő, 16 db kötény, edény (kézmosáshoz), szappan, törülköző, víz, 200 mm X 300 mm-es hársfa gyalult falap (a próba metszéshez), 2db pillanatszorító, projektor, laptop, vetítővászon

3. foglalkozás:

16 db A/6-os méretű metszésre alkalmas, puha linóleum, 10 db linómetsző készlet, 50 db A/4-es méretű lap a nyomtatáshoz, 20 db A/4-es fénymásoló lap a tervezéshez, fekete vízbázisú nyomdafes-

ték vagy nyomtatáshoz alkalmas festék, 8 db festékező henger, 8 db 350 mm X 250 mm-es síküveglap (a festék hengereléséhez), anyagdarabok festéktörleshez, 16 db ceruza, 10 db vonalzó, 5 db radír, 16 db kötény, festékhi-gító (ha az alkalmazott festék igényli), elsősegély csomag (1 doboz sebtapasz, géz, fertőtlenítő oldat)

4. foglalkozás:

15 db akvarellfesték készlet (legalább 6 szín), 15-15 db akvarellfestésre alkalmas ecset (6-os, 10-es), 16 db A/3-as akvarell papír, 8 üveg tustinta, 15 db redisztoll (tustintához való toll)– vékony hegyű, 2 tubus vörös-sárga-kék-fehér-fekete tempera, 15 db sörte ecset (6-os), 4 doboz pasztell készlet (12 színű), 2 db A/2-es akvarell papír (feldarabolva A/6-os méretre, majd erre készül az akvarell– és temperafestés próbája), 1db A/2-es ingres papír, 1 flakon hajlakk (a pasztell fixálásához), 15 db vizes edény, törlerongyok, projektor, laptop, vetítövász, hajszerítő, edény a kézmosáshoz, törülköző, szappan, 15 db ceruza, asztalvédő fólia

5. foglalkozás:

16 db A/3-as papírlap (famentes lap temperával való festéshez), 15-15 db lapos sörteecset (6-os, 10-es), nagyobb kiserelésű tempera (sárga, vörös, kék, fekete, fehér, narancs, barna, zöld), 16 db ceruza, 5 db radír, törlerongyok, 15 db vizes edény, 15 db műanyag lap festékkeveréshez, magnó, projektor, laptop, vetítövász

6. foglalkozás:

2 db körző, 10 db vonalzó, 16 db olló, 5 db tapétavágó kés (snitzer), 15 db ceruza, 15 tubus folyékony, gyorsan kötő ragasztó; 5 db radír, 4 db A/2-es dekorációs karton (csak az egyik oldala színes), 8db 350 mm X 250 mm-es üveglap, 8 db festékező henger, vízbázisú nyomdafesték (sárga, vörös, kék, fekete), 60 db A/4-es lap a nyomtatás-hoz, 2 tekercs papírtörő, kézmosásra alkalmas edény, törülköző, szappan

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

Ajánlott szervezési formák:

Frontális:

Tárlatvezetés – a pedagógus segítségével a diákok közösen ismerik meg a kiállított művek alkotóinak munkássá-gát, néhány kiválasztott műalkotás elemzésével, az alkalmazott technikákat, kompozíciós lehetőségeket. Prezen-táció.

Egyéni munka:

A feladatlapok segítségével, egyéni ismeretszerzés. A megismert technikák alkalmazásával önálló alkotások készí-tése, műhelymunka.

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

Fekete Tamás: *Szobrászat*. (Műhelytitkok sorozat) Corvina, Bp., 1982.

Gera-Kerner: *Magasnyomás*. Műszaki, Bp., 1971.

Lantos Ferenc: *Képekben a világ*. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.

Smith, Stan: *Az akvarellfestés iskolája*. Magyar Könyvklub, 1996.

Szabados Árpád: *Metszés és nyomtatás*. (Műhelytitkok sorozat) Corvina, Bp.

Szávai István: *Metszünk együtt linót!* Szolnoki Metszőkör Egyesület, Szolnok, 1995.

a terv elkészítésének ideje: 2013. április

Czidor Ágnes: ALKOTÁS ÉS ÖNKIFEJEZÉS

A MŰVÉSZET FORMÁI (MÓ2)

9-12. évfolyamosoknak

A FOGLALKOZÁSOK ÁTFOGÓ LEÍRÁSA; TANTERVI KAPCSOLÓDÁS megmutatásával (tantárgyak, célok/követelmények, tananyagok – szükség szerint évf. és iskolatípus szerinti bontásban):

A foglalkozások során érintünk művészettörténeti és anyagismereti témaköröket. Különös tekintettel a XX. szá-zadi törekvésekre valamint a magyar népművészet formavilágára. Ezen túl a képátírás egyéni módszerekkel eljá-rását is megvalósítjuk.

A FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA ALKALMANKÉNT, a foglalkozásvezető és a tanulók teendői, esetleg az egyes feladatok szintjéig; egy-egy alkalmon belül a belső szerkezet kifejezhető; szükség szerint évf. és/vagy iskolatípusra vonatkozó alvariációkkal (alkalmak száma: 6, egy alkalom időtartama: 2x45 perc):

1-2.

Önismereti asszociációs játék (ismerkedés), körben ülős.

A kitűzhető névjegykártyájába írja bele, hogyan szólíthatom és egy kis szimbólumot rajzoljon mellé, ami éppen most jellemzi, majd mindenki el is mondja, hogy miért az.

Bevezető előadás vetítéssel. ALKOTÁS – Művészet és Kreativitás címmel

Szituációs játék – Hogyan néz(z)ünk

Filmrészletek lejátszása:

Andrássy – Kurta János Uránia portréfilmjéből (első részlet: az első 10 perc, második részlet: 35:50 – 41:41percig)

Domján József portréfilmjéből 4 db video részlet.

Közös alkotó feladat:

Csoport – fa; népművészeti ihletésű motívumok „gyümölcsfája”.

Egy nagy; 160 x 100 cm-es, falra erősített lapon közösen létrehozott fa megrajzolása, olyan „termékekkel” amik népművészeti hagyományaink formakincseit idézik – a saját, személyes meglátások alapján (mindenki mondjuk egyet).

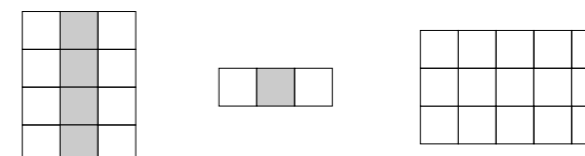
(Ezt a „motívumot”, a mindkét video bejátszásban elhangzottakra alapoztam, miszerint mindkét alkotónak meghatározó élménye a magyar kulturális gyökerek beemelése az egyéni formavilágba.)

3-4.

Rövid bevezető az avantgárd művészetről, szemléltetés a Képtár festményeivel.

Alkotó feladat:

Mozaik festmény készítése a 40 x 40 cm-es papírkockák egyik, első oldalára, az elrendezést közösen határozzuk meg, például:

Ezeztől az egyszerű téglalapba rendezésektől eltérő összetettebb alakzatok is megszülehetnek.

Az elrendezés meghatározása után, a kockákat beszámozzuk, majd olyan vonalat festünk kockánként az alakzat

valamennyi négyzetlapjára, ami folytonosan végighalad az egyes elemeken. Egyvalaki tetszőlegesen fest egy vonalat az első kocka négyzetlapjára úgy, hogy valamely két szélét érintse a vonal, aztán a következő ember valamelyik végén folytatja a következő négyzetben stb. Ha ez megvan, egy előre elkészített számsorból, mindenki kihúzza egy számot 1 és 15 között, és amelyik számot húzta, azt a kockát fogja megfesteni. Mivel mindegyik kocka lapján van egy ún. elővonal, ezt mindenkinek követnie kell annyiban, hogy olyan képet fessen a kockára, amire ez a vonal inspirálja. Ami először eszébe jut a vonal irányáról, jellegéről, ahhoz illeszkedő motívummal kell tulajdonképpen kiegészíteni a már meglévő vonalat képpé. Ha mindenki megfestette, ami eszébe jutott, ezt követően az előfestett vonal és a számozás alapján összerakjuk a kockákat az eredeti elrendezés szerint és megnézzük, hogy „mi jött ki” belőle. Lefotózzuk, aztán új variációkkal ismétljük a fotózást.

(Eredetileg kb. 50x50cm-es méretben gondoltam a kockákat és úgy, hogy 4 különböző alkalommal kerül rá 4 különböző alkotás, majd a végén, egy fotózással egybekötött mozgó installációval zártam volna. Ez látványos lett volna, a koncepciója pedig az, hogy színes szobor gyanánt egyesíti a képzőművészeti műfajokat, többféle kirakási módban az elforgatásokkal, különböző térbeli alakzatokkal. Ez a záró kiállításon is jól mutatna.)

5-6.

Szoborrészlet – asszociáció

A képtárban fellelhető szobrokról előzetesen fotókat készítünk, leginkább a szobrok részleteiről, érdekes nézeteiről. Ezeket a fotókat ömlesztve kiteszem, mindenkinek húznia kell hármát, majd elindulnak megkeresni azokat a szobrokat, amelyekről a részletfotókat kihúzták. Le is kell jegyzetelni, hogy melyik szobrokat azonosították, le kell írniuk a címeiket, azt, hogy milyen anyagból készült a szobor.

Ha ezekkel a jegyzetekkel visszaérkeztek és miután megbeszéltük a tapasztalatokat, mindenki megkapja azt a kockát, amire az előző alkalommal festett. Egy következő oldalára a kockának, a már beazonosított képrészleteket, olyan tetszőlegesen elrendezésben kell felragasztania, hogy azokból újszerű összefüggést kell kialakítani, a ragasztást kiegészítő rárajzolással vagy további ráfestéssel.

Ha ezek elkészültek, újra összeállítunk az elkészült alkotásokból egy „csoportképet”, **a kockák tetszőleges térbeli elrendezésével, összeillesztésével és ismét lefotózzuk azt.**

7-8.

A Domján gyűjtemény közös megtekintése.

Mindenki **vázlatot készít** egy-egy lapra bármelyik Domján nyomatról, dúcra, rajzról. Ez a vázlat egy olyan motívumról készüljön, amit aztán bele kell „fogalmazni” egy képzeletbeli lény megalkotásába, aminek a kiválasztott motívum szerves része lesz.

(például lehet ez a pipacs is, amit egy háromlábú sárkány szagolgat éppen... stb.)

Alkotófeladat: Ezt a képzeletbeli lényt, A/4-es méretű **linóra felrajzolni és legalább kontúrjaiban kimetszeni és nyomatot készíteni a Domján féle eljárással*** egy 40 x 40 cm-es lapra, pár vonással környezetet, mintázatot festeni, rajzolni köré ill. rá és végezetül felragasztani a kocka egy újabb oldalára. Ismét ún. csoportkép készítése az elkészült munkákkal.

(* itt arra gondolok, hogy ecsettel festékezni és ujjal nyomtatni)

A kocka 4. oldalát az egyéni munkatempó alapján, alkalmas időben egyszerűen az aktuális kedvenc színnel kell kitölteni (esetleg valami kis logó is kerülhet bele). Ezekből a színekockából is készítünk tetszőleges alakzatú kompozíciót és fotót. A záró alkalommal bármilyen összefüggésben keverhetőek lesznek a kockára készített alkotások egymással, például aszerint a szempont szerint is lehet egy összeállítás, hogy mindenki a neki legjobban tetsző oldalt fordítja ki és illesztjük össze.

9-10.

Maszkok mintázása.

A FARAGOTT KÉPEK (Domján József festőművész élete című könyv) illúziójára:

festett domborművek készítése, amelyek így képek és színezett domborművek is egyben, ötvözve ezzel Domján

és Andrassy – Kurta technikai műfajait és közös jellemvonásait egyaránt.

A népművészeti emlékeink formakincsének tetszőleges elemeinek vagy a megismert alkotók jellegzetes formáinak feldolgozásával egyéni maszkok készítése az alapján, hogy milyen formák hangulatával tud azonosulni, vagy mely motívumok tetszenek, mi lenne az, amit jelképeül választana, stb. alapján.

Ügyelve arra, hogy formailag „levegő” maradjon a megmintázott forma. A végleges forma elnyerése után be kell vonni vékony takarófoliával az agyagot, majd vizezett gipszpólyával kialakítani a levehető réteget rajta. Lévéni, hogy az agyag hideg, sokáig köt meg rajta, ezért ez két alkalmas munkafázist igényel.

Ajánlatos rögtön mintázni és folyamatosan alakítani a maszkokat az éppen felvetődő inspirációk szerint.

A munkálatok után hátralevő időben terveket lehet készíteni a maszkok festésére vonatkozóan.

11-12.

Maszkok megfestése, lakkozása

Szükséges lealapolni a gipszpólyás felületet, mert az idővel beszívja a színeket. (Arra gondoltam, ezt akár a két foglalkozás között meg is csinálhatnám a száradás miatt, bár akkor nem ők élik át ezt a fázist.)

A maszkok festése vagy előzetes tervek alapján vagy pedig spontán történjen. Attól függően, hogy ki milyen alkat. (Szerintem jobb a spontaneitás, az előzetes tervek ellenére is akár.)

A munkálatok befejezése, lakkozás.

Fotók vagy akár videó készítése a maszkokkal, önismereti játékként és a kiállításra is készülve

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra vetítve):

1-2. ceruzák, radírok, filctollak, pasztellkréta, zsírkréta

3-4. 40x40cm-es kocka hullámkarton kocka, 16 db, ceruzák, radírok, filctollak, festékek (akvarell, akril), ecsetek, ollók

5-6. fényképezőgép, nyomtató, papír a nyomtatáshoz, ollók, ragasztó A/3-as akvarellpapírok, vagy egyéb papír, ami bírja a vizes technikákat ceruzák, radírok, festékek, ecsetek, kréták

7-8. linóleum, metsző kések, ceruzák, radírok, festék a nyomtatáshoz, egyéb színes eszközök; akril, akvarell, ecsetek

9-10. agyag, mintázó eszközök, vékony és erős fólia (takaró fólia), gipszpólya (az agyagot gondoltam letakarni fóliával a gipszpólya rátétele előtt, csak azért, hogy minél tisztább maradjon ill. a levétel is könnyebb a fóliával) ceruzák, színes eszközök (az agyagból dkg-ot nem tudok megadni, de legalább kb. 30x40-es méretet képzeltem el személyenként, 3-4 cm magassággal)

11-12. Gesso alapozó, szélesebb ecsetek hozzá, akril festék – fény és földszínek és fekete, ecsetek, Hydrochrome, vizes bázisú parketta lakk

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

munkáltató ismeretszerzés

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

Evelyn A. Domján: Faragott képek c., Gondolat Kiadó, Bp. 1986.

Andrassy – Kurta János elméleti írásai:

<http://www.sztaki.hu/providers/andrassykurtajanos/> (letölthető anyagok)

a terv készítésének ideje: 2013. október

1.3. Tematikus foglalkozás-sorozat

A tematikus foglalkozás-sorozat koncepciója, szakmai jellemzői

A tematikus foglalkozássorozat egy előre meghatározott időtartamra készül, a témakaraktertől és a témakibontástól függően mintegy 6-20 órára. A pályázat szerint rendelkezésünkre álló időtartam 10 óra volt, amelyet 10x60 perces, 5x120 perces, esetleg indokolt esetben ettől eltérő bontásban terveztünk a program-variációkban.

Átfogó, a vizuális művészeteket illetően komplex és más érzékeket is megszólító foglalkozásfajta, a látáson kívül a mozgást, a dramatikus- és hanghatásokat is bevonó tevékenységek jellemzik. Vagyis ez a foglalkozásfajta elsősorban nem a hagyományos képzőművészeti ágakra épül.

A Képtár anyagából lehetőleg a 70-es évek avantgárdjára támaszkodik, többek között Bak Imre, Deim Pál, Fajó János, Hencze Tamás, Mauer Dóra, Pincehelyi Sándor művészetének, alkotásainak múzeumpedagógiai megközelítéseivel, témába építésével.

Fentebbiek szellemében a résztvevő gyermekek, fiatalok *tevékenységeit a sokféleség, a többféle szempontból szabad egyéni kreativitás, az önálló választások és a tematikával összefüggő alkotói-művészeti cél érdekében történő csoportosítás jellemzi.*

Sajátságos pedagógiai metodikája a *projektpedagógia*, ennek szellemében a foglalkozássorozat valamely *művészeti-jellegű végcél-típusú produktum elérésére, létrehozására irányul vagy maga a sorozat, mint összefüggő folyamat a produktum.* Ezekhez az elvekhez kapcsolódóan a tematikus foglalkozást jellemzi, hogy a produktum vagy a feldolgozás más összetevője kikerül a Képtár falai közül és a város nyilvánosságának is szól, illetve bevonja a város érdeklődő polgárait (pl. szülők vagy testvérek is meghívhatók).

A múzeumpedagógia irányából a Képtár gyűjteményének alkotásai és a múzeumi környezet egyaránt a témafeldolgozás inspirációs közegét jelentik.

Az iskola irányából *tantervi kapcsolódással* bír, elsősorban a rajz/vizuális kultúra cél- és követelményleírásait illetően, azonban a három leírt foglalkozástípusból itt a legkisebb a tantervi kötöttség, a tantervi előírásoknak megfelelni-akarási. Kicsit másféleképpen fogalmazva: legfőbb jellegzetessége a felszabadult, belső gondolkodást, érzelmeket és élményeket megmutató alkotómunka.

A tematikus foglalkozássorozatot jól körülírt *téma* fogja át (ezt már a program címe is jelzi), amelynek meghatározása a tervező (szerző) feladata.

Összefoglalva a téma feldolgozásának legfontosabb jellemző a következők:

- a Képtárból, a városból, helyből, művészetből és/vagy korunkból vett,
- a 70-es évek avantgárdja gyűjteményi és múzeumi vonatkozásában a Képtárhoz kapcsolódik a program-író által meghatározott értelemben,
- részfeldolgozások tervezett ütemezésében bontakozik ki és a nyilvánosságnak szánt bemutatóval/produktóval zárul vagy a folyamat legalább egy pontján tartalmazza a nyilvánosság bekapcsolását.

Ebből a típusból a pályázati keretek szerint négy variációt készíthettünk. Az iskola és a gyerekek érdeklődésének megtartása miatt kiemelten fontos volt, hogy az életkorra célzottságon túl mindegyik egyedi karakterrel bírjon. A négy tematikus foglalkozássorozattól kettő (egy alsós és egy felsős korosztálynak szóló) a nyári múzeumi napközi keretében valósult meg.

A tematikus foglalkozás-sorozat különböző program-variációi

Stark István: Domján József grafikáitól az elektrográfiáig (T1)

15-19 éves korosztálynak

A FOGLALKOZÁSOK ÁTFOGÓ TÉMÁJÁNAK LEÍRÁSA; TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak/műveltségi területek, célok/követelmények):

A kortárs művészeti grafika megismerése Domján József munkáin elindulva az elektrográfiáig. A tízórás programban megismerkedhetnek a diákok a különböző manuális nyomdatechnikákkal az ősember tenyérlenyomatától kezdve, a fametszeten, a rézkarcon, litográfián keresztül a számítógépes printekig. A lehetőségekhez képest a legtöbb technikát ki is próbáljuk. Elsődleges cél, hogy a lehetséges eszközökkel minél közelebb kerüljenek a tanulók a grafika különböző irányaihoz. Végül pedig levonjuk a következtetést, hogy nem az eszköz határozza meg a grafika értékét.

NAT 2003 / vizuális kultúra /

Célja ... azoknak a képességeknek, készségeknek a fejlesztése, ismereteknek az átadása, amelyek a vizuális kommunikáció magasabb szintű műveléséhez, a látható világ használatához, alakításához, a kreativitás fejlesztéséhez szükségesek.

9-12. évf.

Fejlesztési feladatok, 1. Megismerő- és befogadóképesség, 1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása
Műalkotások kompozíciójának elemzése.

Új technikák kipróbálása, a technika nyújtotta lehetőségek számbavétele.

Saját munkák, gyűjtemek felhasználása az elektronikus képalakítás során.

2. *Kreativitás, 2.1 Alkotóképesség*

A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése. A fejlesztés célja az örömteli élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret adó alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotómagatartás kialakítása, egyúttal pedig segíteni a művészeti alkotások mélyebb megértését, a katartikus hatású művek átélését.

1.3 *Kommunikációs képességek*

A technikai médiumok képzőmódszereinek megismerése.

A FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA ALKALMANKÉNT, a foglalkozásvezető és a tanulók teendői (alkalmak száma: 10, egy alkalom időtartama: 60 perc, a feldolgozásban lehetséges csoportosítás: 1-2. alkalom 2x60=120 perc):

Bevezető:

A foglalkozás nyitányaként megnézzük a Domján gyűjteményt a Sárospataki Képtárban. Megbeszéljük, hogyan épül fel egy Domján esetében klasszikusnak mondható szellemi ív a stúdiumoktól a fametszetein használt vizuális nyelvig. Melyek azok a gyakorlatok, amelyek feltétlenül elengedhetetlenek a jó vizuális látásmód kialakításához. Megbeszéljük viszont azt is, hogy vannak autodidakta utak is, amelyek aztán hasonló eredményekhez vezethetnek.

Az ősember nem járt iskolába mégis maradtak például Altamirában olyan rajzok, amelyek ma is csodálattal nézünk. Az ősember földdel, korommal, vérrel, növényi nedvekkel alkotott, a motiváció szakrális eredetű. A ma embere, ha alkotni akar a festékeken kívül, a kor nagy találmányát, a számítógépet is használhatja... de vajon mindenki lehet így művész?

Alább a részletes, lépésekre bontott leírásban olyan címszavakat is megjelölök, amelyeket az adott órán megbeszélünk úgy, hogy a következő alkalomkor röviden visszatérünk az előző órai címszavakhoz, de kiegészítjük újakkal is. Így rögzülnek a témához kapcsolódó fogalmak, gondolatok.

1-2.

A **Domján kiállítás** megtekintése.

Gyakorlatokat végzünk először az ősember eszközeivel, szerszámok nélkül (kézzel) A/2-es papírra. Megbeszéljük, mi a *különbség a festés és a nyomtatás* között, de úgy is fogalmazhatnánk, mi a különbség a *festészet és a grafika* között.

Címszavak: tehetség, motiváció, kreativitás.

3-4.

Nyomatokat készítünk Domján József egyik kliséjéről. A klisé lenyomatása előtt és közben átbeszéljük részletesen a nyomdatechnikai eljárásokat (rézkarc, hidegtű, rézmetszet, linó, fametszet, litográfia, elektrográfia)

Címszavak: grafika, festészet, stúdium, kompozíció, monotípiá, magasnyomás, mélynyomás, síknyomás.

5-6-7.

A **számítógép eszközrendszerével jelenítjük meg** az általunk felvetett kérdéskörök egyikét. Pl. Domján motívumai vagy az altamirai barlangrajzok továbbgondolása virtuális eszközökkel úgy, hogy ennek legyen üzenete a ma embere számára.

Módszer: **digitális fotók készítése, majd feldolgozása a számítógépben.** Photoshop, Indesign alkalmazása. JPG, illetve PDF fájlok készítése, méretezés.

Címszavak: tehetség, stúdium, kompozíció, inspiráció, motiváció, kreativitás.

Mi az elektrográfia. Bohár András szerepe a műfaj kialakulásában. A számítógép eszközrendszere. Hogyan használjuk célirányosan, fegyelmetten a gépet. E technika igen nagy előnye, hogy ha a művész konkrét elképzeléssel használja, akkor szinte pontról-pontra tudja építeni elképzelését, mert minden változat elmenthető és bármikor újra ellenőrizhető.

8-9-10.

Elektrográfia készítése, közben a foglalkozásvezető beszél a Magyar Elektrográfiai Társaságról és képeket vetít a kiállításai anyagából.

A grafikai megoldásokban a hagyományos grafikai technikák mellett az elektrográfia is lehetőség a 21. századi grafikus számára. A számítógép gyorsaságánál fogva segít végigpásztázni a különböző lehetőségek sorát. Például egy fotó akár több tíz vagy száz rétegre bontható, színezhető, stb. De pl. színelületek hangolása, akár egy szimulán kontraszt behangolása számítógép segítségével lényegesen gyorsabban oldható meg, mint manuális eszközökkel. A számítógépes munkák során kétféle technikai megoldást alkalmazhat az egyik a szkennelt vagy digitálisan beolvasott fotók feldolgozása és továbbformálása, a másik pedig a számítógép eszközrendszerének segítségével megrajzolható (festhető), és akár természettanulmányok tanulságaira építő kompozíciók.

Címszavak: vizuális nyelv, művészi szabadság, alkotó folyamat.

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra vetítve):

- számítógépek, legalább Photoshop programmal ellátva és internetkapcsolat
- projektor
- rajztáblák, 10 db

- nyomtató papír és rajzpapír, A/2 DIPA (70 db)
- magas nyomó festékek, olajos bázisú; alapszínek (kék, sárga, vörös) és fekete
- lenolaj, foltbenzin, terpentín, 1-1 l
- linóhenger (festékező grafikai henger) a festékfelhordáshoz, 10-15 cm, 10 db
- nyomóprés, hozzá való méretű filc (A/2)
- üveglap, 5mm vastag, 60x40 cm, 3 db
- nyomtató papír színes tintasugaras printerhez, A/4, 500 db
- nyomtatópatron, színes printerhez
- törlőpapír, konyhai, puha/nedvszívó, 10 tekercs

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

-

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM (szükség esetén az egyes elemekhez rendelve):

Kocsó László: *A grafika – Grafikai technikák műhelytitkai*

A képzőművészet iskolája II.

Ajánlott kiállítás:

Debrecen, MODEM

Újvilág, Kortárs kanadai printművészet 2013 03 30 – 2013 06 23

a terv elkészítésének ideje: 2013. április

Balogh Istvánné: KÉPZELETKALAND

alsó tagozatos diákoknak

A FOGLALKOZÁSOK ÁTFOGÓ TÉMÁJÁNAK LEÍRÁSA; TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

A nyári tematikus foglalkozás sorozatra jelentkező gyerekek a délelőtti órákban változatos múzeumpedagógiai foglalkozásokon (rövidebb egységekből álló múzeumi napokon) vesznek részt megismerve a Képtár egész gyűjteményét, ezért a délutáni tematikus foglalkozások megtervezésekor leginkább a rajz és festészeti technikák alkalmazásával a szabadabb, kötetlenebb, hosszabb, elmélyültebb alkotótevékenységet helyeztem előtérbe.

A javasolt témák természetesen kötődnek a kiállítás képzőművészeti anyagához (téma, vagy megformálás), de az önkifejezést segítő szándékkal.

A foglalkozások során olyan játékos feladatokat kezdeményezek (**Üzenet a jövőnek**), amelyek során nem a megszokott helyszínen, méretben és módon alkothatnak. Alkotásaik egyéni és csoportmunkában készülnek, de a közös kép elemei önálló alkotásként is élvezhetők.

A hét témája a művészi üzenet lehetőségeinek, illetve jelentőségének körüljárása azzal a céllal, hogy a képi közlés során éljék át az alkotás és az anyaggal való küzdelem (megformálás) izgalmát, szépségét, hogy műalkotásokkal találkozáskor képesek legyenek mindezek „vételére”.

Terveim szerint oly módon üzenünk képi nyelven a jövőnek, amely átlagos iskolai körülmények között nem valósíthatók meg (pl. nagyon nagy, vagy nagyon kicsi méretben való rajzolás, szabadban való festés, stb.) Bár a téma a valós elemekre épít, de számtalan lehetőséget kínál a gyerekek képzeletének megnyilvánulására.

Tantervi kapcsolódások

NAT 2007/1-4. évf.

Irodalom

Az esztétikai nézőpont megalapozása: a szép megtapasztalása a természeti környezetben, a mindennapi élet tárgyaiban és különféle művészeti ágakhoz tartozó, az életkornak megfelelő néhány műalkotásban. A műélvezet minél gyakoribb átélése a belefeledkezés, a játék, a kaland, a képzelet, a ritmus és a zene révén.

Matematika

Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint; tudatosított tájékozódási pontok szerint; a tájékozódást segítő viszonyok megismerése (pl. mellett, alatt, fölött, között, előtt, mögött). Tájékozódás a síkban (pl. tájékozódás a füzetben, könyvben; tájékozódás a síkon ábrázolt térben);

A múlt, jelen, jövő megértése adott időpillanatban (pl. előbb, ezután).

A múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, például az előtte, utána (korábban, később) viszonyok megértése, használata; folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése; szöveges feladatok, amelyekben az időrendnek szerepe van.

Tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom, térfogat, darabszám) szerint; becslés; mennyiségek fogalmának alapozása.

Ember és társadalom

Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata: perc, óra, nap, hét, hónap, év.

Idő meghatározó kifejezések használata: amikor kicsi (óvodás stb.) voltam, amikor szüleim gyerekek (fiatalok stb.) voltak, amikor nagyszüleim gyerekek stb. voltak, amikor karddal harcoltak stb., nagyon régen.

Viszonyítások gyakorlása: előbb, később, ugyanakkor, most, régebben, nagyon régen.

Események, jelenségek, tárgyak, személyek stb. időrendbe állítása.

Egyszerű térképek másolása kézi munkával. A térkép legfontosabb elemeinek felismerése: vizek, domborzati jelölések, államhatárok, települések.

Helyszínek modellezése (pl. vázlatrajz, terepasztal, makett).

Ismerkedés az információk átadásának egyszerű módjaival, az érzékelés jelenségeivel, amelyek a kisiskolások előzetes tudásának segítségével megérthetők.

Ismerkedés a helyi hagyománnyal, néhány történettel a lakóhely múltjából, továbbá a környék, a lakóhely természeti értékeivel;

A tér tudatosítása, tájékozódás a térben, irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek meghatározása (becslés, mérés). Földön kívüli térségek.

Az égitestekkel kapcsolatos elképzelések felszínre hozása, megfogalmazása, megbeszélése.

Naprendszerbeli égitestek viszonyaival (heliocentrikus kép), valamint a Föld alakjával kapcsolatos tudományos kép megformálása. Elemi ismeretek gyűjtése égitestekről, egyszerű megfigyelések végzése a meglévő tudás ellenőrzése érdekében.

Földünk, környezetünk

Az élőlények három „felsőbb” nagy országához tartozó fogalmak (állat, növény, gomba)

kiszélesítése, az állat- és növényfogalom gazdagítása, a kezdeti gyermeki elképzelések

meghaladása. Az élőlények egyszerű csoportokba sorolása, a hierarchikus osztályozás igényének felkeltése. A közvetlen környezetben előforduló természetes és mesterséges elemek méretbeli nagyságrendjének becslése.

Mérés és becslés a térképen. Különböző anyagok élményszerű megtapasztalása, az élmények szóbeli megfogalmazása.

Vizuális kultúra

Tájékozódás a lakóhelyen és annak környékén. Műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése.

Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.

Szabadkézi rajzolás, festés. jellemzőinek felismerése. A kapott feladatok irányított és önálló értelmezése.

Bizonyos munkafolyamatok, problémák tanári segítséggel történő megoldása.

Részfeladatok önálló megoldása.

A FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA ALKALMANKÉNT, a foglalkozásvezető és a tanulók teendői (alkalmak száma: 10, egy alkalom időtartama: 60 perc, a feldolgozásban lehetséges csoportosítás: 1-2. alkalom 2x60=120 perc):

KÉPZELETKALAND: ÜZENET A JÖVŐNEK

Minden foglalkozás előtt a sétákat célirányosan tervezzük meg, amelyben – indirekt módon – a gyermekeknek lehetőségük van megfigyelni a vár udvarának gyönyörű kertjét, az ásatásokat, a Bodrog partot, vagy a Szent Erzsébet utca régi házaikat, fáit. Próbáljuk meghatározni a méretüket (pl. az a fa, vagy ház kb. 4 ember magasságú, a fa sokkal magasabb, mint a ház, hányan érjük körül a fa derekát, stb.), megnevezni a színüket, formájukat.

Az első három foglalkozás szorosan kapcsolódik egymáshoz, melyekben egy háromosztású képnek az egyes elemeit festjük meg olyan indíttatással, hogy a lehetőségek függvényében közös képpé alakítsuk.

Első foglalkozás (2 óra)

A Képtár környezetének megfestése pasztellel.

A hármosztású kép elkezdése.

A vizuális kommunikáció értelmezése, fontossága. Példák a hétköznapi életből (pl. olimpia, iskola, utca, stb.)

Hogyan tudjuk olvasni? A vizuális nyelv értelmezése, üzenetek megfejtése.

A művészi üzenet értelmezése, fontossága.

(Az ember mindig igényli, hogy saját létezését, gondolatait másokkal is megossza. A művészi alkotások célja ugyanez)

Elemzésre javasolt alkotások:

Andrássy Kurta János: Utcaseprő asszony

Szabó Vladimir: Téli táj

Mednyánszky László: Magas Tatra a Csorba tónál

Kiknek az üzeneteit tudjuk „venni”? Mi kiknek, hová tudunk üzeni? Példák a jelenből és különböző korokból. (A beszélgetés célja hogy kiderüljön, a közlési szándék nemcsak a kortársaknak szól, hanem a következő generációknak, sőt, akár a világűr lényeié is, valamint hogy a vizuális nyelv „nemzetközi”.)

Beszélgetés a világűrrel, a naprendszerrel. Létezhetnek-e a Földön kívül értelmes lények?

Vélemények, elképzelések meghallgatása a világűrbe küldött vizuális üzenetekről.

Pioneer táblákat (aranylemezeket) juttattak az űrbe, melyen elsősorban vizuális úton mutatják be a Földet a feltételezett értelmes lényeknek.

Az aranylemezeken egy férfit és egy nő, valamint több szimbólum is látható, amely az űrszonda eredetéről, a Földről és az emberi fajról tájékoztat.

Az aranylemezen 115 fénykép, valamint természetes hangok is találhatóak, pl. a szél zúgása, a madarak hangja, vagy a bálnák éneke, stb.

Mi is küldjünk üzenetet a jövő embereinek erről a hétről, erről a városról, magunkról!

Beszélgetünk, érdekességeket mesélünk Sárospatak történetéről, természeti és épített környezetéről, a város lakóiról, magunkról, akik ebben az utcában töltjük el ezt a hetet.

A beszélgetések során támaszkodhatunk pl. **A mi világunk** című könyv gazdag ismeretanyagára.

A tájkép fogalma.

Megfigyelésre javasolt műalkotások:

Imreh Zsigmond: Zúzmarás idő (pasztell)

Tenkács Tibor: Ősz a hegyek felett (pasztell)

Alkotómunka.

Csoportokat alkotunk attól függően, hogy ki milyen témakörben szeretne Sárospatakról üzeni (épületek és emberek, várkert, vagy a Bodrog-part, stb.)

Felhívjuk a figyelmüket arra, hogy – szükséges egyeztetésekkel – alkotásaik közös képpé szervezhetőek.

A képi meséléshez mindenki kap egy 2,1 méter hosszúságú, 0,5 méter széles álló helyzetű fehér színű tapéta papírt, amelyre (függőlegesen három részre osztva kb. 70-70-70 cm) három alkalommal rajzolnak.

A legalsón a földben lévő, fölötté a talajszint fölötti, a legfelső pedig az égi világot jelenítjük meg. A munkákat befejezés után egymás mellé helyezzük, amik együtt 2,1m x 7,5 m-es felületű óriásképet (vagy több kisebbet) adhatnak majd.

Az első foglalkozáson a föld feletti világot ábrázoljuk.

Javasolt témák (szabad választás):

– vár udvara, az ott lévő 275 éves fa, dombok, virágzó bokrok, a rajtuk tanyázó madarakkal, a körülöttük lévő padok, a várkertben sétáló emberek, kutyák, stb.,

– Szent Erzsébet utca, épületek (több száz éves házak, a templom), a járdán sétáló turisták, az utcán közlekedő autósok, biciklisek, sétáló iskolások, a babakocsit toló anyukák, vagy a fán ülő madarak, stb.

– Bodrog folyó, a híd, a folyó környezetében élő madarak, a levegőben röpködő pillangók, a fecskék, gólyák, esetleg a folyóban fürdő, vagy horgászó emberek, stb.

A lényeg: próbáljuk rajzzal elmesélni a kort, amelyben élünk. Szerepeljenek rajta a korunkra jellemző tárgyak, emberek!

Szükséges egyeztetések: pl. egy felnőtt ember, vagy ház körülbelüli nagysága, a talajszint bejelölése. Az azonos témát választók egymás mellé kerülnek, egyeztethetnek.

Tanári bemutatás:

A pasztellkréta technikája, eljárásai: rajzolás a kréta hegyével, lapjával, rajzolás színes alapra, festékpör összedörzsölése kézzel, ronggyal, papírral. A rajzok fixálása.

Két gyermekre jut egy doboz kréta (ők a felelősök három napig érte).

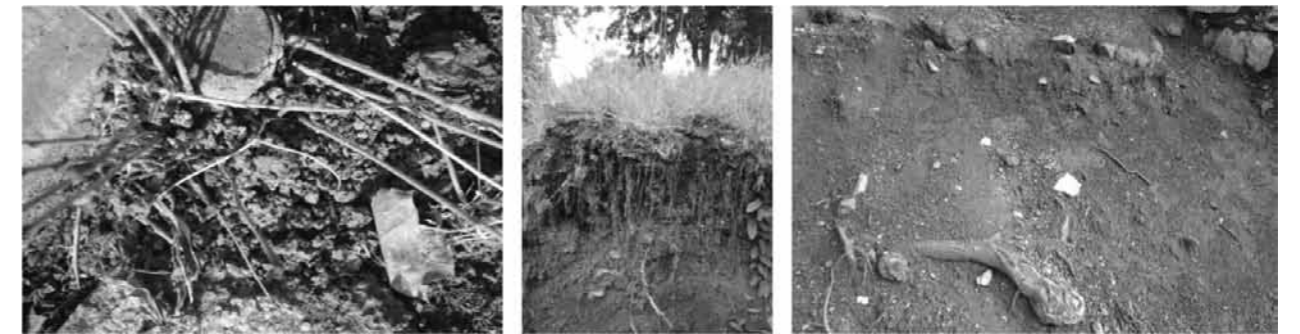
Alkotómunka:

Egyéni elképzelések megrajzolása.

Második foglalkozás (2 óra)

Sárospatak földfelszín alatti titkainak megfestése pasztellel.

A megkezdett hármastású kép folytatása.

Beszélgetés a föld (talajszint) alatti világról, az ásásokról, hogy mi mindent rejt a föld.

Általában: pl. piramisok, drágakincsek, városok, csontok, apró tárgyak, stb.

Patakon: pl. régi várfalak, a körtemplom, az ágyúöntő műhely, és sok-sok régi tárgy (edények, harci eszközök, pénzek, stb.)

Milyen élőlények lakhelye a talaj? Rovarok, vagy kisemlősök felsorolása.

A növényvilág gyökérzete innen kapja a táplálékot. Mekkora lehet egy fa gyökérzete? Hasonlít-e a gyökér nagysága, alakja a fáéhoz? Meg tudunk-e nevezni néhány növényt?

Az előző napi rajz folytatása, figyelembe véve a talaj fölötti világot.

Képzeljük el és rajzoljuk le Sárospatak legrégebbi térségének felszín alatti titkait!

Alkotómunka:

Egyéni elképzések megrajzolása; technika: pasztell.

Harmadik foglalkozás (2 óra)

Égi világ megfestése Sárospatak fölött.

A megkezdett hármastású kép befejezése.

Megfigyelésre, elemzésre szánt műalkotások:

Urbán György gömbképei

Urbán György: Fények

Domján József: Ragyogás

Beszélgetés az égről, levegőről, amely összekapcsol bennünket a világgal. Miket láthatunk az égen? Miket látunk már?

Soroljunk fel az égen látható természeti és mesterséges formákat!

(Nap, Hold, csillagok, meteorok, hullócsillagok, felhők, szivárvány, madarak, bogarak, sárkányrepülők, helikopterek, repülők, füst, stb.)

A harmadik (legfelső) egység megfestése, szükséges egyeztetések megbeszélése, pl. melyik napszakot ábrázoljuk, vigyázzunk, ne legyen 15 nap, vagy hold, stb.

Alkotómunka:

Egyéni elképzések megrajzolása; technika: pasztell.

Záró mozzanat: a képek összeillesztése, majd kirakása a Képtár előterében lévő üvegfalra.

Megjegyzés: A munkák önálló alkotásként is élvezhetők, hazavihetők.

Negyedik foglalkozás (2 óra)

A várkert fáinak megfestése látvány után akvarellel.

Cél: az elkészült alkotásokból panorámakép(ek) összeállítása.

Megfigyelésre, elemzésre javasolt műalkotások:

Bertha Zoltán: Este

Rudnay Gyula: Tiszapart

Képek „olvasása” (tartalom-forma).

Fessük meg nyári pompájában közösen a várkertet úgy, mintha valaki körbenézne egy helyről!

Beszélgetés a várkertben található természeti formákról. A 19. század végi várkertről mesélek és mutatok be képeket. A ma 275 éves japán akácfa vajon mi mindent láthatott? Kik sétálhattak alatta? Mi változott? Pl. Móricz idejében nem lehetett a várkertbe bemenni, a híres angolparkot csak kívülről csodálhatták meg az emberek, a várkert ugyanis magán-tulajdonban volt. Milyen növényeket ismerünk fel, milyen most? Jó-e itt lenni? Miért? Hogyan lehet ezt színekkel, formákkal kifejezni?

A fák, bokrok alakjának, arányainak, színeinek megfigyelése, a kompozíció megtervezése.

A gyerekek (háttal) körben leülnek a várkertben. Mindnyájan megfestik az előttük lévő természeti látványt. Szükséges egyeztetések (arányok, képkivágás, stb.)

Összességében kb. 10 méter hosszúságú, 0,5 méter magas kép születése várható, ami az alkotások igénye szerint több részre is tagolható, de egyedi alkotásként is élvezhető.

Javasolt technika: akvarell.

Az akvarellfestés technikájának, eljárásainak megbeszélése, bemutatása.

Festés lazúrosan és direkt módon, festés száraz, illetve nedves papírra.

Javasolt méret: fekvő helyzetű 50x70 cm akvarellpapír.

(Rossz idő estén: Mátyás király égig érő fája című mese alapján illusztráció készítése 70x25 cm-es akvarellpapírra.)

Alkotómunka:

Egyéni elképzések megfestése.

Panorámakép(ek) összeállítása.

Ötödik foglalkozás (2 óra)

Heti élmények megrajzolása filctollal.

Mivel töltöttük az elmúlt öt napot? Élmények megbeszélése.

Alkotómunka:

Rajzoljuk meg az egész hét eseményeit, aztán ássuk el egy fém dobozban a várfal tövében, remélve, hogy megtalálják majd üzenetünket a későbbi ásatások során!

A legváltozatosabb témák megrajzolása egy 10x29cm-es lapra filctollal, vagy jó minőségű színes ceruzával.

Rajzunk alapján megfejtethetjük, hogy mivel töltöttünk itt el egy hetet a Képtárban. Ügyeljünk arra, hogy minél több olyan dolog szerepeljen a képen, ami beazonosíthatóvá teszi korunkat, minket, és a helyszínt. Csak rajzzal mesélhetünk!

A rajzok elhelyezése a dobozban, majd elásása a Vizikapu melletti fal tövében.

Kiállítás rendezés.

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra vetítve):

(15 fő esetén)

- 8 doboz 36 színű pasztellkréta
- 15 db akvarellkészlet
- 15 doboz minimum 12 színű filctollkészlet (esetleg színes ceruza)
- fehér színű tapéta papír (40 méter hosszúság összesen)
- 5 flakon fixatív
- 15 db vékony, 15 db vastag ecset
- 30 db 50x70 cm-es akvarellpapír
- 15 db A/2 méretű rajztábla
- 15 darab vizesedény
- 5 tekercs visszahúzható festő ragasztószalag
- 3 csomag Blue tacke ragasztó
- 15 db összecukható szék
- 20 db rajzeszközök szállítására alkalmas közepes méretű táska (vagy erősebb reklámszatyor)
- 10 tekercs papírtörölő kendő

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

tárlatvezetés, művészeti alkotások elemzése, műalkotások összehasonlító elemzése, anyagok, eszközök, technikák gyakorlatban történő bemutatása, magyarázat, sokoldalú szemléltetés, koncentrációs lehetőségek felhasználása a motivációk során

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

- Balsai Jolán (szerk.): *Sárospatak régi képeslapokon.*
Fel, fel, vitézek! A Rákóczi szabadságharc és az 1948-49-es szabadságharc várai (Illés György) Bp., Móra kiadó, 1986.
- A pataki diákvilág anekdotakincse* (feldolgozta és sajtó alá rendezte: Király Zoltán) PADISZ, 2001.
- Móricz Zsigmond: *Árad a Bodrog.* Minerva, 1998.
- Jezsó Ákos: *Mátyás király égig érő fája* (Mesél a Zemplén és a történelem) LPI Kiadó, 2008.
- Karátson Gábor: *Miért fest az ember?* Corvina Kiadó, 1970.
- A képzőművészet iskolája I-II.* Képzőművészeti Alap K. Budapest, 1979. ISBN 963 336 050

a tervek elkészítése: 2013. május

feLugossy László: képTÉrképTÁR (T3)

felső tagozatosoknak

A FOGLALKOZÁSOK ÁTFOGÓ TÉMÁJÁNAK LEÍRÁSA:

A téma kiindulási pontja a sárospataki születésű Urbán György festőművész, akinek sokszínű munkássága kapcsán vizsgáljuk meg a téri képábrázolásokat és a geometrikus művészet különböző lehetőségeit, esetlegesen a geometrikus absztrakción keresztül a minimál art-on át a neogeo-ig.

A Sárospataki Képtár gyűjteményéből választott egy-két Urbán György mű elemzésével indul a folyamat. Majd megtekintjük a városban lévő Urbán György művészetét reprezentáló gyűjteményes galériát, ahol a művész különböző korszakain keresztül juthatunk el a konstruktív és geometrikus korszakáig, az olyan applikált művekig, amikor a művész már kilépett a hagyományosan értelmezett táblakép két dimenziójából és a síkplasztika (relief) összetett technikájával alkotta műveit. S így eljutunk a művész egyik fontos, és sokat használt térformájához, a gömbhöz.

A gömbformát a művész többféleképpen ábrázolta.

A hagyományos olajkép vagy grafika ugyanolyan ábrázolási eszköze volt, mint a konkrét plasztikai elemekkel készített művek, amelyeket még fényvel, illetve komponált világítási eszközökkel is kiegészített, hangsúlyozva a gömb formájának mértani és absztrakt jellegét, a térben megjelenő és megjeleníthető sajátosságait.

Urbán György nevéhez kapcsolható még a városban a Bodrog folyó partján látható szabadtéri szoborpark is, melynek szervezését a művész a kilencvenes évek elején kezdte el. Az itt látható térplasztikák hazai és külföldi művészek munkái, amelyeket elkészültük után Sárospatak városának ajánlottak fel.

A szoborpark meghatározó jellemzője a konstruktív látásmód, hogy a nonfiguratív plasztikák hogyan képesek a térben működni.

Ezen kiindulási pontok alapján épül fel a TÉRKÉP-KÉPTÁR tematika, mely alapfokon megpróbálja körbejárni ezt a gazdag és szerteágazó képzőművészeti területet, részben a geometrikus, részben a konstruktivizmus és részben a nonfiguratív stílusokon keresztül, érintve akár Malevics emblematikus és korszakot meghatározó művét, a *Fekete négyzetet*.

TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

NAT 2003/2007 // vizuális kultúra műveltségi terület

Fejlesztési feladatok, 1. Megismerő- és befogadóképeség, 1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás

5-6. évf.: Különböző mozgások vizuális rögzítése, síkbeli, térbeli megjelenítése.

7-8. évf.: Szabadkézi rajzvázlatok készítése... Műelemzés a formai jegyek alapján. A művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek vizsgálata.

1.3 Kommunikációs képességek

7-8. évf.: A sík- és térbeli kifejezés, közlés vizuális nyelvi elemek (vonal, sík, forma, szín) korosztályi szintű használata különböző célú kompozíciókban.

2. Kreativitás, 2.1 Alkotóképesség

A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése. A fejlesztés célja az örömteli élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret adó alkotótevékenység megszeretése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotómagatartás kialakítása, egyúttal pedig segíteni a művészeti alkotások mélyebb megértését, a katartikus hatású művek átélését.

5-6. évf.: Szabad asszociációs játékok.

7-8. évf.: Gondolatok, érzelmek, hangulatok kifejezése a művészet képi, plasztikai műfajaiból tanult kifejezőeszközök, módszerek, technikák alkalmazásával.

2.2 Problémamegoldó képesség

5-6. évf.: A gyakorlati feladatok fokozottan önálló előkészítése, megoldása.

7-8. évf.: Adott probléma kapcsán önálló kérdések megfogalmazása.

A felmerülő első elképzelések, ötletek alapján vázlatok készítése.

A megfelelő megoldás kiválasztása, megvalósítása.

Máshol látott formai, technikai megoldások adekvát alkalmazása saját, kifejező szándékú alkotásokban.

A FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA ALKALMANKÉNT, a foglalkozásvezető és a tanulók teendői (alkalmak száma: 10, egy alkalom időtartama: 60 perc, a feldolgozásban lehetséges csoportosítás: 1-2. alkalom 2x60=120 perc):

(a foglalkozások 5x2 órás egységekben valósulnak meg)

1-2. óra

Az Urbán anyag megtekintése a Református Kollégium mellett lévő galériában.

A megismert művek megbeszélése.

Néhány kép közös kiválasztása, s a kiválasztott képek elemzése, stílusjegyeinek meghatározása.

Gyakorlati foglalkozások:

Valós és képzelt térformák rajzolása.

Gömbök készítése papírból.

3-4. óra

Kész gömbök és a résztvevők által elkészített gömbök festése, ábrázolása.

A gömb, pl. egy földgömb lámpával történő megvilágítása, s a gömb árnyékainak vizsgálata.

Többféle mértani alakzat és egyéb formák készítése abból a célból, hogy majd az 5. órán a szoborpark látogatásakor ezekkel a formákkal kísérletezzünk.

5-6. óra

A képtárhoz közeli, Urbán György által szervezett park megtekintése, bemutatása, rövid beszélgetés a művekről. Kísérletezés a hozott alakzatokkal. A formák újabb és újabb ideiglenes szituációkba helyezése, dokumentálása, fotóval, videóval. Vagyis a park alkalmi térkiterjesztése.

7-8. óra

Gyakorlati foglalkozások folytatása:

Az applikációk megismerés, készítése kivágásokkal, ragasztásokkal, különböző anyagok egymáshoz illesztésével.

Egyszerű művek születésének inspirálása.

9-10. óra

Vetített képes előadás, a nemzetközi és a hazai szcénából, bemutatva olyan jellemző műveket és művészeket, amely művek szorosán a témához kapcsolódnak.

Majd kis válogatás az egyszerű művekből és ezen képeknek a Képtár előtti kis téren történő bemutatása, kiállítása és ennek a szituációnak dokumentálása.

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra vetítve):

A/4 és A/3 műszaki rajzlap, 50 ív;

vízfestékek;

folyékony ragasztó anyagok (pl. technokol rapid papírragasztó vagy pálmatek);

hurkapálcák;

cukorspárga, 1 gombolyag;

hungarocell gömbök a dekor boltból 30-40 darab, különböző méretekből, a fele a kapható legnagyobb méretű legyen;

gyurma/plasztilin, 20 doboz (szín nem számít);

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

–

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

–

a terv elkészítésének ideje: 2013-04

feLugossy László: ÁLLÓKÉP-MOZGÓKÉP

(A fotótól a videóig és a médiaművészet a múzeumban) (T4)

9-12. évfolyam

A FOGLALKOZÁSOK ÁTFOGÓ TÉMÁJÁNAK LEÍRÁSA; TANTERVI KAPCSOLÓDÁS MEGMUTATÁSA (tantárgyak, célok/követelmények):

A program lényege: a Sárospataki Képtár gyűjteményéből, az 1970-80-as évek magyar avantgárd anyagából kiválasztott néhány alkotásból kiindulva a diákok elemző- és alkotótevékenységeket végeznek elsősorban a fotó és a film technikájában.

A programban a fiatalok képzőművészeti ismereteket elsősorban a kortárs művészetek tükrében szereznek.

Napjaink vizuális kultúrájának megismerési lehetőségei a modern művek; a munka kiindulási pontja a pataki képtár gyűjteményének válogatott anyaga, amely egyúttal az előzmények forrása is. Ezek a 20. században készült művészeti alkotások már előre vetítik azokat az ugrásszerű változásokat, amelyek a század végén és a 21. század elején megtörténtek, megtörténnek. Jelen tematika ezeket a változásokat, vizuális mozgalmakat érinti, az alapvető képi leképezésektől a legújabb leképezési formákig, amelyeket a felgyorsult technikai fejlődés tesz lehetővé, és e technikák humán tartalmát természetesen a művészet adja.

Legfőbb tantervi kapcsolódások (eredeti szövegek, a kihagyásokat ... jelzi):

NAT/Vizuális kultúra, 9-12. évfolyam /1. Megismerő-, befogadóképességek

1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége – motoros készségek:

Műalkotások [élményének] ... megfogalmazása szóban és ábrázolásban. Műalkotások kompozíciójának elemzése.

Új technikák kipróbálása. Saját munkák, gyűjtések felhasználása az elektronikus képalakítás során.

1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás: Kortárs művészeti alkotások elemző feldolgozása.

NAT/ Mozgóképkultúra és médiaismeret, 9-12. évfolyam:

Megfigyelés. A médiászöveg befogadásának tanulmányozása a megadott, majd a tanulók által

önállóan javasolt szempontok alapján, az eredmények lejegyzése. Az emberek viselkedésének megfigyelése a valóságban és a filmekben.

Kommunikáció, szövegértés. Az egyszerűbb mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, mozgóképolvasás. Az egyszerűbb mozgóképi szövegalkotó kódok alkalmazása, mozgóképirás. Összetettebb (időben és térben elkülönülő) cselekmények kép- és hangsorozatokkal történő megjelenítése, tagolása. Átélt, elképzelt, hallott esemény mozgóképi (egyéb mediális) megjelenítésének megtervezése, kivitelezése az életkornak megfelelő szinten (etűd).

Értelmezés, elemzés, tolerancia. Sztereotípiák és konvenciók azonosítása a mozgóképi szövegek környezetben. Mozgóképi szövegek környezetben megfigyelt asszociatív-intellektuális képkapcsolatok értelmezése ...

Önismeret, együttműködés, választás, tolerancia, alkotásra való beállítódás. A művekben ... megjelenő konfliktusok, viselkedési módok és megoldások tudatos kritikai elemzésén, illetve a valóságismereten alapuló szerepjátékok, szövegek képzési gyakorlatok. Egyszerű mozgóképi szövegek létrehozásának előkészítése és azok kivitelezése. Önportré, portré készítése.

A FOGLALKOZÁSOK TÉMÁJÁNAK MŰVÉSZETI KONCEPCIÓJA:

A Sárospataki Képtár gyűjteményének az 1970-80-as évek magyar avantgarde egységéből kiválasztjuk néhány meghatározó művész munkáját, amely kiindulási pontja ennek a témának. Gondolok itt pl. Attalai Gábor egyik

testnyomatára, amelynek megnézése, megbeszélése, esetleg a kép elemzése kapcsán már felmerülhetnek olyan alapvető fogalmak, mint az Észlelés, Érzékelés vagyis a percepció, valamint a képi kommunikáció közvetlen és közvetett élményei és hatásai. A művek anyaghasználatának, technikai elkészítésének problematikája, azaz az anyag átszellemesítése folyamatában létre jövő energiák összhatásainak megbeszélése.

Ez egy közvetlen beszélgetés lehetne a diákokkal, hogy a kiválasztott képekről elmondják érzéseiket, benyomásaikat, gondolataikat, a képi befogadás alapértelmezéssel kapcsolatos megfigyeléseiket.

Ez annak lenne példája, hogy a művészetről való gondolkodás, beszélgetés mennyire komplex tud lenni, mennyire szerteágazó az összefüggésrendszere, hogy filozófiát, a társalmi problémákat, kérdéseket képes érinteni egy-egy igazi műalkotás, amelynek gondolatisága ott van a mindennapjainkban, a hétköznapjainkban, abban a valóságban amelyben létezőnk.

Ezt követően a kiválasztott képek kapcsán meg kell említeni a kort, és a korban dolgozó többi és élenjáró művész munkásságát is, amely már művészettörténeti könyvek, tanulmányok és egyéb művészeti kiadványok anyaga.

Itt kis vetített képes összeállításban lehetséges bemutatni a jelentős műveket, munkákat.

Ismertetve a 20. századi magyar kortárs és modern művészeti közeget, annak résztvevőit és folyamatait, csoportjait, egyéni teljesítményeit Kondor Bélától-Kelemen Károlyon át Bukta Imréig; vagy a 40 éves Vajda Lajos Stúdiótól a Hejtes Szomjazókon keresztül a Kis Varsóig.

Ahogy a 20. századi művészet folyamata a 21-ben tovább folydogál.

Amikor már belépnek az újabb és újabb eszköztárak, mert a technikai, műszaki fejlődés lehetőségei a művészetben kiválóan alkalmazhatóak a neoadattól, a neokonceptig.

A fotó és a film művészetté vált.

A videó kamerák, számítógépek, okos telefonok nem csak munkaeszközök, a kommunikáció munkaeszközei, tulajdonképpen egy csendes technikai forradalom részesei vagyunk, amely az információ felgyorsulásával változtatja a valóságunk és a virtuális valóságunk fajsúlyait, az emberi érzékenységek, értelmi képességek jellegeit, az interneten lévő közösségi oldalak használatával az ember énképének, önazonosságának bonyolult rétegeit hozzák a felszínre, mintegy a *Minden van és Semmi nincs* élményét demonstrálva.

Ezzel kapcsolatban lehetne a képtári helyszínen néhány egyszerű szituációs játékot rögzíteni, amiket a saját okos telefonjukkal vennének fel a diákok. De lehetne egy külön kamerával is rögzíteni.

Ezt a fotóval, a fényképpel folytatnám.

Felhasználva olyan kiváló értelmezéseket, mint például Hajas Tibor 1977-ben a *Mozgó Világban* közölt írását, melynek címe: Töredék az „új fotóról”, amely 2003-ban újra megjelent Vető Jánosnak a Mai Manó Házban megrendezett kiállítása kapcsán.

Vagy Villém Flusser *A technikai képek univerzuma felé* című teoretikus írása, illetve előadásai, amelyek szintén megtalálhatók az Artpool Művészetkutató Központ dokumentum anyagai között.

A filmmel kapcsolatosan egy Luis Bunuel film megnézése után (több filmem van a rendezőtől) egy beszélgetés lenne a filmről, illetve a mozgóképről.

Azért gondolok Bunuelre, mert első filmjét Salvador Dalival készítették, Andaluziai kutya címmel, s mint tudjuk Dali világhírű festőművészként teljesítette ki pályáját, tehát itt elég autentikus a képzőművészet és a film kapcsolata, de említhető még Peter Greenway, aki szintén képzőművészként készíti filmjeit, s még jó néhány nevet tudnék mondani a magyar művészetből is, mint például Erdély Miklós, Mauer Dóra, Szentjóbby Tamás, akik a 70-es 80-as években a Balázs Béla Stúdióban készítették maradandó kísérleti filmjeiket.

A nyolcvanas években erőteljes érdeklődés s alkotói tevékenység irányult a videó felé, Bódy Gábor filmrendező ezen időszakban *Infermentál* címen állított össze a nemzetközi scénaából videó antológiákat, sőt 1986-ban *Axis* címen Bódy Verával közösen megjelentettek egy könyvet, melynek egy VHS kazetta volt a melléklete. Ez a könyv teljesen feltérképezte az akkori videó művészetet, amely még az úgy mond analóg technikát használta.

A fiatalon elhunyt Bódy Gábornak 2012-ben volt kiállítása Budapesten, és ez alkalomból egy dvd-n kiadták munkáit. (Ez a dvd is megvan.)

Később már a digitális technika uralja a terepet napjainkig és ez már egy újabb fejezet. Ma már nagyon sok múzeumban állítanak ki mozgóképet, videómunkákat, amelyek megváltoztatják a kiállításnézési szokásokat, mert másképpen lehet e mozgóképeket szemlélni, mint az állóképeket. Erről Boris Groys írt egy remek tanulmányt 2006-ban a Balkon művészeti folyóirat egyik számában: Médiaművészet a Múzeumban, amelynek lényegében a szemlélődés, a befelé figyelés (a kontempláció) az egyik aspektusa, a másik pedig az idő, a befogadás ideje és idő jellemzői, amely mint téma szintén megbeszélésre, gondolkodásra érdemes.

Ezen tematika, sok képpel, illusztrációval, a művészeti gondolkodók pontos megfogalmazásainak idézetével számos információt adhatnának a középiskolás korosztálynak, ahol minimális a művészettörténeti oktatás, viszont a gondolkodás, s a szellemi fejlődés szempontjából fontos és szükséges ismeretekről van szó.

A FOGLALKOZÁSOK LEÍRÁSA ALKALMANKÉNT, a foglalkozásvezető és a tanulók teendői (alkalmak száma: 10, egy alkalom időtartama: 60 perc, a feldolgozásban lehetséges csoportosítás: 1-2. alkalom 2x60=120 perc

1-2. Kiindulási pont: az állókép.

A képtár 70-es évek magyar avantgárde műveinek megszemlélése, elemzése.

A technikák és anyahasználatok körbejárása, néhány egyszerűbb technika kipróbálása.

A bevezető, eligazító előadás után egyszerű képek készítése rajzolással, melynek témája az előzőekben látott képek, pl. Attalai G., Pauer Gy., Vető János, stb. reflexiója.

3-4. Kortárs művészeti ismeretek rövid áttekintése a 70-es évek től napjainkig.

Válogatás az anyaghoz kapcsolódó vetített képanyagból.

Egy saját anyag rövid bemutatása után kortárs művészek – Gerber, Kicsiny, Szirtes – anyagai az interneten elérhető képzőművészeti portálokról.

Bukta Imrének a Múcsarnoki kiállításáról készült könyv bemutatása.

5-6. A fotó és a fotóalapú képek sajátosságai és használata.

Analóg és digitális technikák.

Egyedi és sokszorosított művek, tömegművek, mint pl. a nyomtatott sajtóban megjelenő képek, nyomdai technikák.

Önleképzés fotóval. Egyszerű gyakorlatok, egyszerű technikák, pl. telefonos fotók, kis digitális kamerákkal készített önarcképek.

7-8. A mozgókép megjelenése: filmek, mozik, televízió, videó és multimédia elterjedése és használata.

Médiaművészet a múzeumban. Az állókép és a mozgókép befogadásának ideje.

A videomunkák bemutatásának technikai igényei, a kép és a hang viszonya, kapcsolata.

9-10. Mozgóképes rövid gyakorlatok (szekvenciák).

Egy állókép mozgóképbe komponálása.

A kamera előtti mozgás, illetve a kamera mozgása, stb.

Az elkészült anyagok értékelése, illetve a téma összefoglalása.

A témával kapcsolatosan felmerülő kérdések megbeszélése.

A KÉPTÁR ANYAGÁBÓL FELHASZNÁLÁSRA KERÜLŐ FŐ MŰVEK (sorszámok a képtári jegyzék szerint):

1126. Vető János

1385. Vető János

522. Türk Péter

515. Swierkiewitz Róbert

499. Pinczehelyi Sándor

469. Mauer Dóra

448. Károlyi Zsigmond

438. Galántai György

422. Erdély Miklós

417. Deim Pál

414. Birkás Ákos

403. Bak Imre

398. Attalai Gábor

382. Drozdik Orsolya

375. Pauer Gyula

371. Kornis Dezső

364. Haraszty István

358. Baranyai András

(lehet, hogy ez bő válogatás, de ebben van festészet, grafika és fotós munka átalakítások, a geometriától a pszeudóig nagyon sok minden)

SZÜKSÉGES ANYAGOK, ESZKÖZÖK (a csoportlétszámra vetítve):

40 ív A/4-es, 40 ív A/3-as rajzlap; ceruzák, kréták, egyszerű rajz eszközök, kivetítő, számítógép, kamera, állvány

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ ajánlott vagy előírt MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK:

-

A FOGLALKOZÁSVEZETÉSEKHEZ AJÁNLOTT SZAKIRODALOM:

Villém Flusser: *A technikai képek univerzuma felé*. Tanulmány és előadások. Artpool Művészetkutató Központ.

Hajas Tibor: *Töredék az „új fotóról”*. Mozgó Világ, 1977.

Boris Groys: *Médiaművészet a Múzeumban*. Balkon, 2006.

a tervekészítés ideje: 2013. március

1.4. A múzeumi napközi, mint speciális foglalkozás-együttes jellemzői

Foglalkozásszervezési szempontból külön tartjuk számon a múzeumi napközit, amely múzeumi napok és tematikus foglalkozássorozat ötvözete.

Különleges (talán még sehol ki nem próbált) múzeumpedagógiai program-fajtát hoztunk így létre.

alapvető adatok a formáról:

hétfőtől péntekig tart

napközi-hét 1.: alsó tagozatos gyerekeknek,

napközi-hét 2.: felső tagozatos gyerekeknek,

mindkét esetben ebéd és a foglalkozások közötti játszó-levegőző szabadidő biztosításával

egyenként 5 napos program, 2x15 fő tanuló számára

egy-egy nap felépítése:

délelőtt: az egyik múzeumi nap 4 órája	ebéd és szabadidő	délután: tematikus foglalkozás, 2 órás
--	-------------------	--

szervezési teendők:

1. *meghirdetés, gyerekek bejelentkeztetése, szükség szerint az iskolával a létszám és a résztvevők véglegesítése:* iskolák segítségével, űrlap elterjesztésével, május hónapban, a nyári táboroztatás szabályai szerint (pl. szülői engedély), túljelentkezés esetén a jelentkezés-beérkezés sorrendjében (esetleg 2-3 fő rátartással)

3. *tanár igény:* 5x2-3 foglalkozásvezető délelőttre (nem feltétlenül 10 különböző személy, de kívánatos a változatoság), 1 foglalkozásvezető délutánra (az a személy, aki az adott tematikus foglalkozás programját megtervezte)

4. külön a napközi céljára 2 db *speciális tematikus foglalkozássorozat terve* készült el: egy *alsósoknak* és külön egy másik *felsősöknek*, értelemszerűen most ez került felhasználásra

5. *múzeumi nap-karaktere (a múzeumi napoknak összesen 4 féle tematikája készült el):*

nehézséget jelent, hogy 5 helyett 4 program állt rendelkezésünkre, és nem mindegyikük a korosztályra célzott, ezért átalakítások váltak szükségessé;

alsóban az 1. típusban 3 alvariáció áll rendelkezésre – szükség volt még 2 db létrehozására

felsőben a 2., 3. és 4. sz. típus eleve rendelkezésre állt – de a foglalkozásvezetőknek át kellett alakítani a tényleges korosztályra; – szükség volt még 2 db-ra

a probléma áthidalása, a szervezéshez előkészületként elvégeztük: a rendelkezésre állók közül a sikeres típusú programokat megismételni úgy, hogy a konkrétumok változnak – pl. konkrét mű valamilyen vizsgálata/átalakítása esetén a kijelölt/választott mű lesz más és más, ill. a foglalkozásvezető egyéni elképzelésével gazdagíthatja a programot

A múzeumi napközi ötletét Bordás István vetette fel és a dolog igen elnyerte a munkacsoport tagjainak tetszését. Minden érintett foglalkozásvezető készséggel módosította a programját: áthangolta a korosztályra, illetve tette – a nyári szünidőhöz illően – még felszabadultabbá, érdekesebbé az elgondolását.

Nyári programunk sikere messze meghaladta az elképzeléseinket. A gyerekek élvezték magát a sokféle tevékenységet és külön büszkék voltak arra, amikor a szüleik vagy a Várkertben sétáló városiak és turisták érdeklődéssel szemléltek alkotásaikat.

Szeretettel kínáljuk tehát felhasználásra és továbbfejlesztésre a fentebb vázolt komplex foglalkozás-együttesünket.

1.5. Válogatás a foglalkozási programokhoz készített feladatlapokból

a) Jaskó Beatrix 1. sz. feladatlapja az *Eltűnt műkincsek nyomában c. múzeumi napjához*

 <p>1. sz. FELADATLAP</p> <p>készítette: Jaskó Beatrix</p>	<p>a tanuló/k neve:</p> <p>iskolája:</p>
--	---

Szobrok titkai A Képtár előtt vagyunk...

- Nézd meg ezt a **lovas szobrot**! Szerinted *milyen korú* az ember? Húzd alá a választ!
 a) gyerek b) fiatal fiú c) fiatal nő d) idős ember
- Milyen *hangulatot, érzelmet* fejez ki a mozdulatuk? Húzd alá a választ!
 a) szomorúság b) ellenséges c) vidámság d) szilajság
- Milyen **címet** adnál neki?

- Miért nincs ruhában?

- Miért van nyitva a ló és lovasa szája?

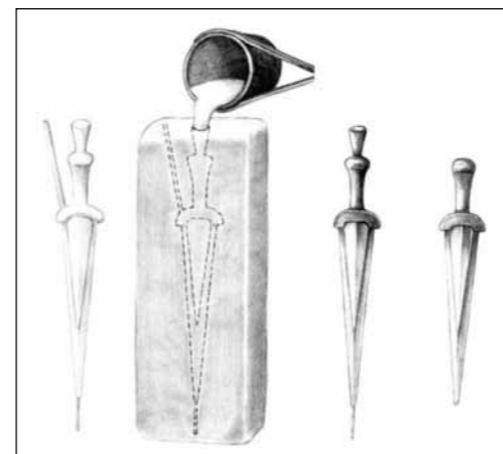
- Mit **mondhat** a lovas?

- Nézd meg a bal kezét! Mit tarthat a markában? _____
- Látsz a szobron vésőnyomot? _____
- Miért? Karikázd be a jó válasz betűjelét!
 a) mert precízen lecsiszolta
 b) mert öntéssel készült
 c) mert nem véste, hanem faragta

- Milyen **anyagból** készült a szobor? Húzd alá a választ!
 a) színezett beton b) szürke márvány c) bronz d) bronz bevonatú gipsz

11. Képeket látsz a **viaszveszejtéses eljárásról**. Ez egy nagyon régi **bronzöntő technika**, amivel régen például kardokat, később bronz szobrokat készítettek. Többet megtudhatsz róla a Képtárigazgatótól! Írd az ábrázolás alá a munkafolyamat betűjelét!

- szilárd magra felvitt viaszból megmintázzák a formát
- agyagköpennyel borítják be, majd az égetés során a mag és a köpeny közül kiolvad, kifolyik a viasz, és az így keletkezett üregbe öntik bele az olvadt bronzot
- ennek megszilárdulása után, az agyagköpenyt eltávolítják, a bronzszoborról már a csak az öntőcsatornákat kell eltávolítani
- az öntés során keletkezett felületi hibákat eltüntetik, patinazzák és kész a munka

12. Nézz körül! Látsz *másik lovas szobrot*? Menj oda!
 Miben *különbözik* ez a szobor a másiktól?

13. Ki az **alkotója** és mi a **címe**? Segít a Képtárigazgató!

14. **Kiket ábrázol** a szobor?

15. Miről árulkodik a *korona*?

16. Milyen ennek a *lónak a tartása*? Karikázd be a jó válasz betűjelét!
 a) szilaj b) megsérült c) vágtagzó d) megfáradt e) szomorú

17. Mik árulkodnak arról, hogy ők a *középkorban, az 1200-as években* éltek?

18. Miért *Sárospatakon* van Varga szobra? Karikázd be a jó válasz betűjelét! Segít a Képtárvezető!
 a) mert IV. Lajos a sárospataki várban élt és uralkodott
 b) Tübingia városa adományozta a szobrot Sárospataknak
 c) mert Szent Erzsébet Sárospatakon született

19. Miért a **Vártemplom előtt** van a szobor? Karikázd be a jó válasz betűjelét!
 a) ideiglenesen van itt, majd átviszik a most épülő Főtérre
 b) azért tették ide, hogy a misére igyekvőknek mindig eszébe jusson Erzsébet szent élete
 c) a mellette lévő román kori kápolnában keresztelték meg

20. Mely állítások igazak a **köztéri szobrokra**? Karikázd be a jó válasz betűjelét! Több megoldás is lehet. Segít a Képtárvezető!

- a) valakinek, valaminek az emlékét megőrkítő alkotás
- b) a szobrászat olyan ága, mely az életnagyságnál sokkal kisebb műveket hoz létre
- c) méretükből következően művészi élvezetük csak közelről szemlélve lehetséges
- d) tereken, parkokban, utcán vannak kiállítva, nem magángyűjteményben, múzeumban

21. Találj ki **párbeszédet**! Mit mondhattak egymásnak? Találj ki egy **történetet** (mit csinálnak most, milyen hangulatban vannak, honnan jönnek, hová mennek stb.) **Játsszátok is el!**

Nézzetek szét a szobor körül, hátha találtok további nyomokat!

b) részlet Jaskó Beatrix 2. sz. feladatlapjából

Titkok és nyomok Andrássy Kurta Jánosnál

Milyen **címet adnál** ennek a szobornak?

Keresd meg! Mi az **eredeti címe**?

Mivel fejezi ki a szobrász a **háború borzalmait**?

Keresd meg ezt a szobrot!

Egészítsd ki rajzzal a szobornak megfelelően a fotórészletet!

c) Jaskó Beatrix 4. sz. feladatlapja a múzeumi napjához

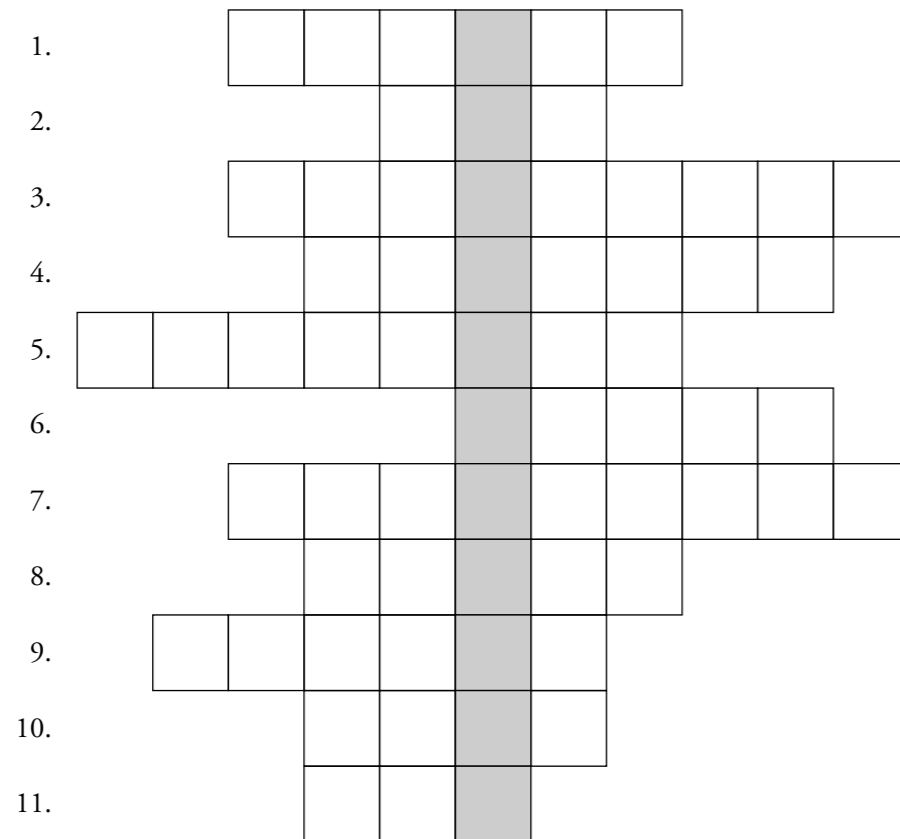
a tanuló/k neve:

iskolája:

4. sz. FELADATLAP

készítette: Jaskó Beatrix

Próbáld megfejteni a **rejtvényt!** Segítenek a kiállítás anyagai, a művészekről megismert életrajzi adatok és a Képtárvezető prospektusa! *Megoldásként a Képtár alapítóját kapod!* **Keress meg a portréját, ott találsz a következő nyomot!**

1. térbeli művészeti alkotás 2. Béres Ferenc énekelt ilyen dalt 3. ókori gladiátor Domján egyik metszetén 4. miután Domján kivándorolt, ezen a földrészen telepedett le 5. szobrászművész, akinek állandó életmű kiállítása van a Képtárban	6. mitikus madár, Domján több metszetén is feltűnik 7. ez a technika tette híressé Domján Józsefet 8. Andrassy János középső neve 9. ilyen fametszet tette híressé Domjánt 10. a fametszet ősi hazája 11. az a falemez, amelybe a fametszetet készítő művész a képet metszi, és amelyről sokszorosít

d) Balogh Istvánné 3. sz. feladatlapja a Csodaképtár c. múzeumi napjához

a tanuló/k neve:

iskolája:

3. sz. FELADATLAP

készítette: Balogh Istvánné

A képeken **Andrassy Kurta János** (1911-2008) szobrászművész alkotásai láthatók.

1. Hány szoborról készültek a felvételek? Húzd alá a helyes választ! Segít, ha vonallal összekötöd az egy alkotáshoz tartozó képeket!

egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyolc, kilenc

2. Keresd meg a kiállított szobrokat a képek alapján!

3. Mindegyik kép alá írd oda a szobor címét!

4. Húzd alá a szobrok közös jellemzőit!

köztéri szobrok, kispasztikák, domborművek, körszobrok, bronzszobrok, kőszobrok, mintázással készültek, faragással készültek, rögtön az anyagba faragták, negatívot készítettek róluk

e) Balogh Istvánné 4. sz. feladatlapja a múzeumi napjához

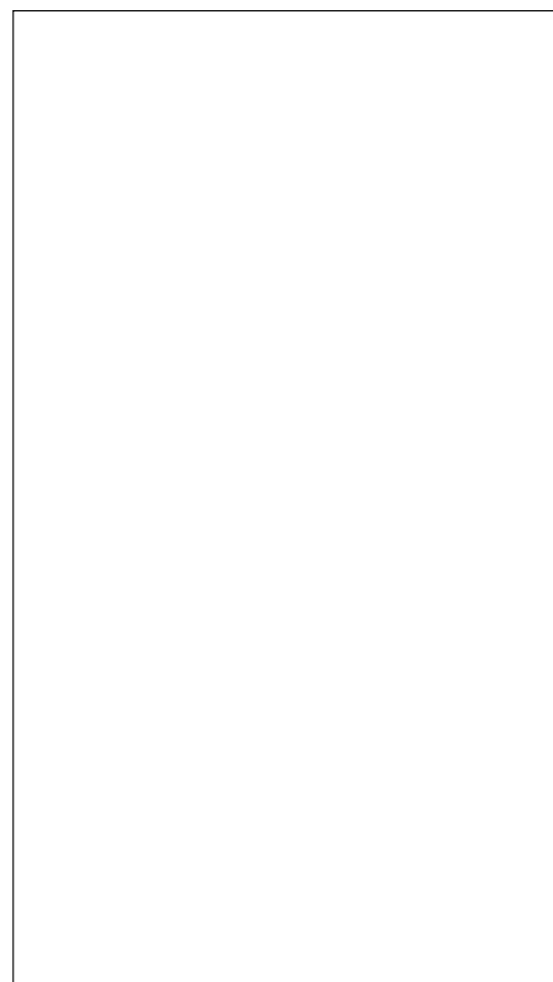
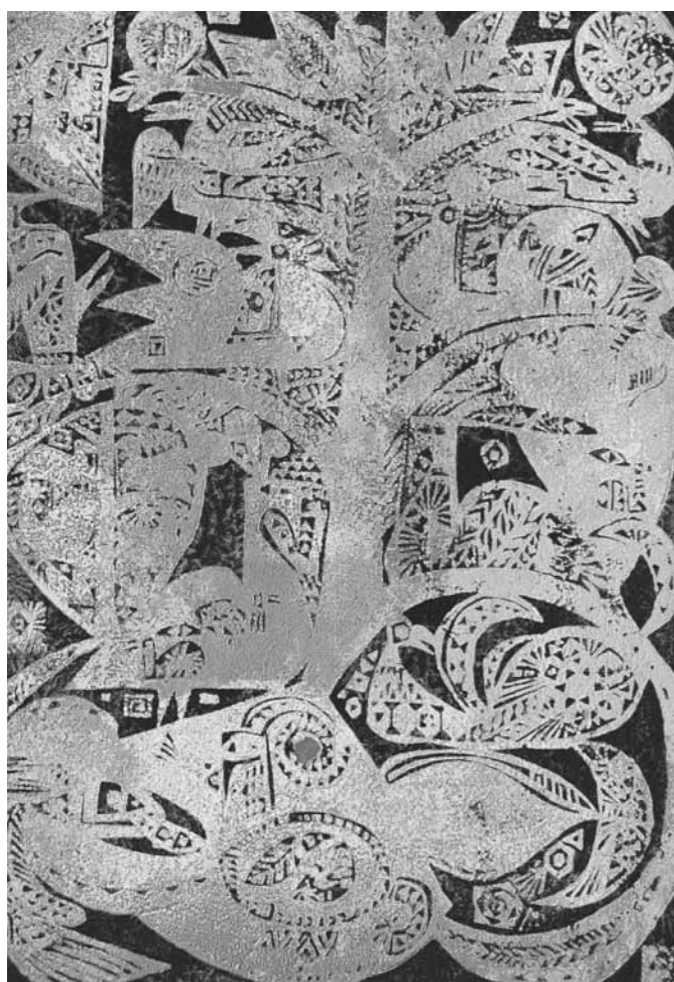

a tanuló/k neve:

iskolája:

A képen **Domján József** (1907-1992) festő-, és grafikusművész **Életfa** című fametszetét látod.

A fa lombjai között milyen formákat, alakokat ismersz fel? A rajzold le a mellett lévő négyszögbe!
A keresést majd otthon is folytathatod, és mesét is írhatasz hozzá!

2. A foglalkozások eredményei:
tanulók alkotásai, feladatmegoldásai,
pedagógiai módszerek

2.1. Múzeumi napok

Az elkészült tervek alapján a foglalkozásokat nem csak maguk a szerzők tartották. A programokat jól tudták használni más kollégák is, hiszen munkacsoportként dolgozva és pedagógia felkészültségünk alapján egységes értelmezési alappal bírtunk.

Ugyanakkor úgy véljük, bármely kívülálló pedagógus is hasznosítani tudja a kiadványunkban közölt leírásokat, mivel a személyes értelmezés egyébként is természetszerű része a pedagógiai munkának.

Az előre megtervezett anyagok tehát folyamatosan módosultak az év során: az alaphelyzetet és a kulcsmozzanatokat megtartva szükség szerint változtatott rajta maga a szerző, amikor a konkrét foglalkozásra készült, de még inkább változott az eredeti elgondolás akkor, amikor más tanár vezette a gyerekek képtárismerkedő tevékenységeit. Nem tilos a foglalkozás-típusok tervének változtatása, hanem egyenesen szükségszerű mindig a tényleges körülményekhez igazítani. Ezzel is biztatni szeretnénk minden kollégát programjaink átvételére és bátor, kreatív felhasználására.

A következő oldalakon foglalkozás-típusok szerint rendezve

- a különféle tevékenységek közepette készült *pillanatfotókat*,
- a tanulót alkotásával együtt ábrázoló, módszertani szempontból értékes *dokumentumfotókat* és
- a *tanulók alkotásainak reprodukcióit*, azaz – képtári vagy múzeumi szóhasználatnál élve – *műtárgyfotókat* közlünk.

A válogatás igen nehéz feladat volt, hiszen digitális gyűjteményünk fájladatai szerint az év során mintegy 2600 fotót és 820 alkotás-reprodukciót archiváltunk. Reméljük, hogy miközben a kiadvány szűkös kereteibe szorítottuk témáinkat, eredményesen végeztük a képek kiemelését ebből az óriási bázisból.

Bízunk benne, hogy a fotók jól közvetítik az emlékezetes pillanatok, a foglalkozások megragadó és bensőséges mozzanatait. Hiszen a gyerekek és a gimnazista fiatalok számtalanszor rácsodálkoztak egy-egy műalkotásra vagy éppen belefeledkeztek az alkotómunkába, felfedezéseket tettek a képek, szobrok, tapasztalatokat szereztek a művészeti technikák, az alkotómunka nemes anyagai között.

A képek egyúttal segíthetik a kötetünk első fejezetében felsorakoztatott múzeumpedagógiai tervek értelmezését is.

Múzeumi nap 1.

A program címe: CSODAKÉPTÁR, szerzője: Balogh Istvánné

résztevő iskola:

Hercegkút, 1, 2. és 3, 4. évfolyam, két különböző időpontban 2-2 csoport, azaz forgószínpad-szerű feldolgozások
foglalkozásvezetők: Balogh Istvánné, Berencsy Istvánné

A gyerekek megismerkednek a Képtár kiállítási termeivel.

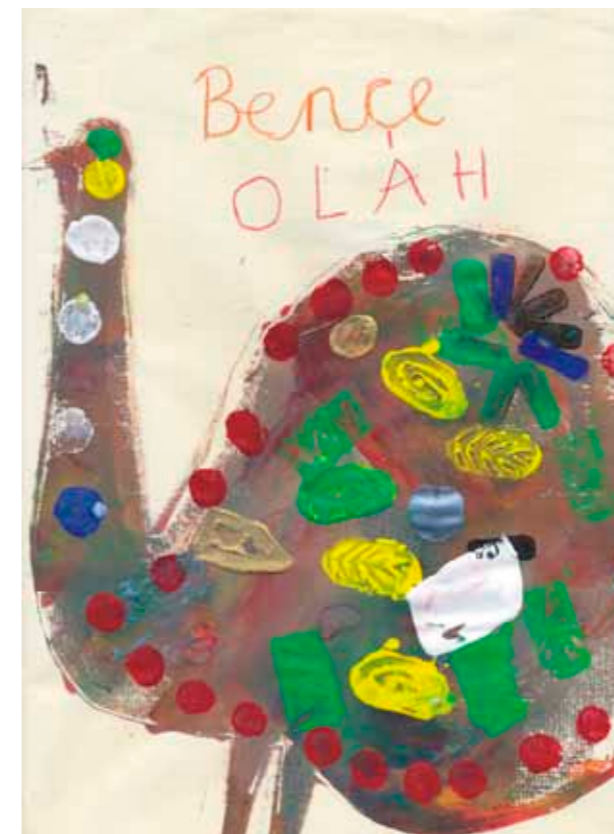
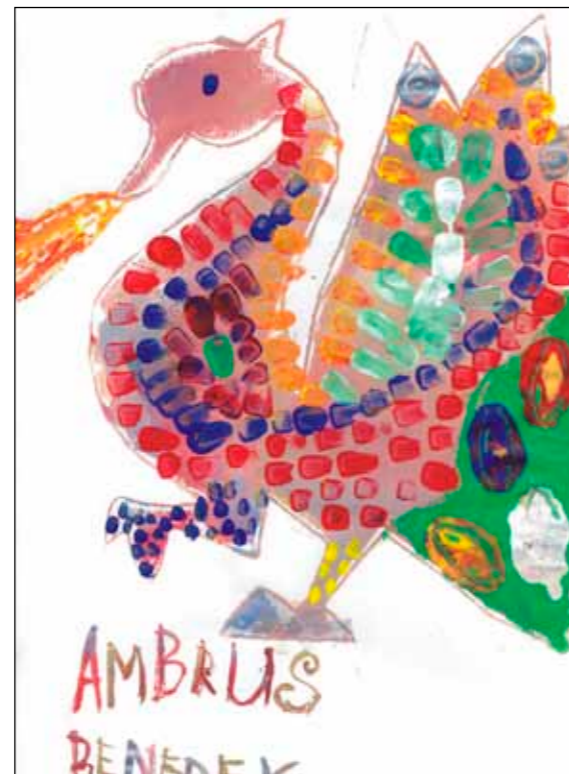

A megfigyelésekben, elemzésekben a foglalkozásvezető kérdései alapján vesznek részt, véleményt mondanak egy-egy műről és feladatlapokat töltenek ki, a jó válaszokért jutalom képeslapot kapnak.

A foglalkozásvezető eredeti fadúccok felhasználásával magyarázza-szemlélteti Domján József nyomtatási technikáját és megmagyarázza, milyen feladatot gondolt ki a gyerekeknek. Az előre elkészített dugó- és radírnyomdával a tanulók Domján-motívumokhoz kapcsolódva alkotómunkát végeznek. (Kisebbségek: színes motívumok felületének gazdagítása, nagyobbak, bátrabbak: önálló figuraalkotás.)

Ebben a múzeumi nap-típusban gazdagon szerepelt az alkotótevékenység: a gyerekek a nyomatokon kívül szobrokat készítettek agyagból és paszteľfestmények is megszülettek.

Múzeumi nap 1. A program címe: CSODAKÉPTÁR, szerzője: Balogh Istvánné

résztevő iskola:
Kenézlő, 1 csoport,
foglalkozásvezető: Balogh Istvánné

A kenézlői kisiskolások kíváncsian követték a foglalkozásvezető magyarázatait és élvezettel próbálták ki a különböző anyagokat és alkotási módszereket.

Múzeumi nap 1. A program címe: CSODAKÉPTÁR, szerzője: Balogh Istvánné

a Magyar Festészet Napja (okt. 18.) alkalmából az eredeti program módosításával
 résztvevők: a nyári napközi tanulói, meghívással; más érdeklődő városi gyerekek (és szülők)
 foglalkozásvezető: Balogh Istvánné

Múzeumi nap 1. A program címe: CSODAKÉPTÁR, szerzője: Balogh Istvánné

résztevő iskola:
 Sárospatak, Református Kollégium Általános Iskolája, alsó tagozat, 1 csoport
 foglalkozásvezető: Balogh Istvánné

A Református Kollégium kisdíákjai is remekeltek: igen szép szobrok és pasztellfestmények készültek a múzeumi nap keretében.

Múzeumi nap 2.

A program címe: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN, szerzője: Jaskó Beatrix

résztevő iskola:

Vámosújfalú, 6. évfolyam, 1 csoport

foglalkozásvezetők: Jaskó Beatrix és Czidor Ágnes

Ezt a múzeumi napot szerepjáték hatja át: a gyerekek egy-egy kelléssel – pl. a nyomozó nagytóval vagy a riporter fényképezőgéppel – felszerelve járják be a Képtár termeit, keresve az eltűnt szobrot. Ráadásul a trefás kedvű betörő az eredeti műtárgyat (Andrássy Kurta szobrát) egy játéktárgyra cserélte ki – vagyis kezdőpontként a gyerekeknek kell felismerniük, hogy mi az, ami nem illik a kiállítási környezetbe...

Miközben a szobrot keresik, számos ismeretre tesznek szert feladatlapok és egyéb információk segítségével ...

7. Válassz ki egy neked tetsző szobrot! Találj ki róla egy történetet vagy mesét! Pl. ki ő, hol lehet, mit érezhet, mit gondolhat, mit mondhat, mit csinálna, ha most megmozdulna, stb. Írd le 2-3 mondatban, akár párbeszédet is kitalálhatsz!

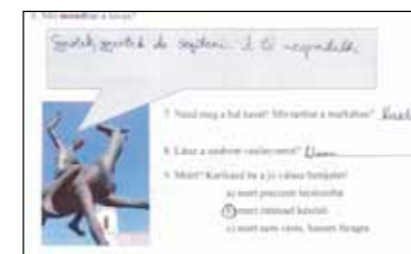
Habáné
Egy nap csak egy anya nyugodt mellette
kanyarított kisgyermekét, mikor függőlegesen
kibontakoztak rajtuk. Az anya félre
teli arcát nyitott a röhögés. Egy másod-
perc alatt nyugodt le az egész dűlő maga
előtt. A férfiak előtérbe kerültek gyermekeik
és mesélték, hogy más gyermekek nélkül
micsodát tettek el.

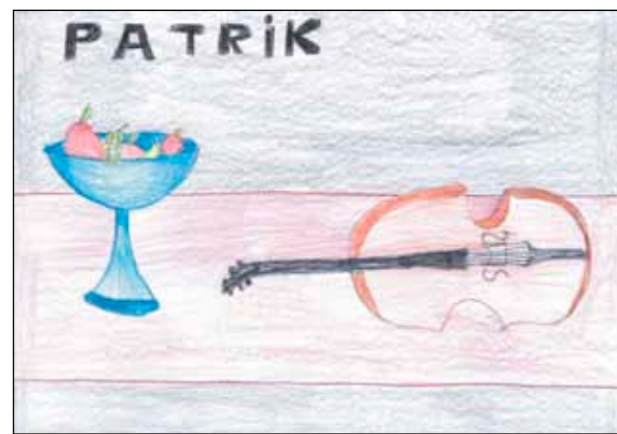
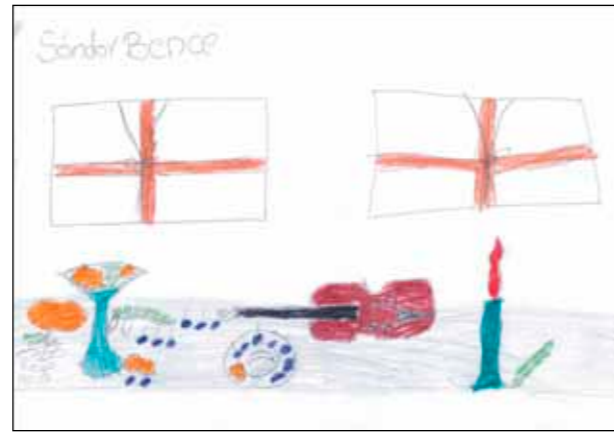
A nyomozási munka folyamatába a történet keretein belül kisebb időigényű alkotótevékenységek kapcsolódnak be. A gyerekek nekik tetsző műalkotást rajzolnak le vagy éppen szobrot készítenek. Végül pedig – a leplekkel letakart posztamensekről – természetesen előkerül az elrabolt szobor is.

Múzeumi nap 2. A program címe: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN, szerzője: Jaskó Beatrix

résztevő iskola:
Vajdáccka, 6. évfolyam, 2 csoport, forgószínpad-jellegű feldolgozás
foglalkozásvezetők: Jaskó Beatrix, feLugossy László

Bóhm Lipót: *Hegedűs csendélet*. Olajfestmény sztaniol-papír-applikációval. 20. sz-i festmény a Béres-gyűjteményben. A gyerekek közül többen szívesen vállalkoztak rá, hogy lerajzolják ezt a színeiben gazdag, technikai megoldásában különleges csendéletet.

Múzeumi nap 2. A program címe: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN, szerzője: Jaskó Beatrix

résztevő iskola:
Kénézli, 6. évfolyam, 2 csoport, forgószínpad-jellegű feldolgozás
foglalkozásvezetők: Jaskó Beatrix, Czidor Ágnes

A kenézslői gyerekek közül néhányan nagyon szép gondolatokat fogalmaztak meg a feladatlapokon egy-egy műalkotásról.

Kosztá Rozália: *Fiatal anya gyermekkel*. Olajfestmény a Béres-gyűjteményben. A fotókon látható kenézslői kisfiú nagy figyelemmel és odaadással készítette rajzát a műről.

Múzeumi nap 2. A program címe: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN, szerzője: Jaskó Beatrix

résztevő iskola:

Speciális Közoktatási és Módszertani Intézmény Sárospataki Tagintézménye, alsó tagozat, 1 csoport

foglalkozásvezető: Jaskó Beatrix

A képek jól közvetítik, hogy a gyerekek milyen átéléssel tudtak részt venni a „nyomozásban” és az alkotómunkában.

Múzeumi nap 2. A program címe: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN, szerzője: Jaskó Beatrix

résztevő iskola:
Sárospatak, II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola, 2 csoport, forgószínpad-jellegű feldolgozás
foglalkozásvezetők: Jaskó Beatrix, Czidor Ágnes

Többször megfigyelhettük, hogy a nyomozás egyes mozzanatai mélyen foglalkoztatták a gyerekeket. Szívesen rajzolták vagy fordították át szoborműbe az eltűnt szobor helyén felfedezett játékpónit, a nyomozást segítő kézi nagytót vagy éppen a lakattal lezárt dobozt, amiben az útba igazító információk voltak elrejtve nehezen felfedezhető képtári helyekre.

Múzeumi nap 2. A program címe: ELTŰNT MŰKINCSEK NYOMÁBAN, szerzője: Jaskó Beatrix

résztevő iskola:

Tolcsva, 1 csoport (az iskolából egy másik csoport egyidejűleg az MN4 programja szerint ismerkedett a Képtárral)

foglalkozásvezető: Stark István

Múzeumi nap 3.

A program címe: ART VAGY NEM ÁRT?, szerző: Ádám Márk

résztevő iskola:

Sárospatak, Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola, 7. évfolyam, 1 csoport
foglalkozásvezető: Ádám Márk

Először a gyerekek vetített anyagok segítségével ismerkedtek a művészet fogalmával, tartalmaival (lásd nyári napközi fotói).

Majd a foglalkozásvezető elmagyarázta a szokatlan feladatot: a gyerekek csoportokban munkálkodva saját testmozgásaikat felhasználva találnak ki óriáskép-témákat. Azonban – a kortárs művészetben is jellemző áttételekkel és komplexitásokkal – nem feltétlenül a kézi munkával megrajzolt-megfestett kép lesz a végeredmény, hanem egyfajta akcióművészeti alkotásként a rajz és az élő ember egybekomponálása.

Múzeumi nap 4.

A program címe: SZÁRNYALÓ SZOLGÁLÓ, szerzője: Berencsy Istvánné

résztevő iskola:

Olaszliszka és a Hegyalja Általános Iskola Erdőhorváti Tagiskolája, 2 csoport, forgószínpad-jellegű feldolgozás
foglalkozásvezetők: Berencsy Istvánné, Jaskó Beatrix

A negyedik múzeumi nap-variációban a lovak játszanak kiemelt szerepet. A Képtár bejárásakor elsősorban azokkal a műalkotásokkal foglalkoznak, amelyet ábrázolási témája a ló, vagy valamilyen rejtettebb módon felfedezhető bennük a ló figurája. Az alkotófeladatok is kapcsolódnak ehhez a téma-kerethez – így kerültek ábrázolásra a várharcokat vívó lovas vitézek vagy éppen a mesebeli szárnyas ló. (Persze nem volt feltétlenül kötelező a lovat megjeleníteni – ha egy tanuló más téma ragadt meg a kiállítótermekben, ahhoz is kapcsolódhatott alkotásával.)

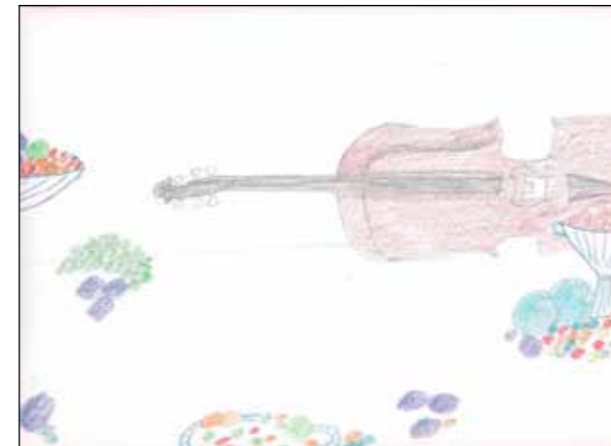

Múzeumi nap 4. A program címe: SZÁRNYALÓ SZOLGÁLÓ, szerzője: Berencsy Istvánné

résztevő iskola:

Tolcsva, 1 csoport (az iskolából egy másik csoport egyidejűleg az MN2 programja szerint ismerkedett a Képtárral)
foglalkozásvezető: feLugossy László

2.2. Múzeumi órasorozatok

Múzeumi órasorozat 1.

A program címe: **SZÍNEK-FORMÁK A KÉPTÁRBAN**, szerzője: Leitnerné Csete Andrea

résztevő iskola: Református Kollégium Általános Iskolája (6x2 óra)

foglalkozásvezető: Leitnerné Csete Andrea

A gyerekek a foglalkozásvezető segítségével feladatlapokkal bejárják a Képtár termeit. Az első alkotófeladataik a szobrászat és a festészet területeiről valók.

Az órasorozat jelentős részét grafikai ismeretek szerzése és grafikai alkotómunka teszi ki. Domján József családja a gyerekek rendelkezésére bocsátotta múzeumpedagógiai munkálkodáshoz az eredeti fametszetes dúcokat: elsőként ezeket festékezik és nyomtatják.

A következő múzeumi órákon a tanulók saját kompozícióikat metszik linóleumba és formálják meg papírdúcban. A dúcokat festékezik és nyomtatják, miközben színezési kísérletekkel nagyszerű variációkat hoznak létre. Kicsit átélük azt, amit a képtári grafikai kiállítás művész-személyisége, Domján József is végezhetett műhelyében és érezhetett alkotómunka közben.

Múzeumi órasorozat 1. A program címe: SZÍNEK-FORMÁK A KÉPTÁRBAN, szerzője: Leitnerné Csete Andrea

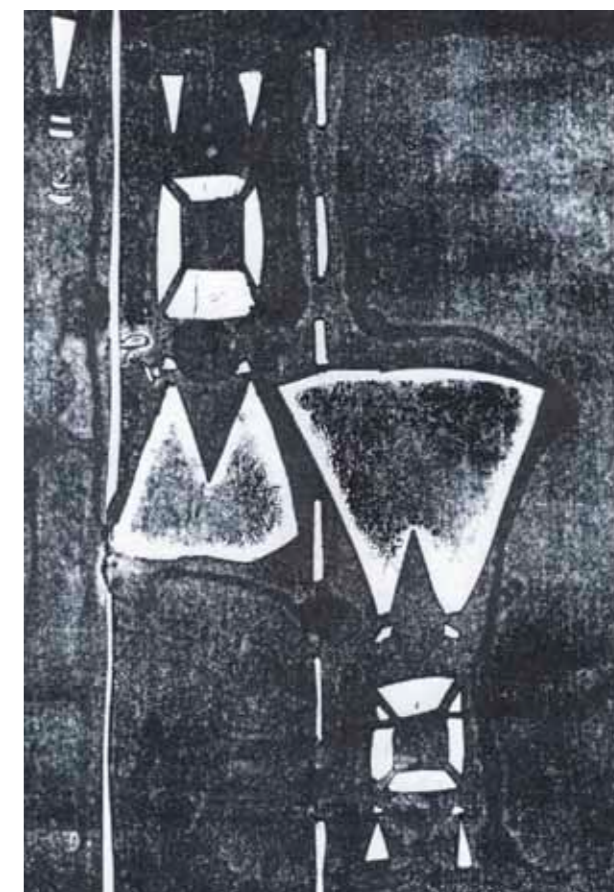
résztevő iskola: II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola, 7. évfolyam
foglalkozásvezető: Berencsy Istvánné

Múzeumi órasorozat 1. A program címe: SZÍNEK-FORMÁK A KÉPTÁRBAN, szerzője: Leitnerné Csete Andrea

résztevő iskola: Szent Erzsébet Katolikus Általános Iskola, 8. évfolyam
foglalkozásvezetők: Leitnerné Csete Andrea és felugossy László

Múzeumi órasorozat 2.

A program címe: ALKOTÁS ÉS ÖNKIFEJEZÉS – A MŰVÉSZET FORMÁI, szerzője: Czidor Ágnes

résztevő iskola: Református Kollégium Gimnáziuma, 9-11. évf.

foglalkozásvezető: Czidor Ágnes

A közös képkalkotó munka a Képtár kiállításain megfigyelt különböző motívumok egymásra építésén, egymáshoz kapcsolásán alapult. A tanárnő szervezési segítségével ragyogóan együtt működtek a diákok, a kompozíciót folyamatosan összehangolva igen jó műhelymunka tanúi lehettünk.

A foglalkozássorozat második nagy egysége – egyfajta projekt munkaként – előre elkészített papírkockák felületének megfestését és az egyes elemek variatív egybekomponálását jelentette. Különleges, a gimnazista korosztályhoz méltó szellemdús és kreatív alkotás született meg a diákok keze alatt.

A harmadik – és egyben záró – egység technikailag a kortárs képzőművészeti tárlatokon is oly gyakran látható papírmásé technikára épült, míg egyik vonásában a Domján-kiállításon látható maszkokhoz is kapcsolódott.

2.3. Tematikus foglalkozás-sorozatok

Tematikus foglalkozás-sorozat 1.

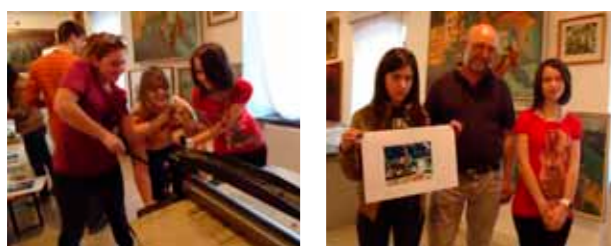
A program címe: **DOMJÁN GRAFIKÁITÓL AZ ELEKTROGRÁFIÁIG**, szerző: Stark István

résztevő iskola:

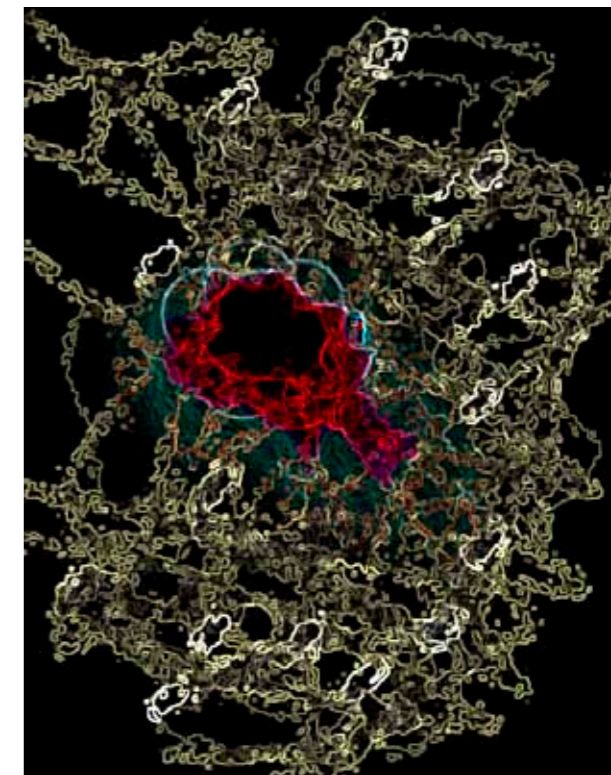
Sárospatak, Farkas Ferenc Művészeti Iskola, 15-19 éves diákok (5x2 óra)

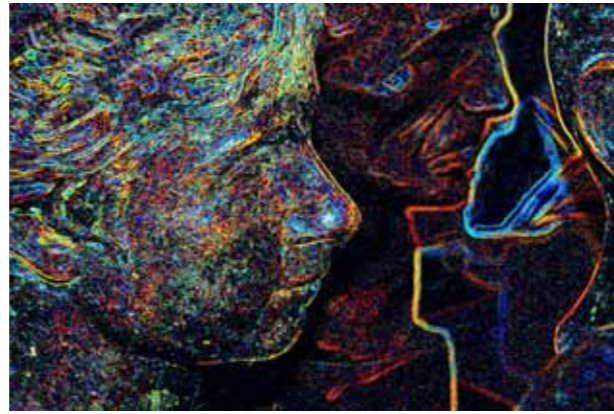
foglalkozásvezető: Stark István

A tanulók a kiállítási grafikai anyag elemzését követően műhelymunkában dolgoztak. Először a hagyományos grafikai eljárásokkal ismerkedtek meg. Linó- és papírmetszeteket, monotípiákat készítettek, játékos grafikai gyakorlatokat végeztek.

A számítógépes munkák alapját kiállított vagy raktár-ból elővett műalkotások, vagy éppen saját fotók grafi-kai átalakítása jelentette.

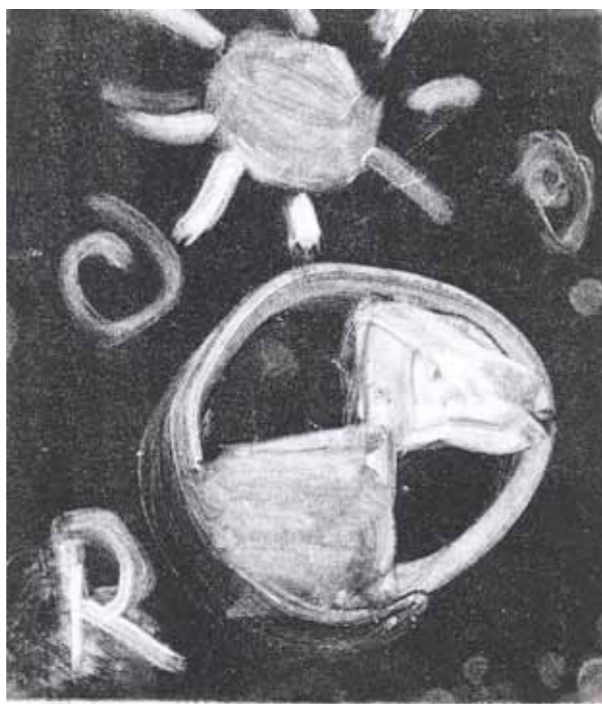

Tematikus foglalkozás-sorozat 1. A program címe: **DOMJÁN GRAFIKÁITÓL AZ ELEKTROGRÁFIÁIG**,
szerző: Stark István

részvevő iskola:
Sáropatak, II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola, 6. évf. (5x2 óra)
foglalkozásvezető: Stark István

Tematikus foglalkozás-sorozat 4.

A program címe: **ÁLLÓKÉP-MOZGÓKÉP**, szerző: feLugossy László

résztevő iskola:

Sárospatak, Árpád Vezér Gimnázium, 9-12. évf.

foglalkozásvezető: feLugossy László

Ez a foglalkozássorozat kimondottan nagydiákok számára jött létre.

A Képtár alkotásaihoz kapcsolódóan motívumok kiválasztásával kisebb vázlatokat készítettek, majd a portré téma vizsgálata került sorra többféle vonatkozásban is. Önarckép készült rajzolás és egyfajta belső önlátás alapján, de készült fotózással és a fotó átalakításával is.

Rögtönzött szituációk, akcionált beállítások kitalálása és ezek fotózása, illetve műtárgyokhoz kapcsolt jelenetek fotózása és videós rögzítése igen lényeges összetevője volt a foglalkozás-sorozatnak.

A diákok néhány fényképezőgép és videokamera mellett a saját telefonjukat tökéletesen tudták használni az egyes alkotási eljárásokhoz vagy feladathelyzetekben.

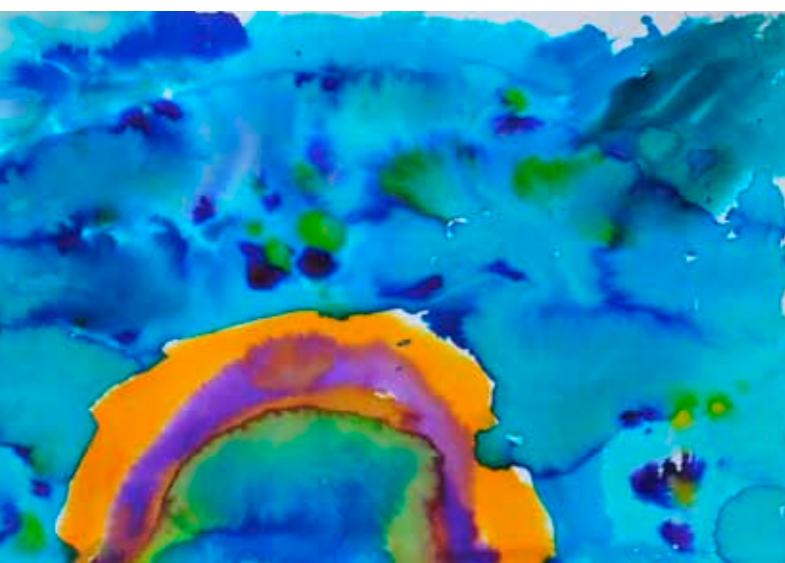
2.4. Nyári múzeumi napközi

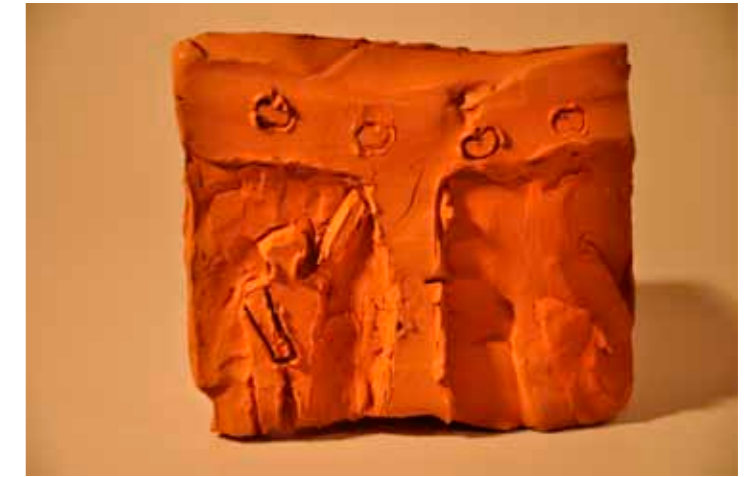
A lezajlott programba beépítettük mind a **négy múzeumi nap-típust**, kissé átalakítva az alsós, majd a felsős korosztály számára. Mellettük alsóban és felsőben különböző, a **2. és 3. sz. tematikus foglalkozás-sorozatunk** kapott helyet.

Múzeumi napközi alsó tagozatosoknak.

A résztvevő gyerekek a város általános iskoláinak tanulói és az iskola pedagógusainak szervező segítségével kerültek be a nyári programba.

Fotók a különféle múzeumi napok eseményeiről és a kis alsó tagozatos gyermekek alkotásai.

Tematikus foglalkozás-sorozat 2.

A program címe: **KÉPZELETKALAND**, szerző és foglalkozásvezető: Balogh Istvánné

Ennek a foglalkozás-sorozatnak *egyik strukturáló összetevője nagyméretű szalagképek készítése* projektmunkában. Nagyfokú foglalkozásvezetői összehangoló szervezés eredménye, hogy az egyes tematikai sávok (múlt-jelen-jövő) az egyéni képalkotó munka ellenére (illetve azzal együtt) egységes, közös kompozíciót eredményeznek.

A T2 sorozat második nagy egysége a Képtár környezetének ábrázolása, egyik mozzanatában (a Várkertben) egybefüggő panorámakép-jellegű megoldással.
 A gyerekek örömmel és alkotómunkájuk értékének tudatában *büszkén* rajzoltak-festettek a sárospataki járókelők és az ide látogató turisták nyilvánossága előtt.

2.4. nyári múzeumi napközi

Múzeumi napközi felső tagozatosoknak.

Fotók a különféle múzeumi napok eseményeiről és a felső tagozatos gyermekek alkotásai.

Bartl József: *Csendélet* c. festménye eredetileg a raktári anyagban található. Azonban több foglalkozástípusban is szerepet játszott. Az MN1 programjában a gyerekek egyik csendéleti beállításának előképét látta meg benne a program tervezője.

Tematikus foglalkozás-sorozat 3.

A program címe: **képTÉrképTÁR**, szerző és foglalkozásvezető: feLugossy László

A gyerekek a foglalkozásvezető szervezésében és segítségével ellátogattak a Református Kollégium gyűjteményeiben található Urbán György kiállításra, majd a Bodrog hídnál lévő szoborparkba. Így a képtári Urbán-műveken kívül a művész más alkotásaival is tartalmasan megismerkedhettek.

Első feladatként – inspirációs magyarázatok és szemléltetések után – gömbformákra célzott alkotásokat festettek.

A program második lépéseként félgömbök felületét festették meg különféle színvilágok szerint és természetesen az egész gömbforma megkomponálásában is gondolkodtak. (A hungarocell anyagú gömbök dekorációs boltokban beszerezhetők.)

A sorozat záró alkotási egysége – előzetesen kortárs műalkotásokat is szemlélve – újból a síkon történő megjelenítésre vonatkozik: egyéni nonfiguratív kompozíciók megalkotása színes papír applikációval. (A Képtár raktári készlete számos, a feladat értelmezését előkészítő, értékes nonfiguratív műalkotást tartalmaz.)

